

Programmabegroting 2018

Begroting 2018-2021

gemeente Rheden

Data vaststelling

B&W : 26 september 2017

Raad : 7 november 2017

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
2 Programma's.....	14
Voorwoord programma's	15
1 Sociaal Domein	16
2 Ruimtelijk Domein	33
3 Bestuur en Veiligheid	44
4 Dienstverlening.....	55
5 Financien	60
6 Overhead	63
7 Algemene dekkingsmiddelen	65
3 Paragrafen	67
Lokale Heffingen.....	68
Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.....	75
Onderhoud kapitaalgoederen	80
Financiering	88
Bedrijfsvoering	92
Verbonden Partijen	97
Grondbeleid.....	111
Bezuinigingen	117
4 Financiële begroting	121
4.1 Inleiding	122
4.2 Overzicht lasten en baten.....	122
4.3 Meerjarenraming	123
4.4 Financiële positie.....	131
Bijlage 1 Taakvelden - Beleidsindicatoren.....	134
Bijlage 2 Taakvelden - Financiële begroting	138
Bijlage 3 Kerngegevens.....	143
Bijlage 4 EMU-saldo.....	144

1 Inleiding

Aanbieding en kader

Alstublieft: de programmabegroting 2018.

In deze begroting leest u hoe wij onze ambities vertalen naar investeringen in het welzijn van mensen, een aantrekkelijke leefomgeving, een sterk lokaal bestuur, fysieke en sociale veiligheid en excellente dienstverlening. Samen dragen de investeringen bij aan onze missie: een bijdrage leveren aan onze samenleving.

We willen een betrouwbare en slagvaardige partner zijn. Net als afgelopen jaren is het collegebeleidsplan *'Rheden is van ons allen'* vertrekpunt voor de begroting. Bij het formuleren van de ambities in het collegebeleidsplan lieten wij ons leiden door een aantal speerpunten. Zo willen we een sociale en vitale gemeente zijn, waarin we onze kernkwaliteiten behouden. We geloven erin dat we dit vooral bereiken met een open bestuursstijl, waarin veel ruimte is voor inwoners om mee te doen.

De voorliggende begroting 2018 sluit met een tekort van € 2.870.000. In de jaren 2019 - 2021 loopt dit tekort terug en ontstaat een overschot van € 6.000.

In de opzet van deze begroting zijn een aantal verbeteringen doorgevoerd. De belangrijkste hiervan is dat onder de prestaties die activiteiten en beleidsinitiatieven staan genoemd, die komend jaar zullen worden uitgevoerd om de beleidsdoelstellingen en de streefwaardes te realiseren. Deze prestaties en streefwaardes hebben we waar mogelijk zo duidelijk en concreet mogelijk geformuleerd. Dit is voor een belangrijk deel gegaan in nauw overleg met de raads werkgroepen voor bestuur en sociaal. Voor het programma sociaal heeft dit geleid tot een nieuwe indeling van het programma, dat is afgeleid van het zogenaamde Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein 2017-2021 getiteld "Meedoen!". Hierdoor is de omvang van de begroting niet gereduceerd, maar is de leesbaarheid wel verbeterd, maar vooral hopen wij dat dit instrument u beter in staat stelt uw kaderstellende en sturende rol in te vullen. Wij wensen u daarbij veel "leesplezier".

Op het moment van verstrekken van het boekwerk wordt ook nog gewerkt aan een online-begroting. De planning voor het "live" gaan we deze online-begroting is de dag van de begrotingsbehandeling op 7 november 2017. Tijdens de informatieavond op 24 oktober kunnen wij waarschijnlijk al een ruwe versie vanuit de testomgeving tonen.

Beleidsdoelstellingen 2018

We investeren in het welzijn van mensen

Het sociaal domein kantelt. We verleggen gestaag de focus van wettelijke kaders naar het belang van het individu. In het meerjaren beleidskader *'Meedoen'* stellen we de mens centraal en dus vroegen we inwoners en partners ons te helpen bij het formuleren van uitgangspunten voor de nodige investeringen. Dat is terug te zien in de programmabegroting. Resultaat: in deze programmabegroting sturen we naast onze wettelijke verantwoordelijkheden sterk op de noden en wensen van onze samenleving. Daar zijn we trots op.

Na twee jaar transformatie van het sociaal domein maakten we de een tussentijdse balans op. De conclusies uit de analyse van de voortgang stemt ons positief, maar vraagt ons ook de vinger aan de pols te houden van de voortgang van de transformatie. We blijven scherp in de gaten houden, dat onze gemeente zelf- en samenredzaamheid stimuleert en ondersteunt, de inzet van algemene voorzieningen groeit en dat we zoveel mogelijk blijven aansluiten bij de leefwereld van mensen.

Dit willen we bereiken in het sociaal domein:

- a) Inwoners houden de regie over hun leven.
- b) De vitaliteit van inwoners is verbeterd.
- c) Signalering en lichte hulpverlening voorkomen uitval.
- d) Minder eenzaamheid onder Rhedense inwoners.
- e) Voldoende en toegankelijke algemene voorzieningen.

- f) De zelfredzaamheid in onze dorpen is versterkt.
- g) Sociale, sportieve en culturele activiteiten zijn er voor iedereen.
- h) Passend werk en (arbeidsmatige) dagbesteding zijn beschikbaar.
- i) Vrijwilligerswerk en mantelzorg groeit niemand boven het hoofd.
- j) Sociale partners van de gemeente weten elkaar te vinden.
- k) De gemeente treedt op als partner.
- l) Regionale samenwerking vanuit lokaal perspectief.

Investeren in een robuuste, aantrekkelijke en duurzame leefomgeving

We investeren in een leefomgeving, waar het voor inwoners, maatschappelijk organisaties en bedrijven goed toeven is. We verbeteren het woon- en vestigingsklimaat in onze gemeente, ontwikkelen de kernkwaliteiten van onze gemeente en (her)gebruiken grondstoffen efficiënt. Net als in het sociaal domein geven we mensen veel ruimte om zelf invulling te geven aan hun directe leefomgeving. Als initiatieven van inwoners, maatschappelijke organisatie of ondernemingen niet binnen de bestaande kaders passen, kijken we samen of het mogelijk en wenselijk is de kaders aan te passen.

Bij de investeringen in het ruimtelijk domein spelen verschillende ontwikkelingen een rol. De komst van de nieuwe Omgevingswet springt het meest in het oog. Deze nieuwe wet vraagt een andere rol van het gemeentebestuur. De nieuwe Omgevingswet benadert de fysieke leefomgeving integraal. De wet moet de afwegingsruimte van het bestuur vergroten en besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving versnellen en verbeteren. Daarnaast maakt de wet het omgevingsrecht makkelijker. We bereiden ons momenteel voor op de komst van de Omgevingswet en laten de implementatie de komende jaren aansluiten bij alle lopende initiatieven in onze organisatie.

Naast de Omgevingswet hangen investeringen in het ruimtelijk domein samen met het regionaal programma werklocaties, de economische beleidsnota, het Masterplan Toerisme, de Rhedense klimaataanpak, de nieuwe beheerplannen voor de buitenruimten, het gemeentelijk vastgoed en de provinciale visie op het openbaar vervoer.

Dit willen we bereiken in het ruimtelijk domein:

- a) Toekomstgericht versterken en meer kansen benutten binnen de Rhedense Economie.
- b) Samen met inwoners, (vrijwilligers)-organisaties en bedrijven scheppen van de ruimtelijke mogelijkheden en randvoorwaarden om de beleidsdoelstellingen van de programma's te realiseren.
- c) Een duurzaam woningbestand dat voldoet aan de vraag en bijdraagt aan het verbeteren van het woon- en vestigingsklimaat.
- d) Een veilige en bereikbare woon- en werkomgeving.
- e) Het vergroten van de kwaliteit van de bestaande kernen en het buitengebied.
- f) Het behouden, benutten en versterken van de mogelijkheden van het Rhedens (cultuur)Landschap.
- g) Het beschermen en in stand houden van ons rijke cultuurhistorische erfgoed en het koesteren van beeldbepalende gebouwen.
- h) Het beheren van de openbare ruimte, zodat deze maximaal bruikbaar is en op een logische wijze aansluit bij het landschap.
- i) Rheden heeft een gezonde, duurzame, schone en veilige leefomgeving.

We investeren in een excellent bestuur

Onderdeel van de begroting zijn investeringen in het gemeentebestuur. Het bestuur vervult een voorbeeldfunctie en dus blijven wij investeren in een effectief, efficiënt en maatschappelijk verantwoord bestuur. Wij zijn toegankelijk en herkenbaar en zien het als onze taak samenwerking met andere overheden, gemeenten, maatschappelijke organisaties, inwoners en bedrijfsleven continu te versterken. Daarnaast stimuleren wij actief burgerschap en eigen verantwoordelijkheid. Dit vraagt een andere rol en ijzersterke communicatieve vaardigheden van ons. Meer faciliterend dan sturend. In verbinding staan met mensen en ruimte geven aan ideeën en initiatieven. Communicatie verschuift van informeren naar ontmoeten. We gaan meer luisteren dan zenden en gaan proactief in gesprek met mensen. We voeren de investering in de kwaliteit van onze communicatie en die van ambtenaren op.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (global goals)

Meerdere gemeenten in Nederland (o.a. Utrecht, Oss, Tilburg, Schiedam, Helmond, Den Haag, Maastricht, Langedijk) maar ook bedrijven en onderwijsinstellingen (Van Hall/Larenstein) omarmen de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. De wereldwijde doelen zijn voor alle landen relevant, maar vooral op lokaal niveau toepasbaar en richtinggevend. Doelen zijn: veilige steden en dorpen, bevorderen kwaliteit onderwijs, vergroten duurzame energie, goede gezondheid en welzijn, het tegengaan van voedselverspilling, fatsoenlijk werk voor iedereen, et cetera. Het zijn ambitieuze doelen waarbij de gezamenlijke inzet is vereist van zowel centrale als decentrale overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners. Het college van B&W wenst deze zogeheten 'Global Goals' ook voor de gemeente Rheden te omarmen.

Dit willen we bereiken:

- a) De voor besluitvorming benodigde informatie wordt tijdig aangeleverd.
- b) De kaderstellende rol van de raad wordt verder vorm gegeven.
- c) De controlerende rol van de raad wordt verder vormgegeven.
- d) De volks vertegenwoordigende rol van de raad wordt verder vormgegeven.
- e) Een nieuwe bestuursstijl wordt ontwikkeld, waarbij er aangesloten wordt op wensen, verwachtingen en initiatieven van inwoners.
- f) Beleid van de gemeente biedt ruimte voor eigen invulling door burgers of partners.
- g) Het uitgangspunt in het openbaar bestuur is 'Openbaar, tenzij'.
- h) Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voelen zich betrokken bij het werk van de gemeente, werken graag met ons samen en hebben vertrouwen in de samenwerking.
- i) We bevorderen (burger)participatie en inwonersinitiatieven.
- j) Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vinden dat de gemeente Rheden hun uitstekend informeert over onderwerpen die voor hen relevant zijn. We hebben een online en offline communicatie-instrumentarium dat aansluit bij de informatiebehoeften van mensen in onze samenleving.

We investeren in een veilige samenleving

Veiligheid is en blijft een eerste levensbehoefte. Ook in deze begroting investeren we nadrukkelijk in een veilige woon- en leefomgeving. We zitten in het lokale veiligheidsnetwerk en pakken hier samen problemen structureel aan. Met politie, Openbaar Ministerie, uitvoerende (zorg)organisaties, bureau Halt, scholen, Raad van Kinderbescherming, Veilig Thuis en het Veiligheidshuis versterken we de fysieke en sociale veiligheid van onze samenleving. Ook bewoners, ondernemers en belangenorganisaties zitten in dit netwerk. Wij hebben als gemeente de regierol.

Dit willen we bereiken op het gebied van veiligheid:

- a) Er vindt gerichte communicatie plaats naar de inwoners over de problematiek en aanpak op het gebied van veiligheid.
- b) Door het activeren van inwoners op (veiligheids-)zaken is in 2020 de participatiegraad verbeterd naar 25%. Hierdoor gaat de sociale kwaliteit (kwaliteit van de sociale netwerken, de betrokkenheid van bewoners, de informele sociale controle) en de veiligheid in de woon- en leefomgeving tot 2020 naar een rapportcijfer van minimaal 7.5.
- c) Door de uitvoering van de aanpak problematische jeugdgroepen en de samenwerking met de ketenpartners komt het aantal meldingen jeugdoverlast niet boven de 150 meldingen. De onveiligheidsgevoelens van inwoners over groepen jeugd daalt naar 30%. We investeren in de individuele aanpak door onze zorgpartners te betrekken.
- d) In 2018 zijn de plannen met betrekking tot klimaatverandering verder ontwikkeld en geëvalueerd.
- e) In de aanpak van georganiseerde criminaliteit willen we zicht blijven houden op de ondermijning in onze gemeente en bestrijden we deze door een integrale aanpak, het vergroten van bewustwording en normbesef. Hierdoor willen we het vertrouwen in de overheid herstellen.
- f) Polarisatie en radicalisering binnen onze gemeente zo veel mogelijk terugdringen door te investeren in integratie en onze samenwerkingspartners toe te rusten op vroeg signalering en handelingsplan.

We investeren in onze dienstverlening

Mensen rekenen op excellente dienstverlening. Dus investeren we continu in het verbeteren van onze service. Gemeentebrede projecten om onze klant- en servicegerichtheid te verbeteren brachten we vanaf 2016 onder in het programma 'Samen meer Service'. Met projecten en processen zoals Klare taal, Klant in Beeld, Klantmail opvolging en Visie en regie op klantonderzoek werken we toe naar eenheid in aanpak, houding, gedrag en communicatie. Ook in deze begroting investeren we in een toegankelijke, integrale, digitale, makkelijke, efficiënte en klantgerichte dienstverlening. De term 'klant' gebruiken we om duidelijk te maken dat in onze dienstverlening gastheerschap, vraaggericht werken en meedenken essentieel zijn.

Dit willen we bereiken in onze dienstverlening:

- g) Wij bieden klanten een optimaal toegankelijke en bereikbare dienstverlening.
- h) Onze processen zijn klantgericht en efficiënt.
- i) We optimaliseren onze digitale dienstverlening.

We investeren in een gedegen en daadkrachtig financieel beleid

Een evenwichtige en sluitende (meerjaren)begroting waarborgt onze solide financiële positie en we streven een structureel sluitende meerjarenbegroting na. Deze bereiken we door gedegen en daadkrachtig financieel beleid te voeren. Hierin willen we lastenverzwaring voor inwoners en bedrijven zoveel mogelijk beperken en gemeenschapsvoorzieningen zoveel mogelijk behouden.

Financieel perspectief en positie

Financiële begroting

De meerjarenbegroting is gebaseerd op ons bestaande beleid, inclusief de besluiten van uw raad over de voorjaarsnota 2017.

In deze begroting schetsen wij naast de beleidsvoornemens ook het meerjarige financiële perspectief voor onze gemeente. De financiële begroting 2018 is hierbij gebaseerd op het door uw Raad vastgestelde beleid. In onderstaande tabellen wordt op hoofdlijnen de begrote resultaatontwikkeling getoond.

Algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering voor de begroting en meerjarenraming is gebaseerd op de meicirculaire 2017. Met ingang van de begroting 2017 beschouwen we de integratie uitkering sociaal domein tot de algemene middelen. Dit betekent dat indien er mee- of tegenvallers zijn in de integratie-uitkering deze ten goede komen aan of ten laste komen van de algemene middelen. Voor het overige blijft gelden, dat toevoegingen aan de algemene uitkering worden ingezet voor het beoogde doel indien wij dit vanuit onze beleidsdoelstelling noodzakelijk achten.

Ontwikkeling financieel perspectief

In onderstaand overzicht wordt het saldo van de voorjaarsnota 2017 (inclusief de verwerking van de meicirculaire) getoond. Dit saldo is in de nu voorliggende begroting aangepast voor de autonome ontwikkelingen (ontwikkelingen van baten en lasten op basis van het bestaande beleid) en een aantal noodzakelijke ontwikkelingen.

Na doorrekening van deze ontwikkelingen ontstaat het volgende financiële beeld (structureel en incidenteel) voor de meerjarenraming 2018-2021:

Meerjarenraming					
	(Bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
Structureel					
	Saldo voorjaarsnota	€ -1.308	€ -791	€ -293	€ 75
	Camera's	€ 7	€ 7	€ 7	€ 7
	Stelpost armoede	€ 182	€ 182	€ 182	€ 182
	Startpositie begroting 2018	€ -1.119	€ -602	€ -104	€ 264
<i>Algemeen</i>					
1	CAO lasten	€ -661	€ -688	€ -688	€ -688
1	Vrijval stelposten voor CAO	€ 661	€ 688	€ 688	€ 688
2	Pensioenlasten	€ -268	€ -268	€ -268	€ -268
3	Opleidingsbudget	€ -62	€ -62	€ -62	€ -62
	Overig	€ -7	€ -28	€ -36	€ -36
<i>Programma 1</i>					
4	HHT	€ -360	€ -500	€ -500	€ -500
5	Werkbedrijf / beschut werk	€ -95	€ -69	€ -139	€ 140
6	Afschrijvingslasten	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75
7	Wmo - Activerend werk / Module 8	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40
8	JOGG / Slachtofferhulp	€ -39	€ -39	€ -39	€ -12
<i>Programma 2</i>					
9	Afvalstoffen/reiniging	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10
10	Riool	€ 274	€ 274	€ 274	€ 274
11	Vrijval storting reserve	€ 175	€ 175	€ 175	€ 175
<i>Programma 3</i>					
12	Nota integrale veiligheid	€ -160	€ -160	€ -160	€ -160
<i>Programma 6</i>					
13	Multimedia	€ -50	€ -50	€ -50	€ -50
14	Informatievoorziening	€ -90	€ -90	€ -90	€ -90
15	Intranet	€ -40	€ -40	€ -40	€ -40
<i>Programma 7</i>					
19	Algemene uitkering	€ -	€ -	€ -	€ 246
	Totaal structureel	€ -1.716	€ -1.334	€ -914	€ 6
Incidenteel					
	Saldo voorjaarsnota	€ -436	€ -764	€ -300	€ -
	Startpositie voorjaarsnota	€ -436	€ -764	€ -300	€ -
<i>Programma 3</i>					
12	Nota integrale veiligheid	€ -50	€ -	€ -	€ -
<i>Programma 6</i>					
14	Informatievoorziening	€ -230	€ -	€ -	€ -
14	Training en opleiding	€ -100	€ -	€ -	€ -
14	Frictiekosten	€ -200	€ -200	€ -	€ -
16	Implementatie Office	€ -108	€ -	€ -	€ -
17	Transitiekosten Connectie	€ -30	€ -	€ -	€ -
	Totaal incidenteel	€ -1.154	€ -964	€ -300	€ -
	Resultaat	€ -2.870	€ -2.298	€ -1.214	€ 6

De voorliggende begroting sluit met een tekort van € 2.870.000. In de jaren 2019 - 2021 loopt dit tekort terug en ontstaat een overschot van € 6.000.

Bij de voorjaarsnota 2017 is bij de autonome ontwikkelingen reeds een toelichting gegeven over de toekomstige kosten voor het gemeentehuis. Deze zijn nog niet financieel vertaald in de meerjarenbegroting. Bij de beoordeling van het meerjarenperspectief, waarbij nu een overschot van € 6.000 wordt gepresenteerd, dient hier rekening mee te worden gehouden.

Hierna lichten wij de wijzigingen t.o.v. de voorjaarsnota nader toe. Om dubbeling van informatie te voorkomen is er ervoor gekozen deze analyse niet meer bij de programma's op te nemen.

Algemeen

1. De lonen zullen als gevolg van de nieuwe CAO voor 2018 en de jaren daarna gaan stijgen. De stijging bedraagt circa € 661.000 voor het jaar 2018. Deze stijging wordt opgevangen door de inzet van de stelposten voor loon- en prijsontwikkeling. Voor 2018 resteert er nu geen saldo meer voor loon- en prijsstijgingen in de begroting.
2. Naast de CAO-stijging zijn ook de werkgeverslasten gestegen door een premieverhoging van het ABP. In de voorjaarsnota was hiermee nog geen rekening gehouden, terwijl daarentegen de stelpost voor loon- en prijsstijgingen wel met een bedrag van € 200.000 is vrijgevallen. De additionele werkgeverslasten zijn € 268.000 voor 2018 en volgende jaren.
3. Om het opleidingsniveau van personeel op het gewenste en noodzakelijke niveau te krijgen en te houden voor het goed kunnen uitvoeren van hun taken is bij de begroting van 2018 het opleidingsbudget verhoogd van 1,7% naar 2,0% van de totale loonsom. 2% is ook de algemene norm voor opleidingsbudget. Dit betekent een structurele verhoging van de opleidingsbudgetten van € 62.000.

Programma 1 Sociaal Domein

4. Voor het doorzetten van de Huishoudelijk Hulp Toelage bij ongewijzigd beleid is een additionele, structurele last opgenomen van € 500.000. Voor 2018 is dit eenmalig voor een deel, te weten € 140.000 te dekken uit een incidenteel budget. Tegelijk met de programmabegroting 2018 zal hierover aan de Raad een B&W-voorstel ter kennisneming worden voorgelegd.
5. De kosten voor het Werkbedrijf Arnhem (Scalabor) zijn geactualiseerd. Benadrukt wordt dat de overgang van Presikhaaf Bedrijven naar het werkbedrijf nog verder wordt uitgewerkt om de definitieve financiële implicaties te bepalen. Bij de voorjaarsnota 2017 is toegezegd het structurele effect van Beschut Werken te bepalen. Deze is vanaf 2018 ingeschat op € 388.000. Daarbij is voorlopig uitgegaan van de verplichting om 25 werkplekken te realiseren. Voor 2018 is deze verplichting door het ministerie van SZW vastgesteld. Voor 2019 en later zijn de aantallen nog niet bekend en zullen deze mede afhangen van de koers die het nieuwe kabinet kiest. De lasten van Beschut Werk worden gedekt binnen het bestaande budget voor reïntegratie.
6. De afschrijvingslasten Sportbedrijf zijn in de begroting met € 75.000 naar beneden bijgesteld. In de meerjarenraming was een deel van de afschrijvingslasten voor de modernisering sportparken dubbel opgenomen.
7. De lasten van de werkbegeleiding voor Module 8 klanten blijken in praktijk lager dan verwacht. Dit komt doordat een deel van de kosten niet per persoon maar per fte worden doorbelast en niet alle mensen full-time werkzaam zijn. Daarnaast loopt het aantal personen terug door natuurlijk verloop. Dit levert in totaal een voordeel van € 40.000 op.
8. De JOGG aanpak wordt gecontinueerd in de jaren 2018 t/m 2020. Hiervoor worden alsnog extra middelen vrijgemaakt vanuit onder andere de stelpost Armoedebeleid (€ 18.000). Daarnaast is er € 12.000 opgenomen voor subsidie aan Slachtofferhulp.

Programma 2 Ruimtelijk domein

9. Aan het product afval kan meer compensabele BTW worden toegerekend. Analyse van de lasten maakte duidelijk dat niet voor alle posten rekening werd gehouden met het juiste bedrag aan BTW. Om de totale lastendruk voor de inwoners niet te laten stijgen is ervoor gekozen om de afvalstoffenheffing niet kostendekkend te laten zijn. Per saldo betekent dit een voordeel voor de begroting van € 110.000.
10. Aan het product riolering is n.a.v. de wijziging van de definitie overhead in het BBV, meer overhead toegerekend.. Daarnaast kan er ook meer compensabele BTW worden toegerekend door een herbeoordeling van de lasten. Per saldo kan de riolheffing toch dalen omdat er vanaf 2018 minder rentekosten in het tarief kunnen worden meegenomen. Per saldo betekent dit een voordeel voor de begroting van € 274.000.
11. In de begroting waren middelen gereserveerd om de reserve herstructurering woongebieden te voeden. Omdat de gewenste hoogte van deze reserve is bereikt, is deze storting niet meer nodig. Hierdoor kan een bedrag van € 175.000 structureel vrijvallen.

Programma 3 Bestuur en Veiligheid

12. De nota integrale veiligheid is begin 2017 door uw raad vastgesteld. De bijbehorende kosten zijn verwerkt in deze begroting. Het gaat om € 160.000 aan structurele lasten en € 50.000 incidentele lasten voor 2018.

Hoofdstuk 6 Overhead

13. De gemeente wil op een meer effectieve wijze alle belanghebbenden kunnen bereiken. Om deze wens invulling te kunnen geven is er € 50.000 structureel begroot voor multimedia communicatie.
14. De gemeentelijke organisatie van Rheden is bezig te transformeren naar een organisatie die flexibeler en slagvaardiger optreedt en dichter bij de inwoner staat. Om deze ontwikkeling te ondersteunen is er aanvullend € 90.000 structureel en € 230.000 incidenteel in de begroting opgenomen ter verbetering van de informatievoorziening. Daarnaast is er voor het jaar 2018 additionele training en opleiding nodig waarvoor we € 100.000 incidenteel in deze begroting hebben opgenomen. Deze doorontwikkeling gaat ook gepaard met organisatieveranderingen waardoor frictiekosten kunnen ontstaan. Hiervoor is € 200.000 incidenteel opgenomen voor 2018 en 2019.
15. Om binnen een netwerkorganisatie goed te communiceren is een goed functionerend intranet onontbeerlijk. Deze zal samen met de gemeentes Arnhem en Renkum worden opgezet. Hiervoor is € 40.000 structureel begroot.
16. Voor de samenwerking binnen de Connectie maar ook de samenwerking binnen een netwerkorganisatie is de huidige virtuele kantooromgeving binnen de gemeente Rheden niet langer toereikend. Om die reden is er samen met de Connectie en de gemeenten Arnhem en Renkum een aanbesteding gestart voor een nieuw Office pakket. Voor de implementatie hiervan in 2018 is incidenteel € 108.000 begroot.
17. De Connectie is sinds 1 juli 2017 operationeel. Echter vergt de afwikkeling en ontvlechting van taken en verantwoordelijkheden een extra inzet van de organisatie. Om dit te kunnen realiseren is er voor personeelslasten € 30.000 incidenteel opgenomen in de begroting 2018.

Hoofdstuk 7 Algemene dekkingsmiddelen

18. De berekende algemene uitkering voor 2021 was niet geheel juist in de voorjaarsnota verwerkt. Dit levert voor 2021 een voordeel op van € 246.000.

De eerder genoemde ontwikkelingen, uitgangspunten en kader resulteren in onderstaand programmaplan.

Programmaplan						
(Bedragen x € 1.000)	Rekening		Gewijzigde begroting		Meerjarenbegroting	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. Sociaal Domein	-46.832	-51.054	-47.854	-48.770	-48.833	-48.527
2. Ruimtelijk Domein	-11.026	-10.643	-10.648	-10.377	-10.177	-9.877
3. Bestuur en Veiligheid	-4.633	-4.928	-5.324	-5.344	-5.252	-5.252
4. Dienstverlening	-2.619	-2.338	-2.168	-2.168	-2.168	-2.168
5. Financiën	301	1.216	-136	-690	-1.054	-1.447
Overhead	-12.475	-12.861	-13.158	-12.422	-11.871	-11.731
Algemene dekkingsmiddelen	76.545	75.306	76.632	77.488	78.156	79.023
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-739	-5.302	-2.656	-2.283	-1.199	21
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen reserves	2.237	2.252	-214	-15	-15	-15
Resultaat na bestemming	1.498	-3.050	-2.870	-2.298	-1.214	6

De cijfers in de kolommen Rekening 2016 en Gewijzigde begroting 2017 zijn ten behoeve van de vergelijkbaarheid met de cijfers in de ander kolommen herverdeeld. Dit is in het hele Begrotings-document doorgevoerd.

Financiële positie

De financiële positie van de gemeente is mede te beoordelen met behulp van een aantal in het BBV voorgeschreven kengetallen. Hieronder presenteren we de verwachte ontwikkeling daarvan voor de meerjarige periode 2018-2021.

Kengetallen	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Netto schuldquote	50%	59%	64%	65%	66%	64%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	52%	61%	66%	67%	67%	65%
Solvabiliteitsratio	40%	33%	29%	28%	27%	28%
Structurele exploitatieruimte	-0,50%	1,59%	-0.58%	-1.14%	-0,67%	0.18%
Grondexploitatie	3,3%	1,4%	0,67%			
Belastingcapaciteit	84,69%	90,49%	86,01%			

Op basis van de door de Provincie opgegeven richtinggevende beoordeling (zie 4.4) van de bovenstaande kengetallen zijn alleen de kengetallen solvabiliteit en structurele exploitatieruimte niet voldoende voor de A categorie. De solvabiliteit wordt beoordeeld als gemiddeld risicovol, categorie B, gedurende deze begrotingsperiode. De structurele exploitatieruimte zit in categorie C. In 2021 is er weer sprake van een positief structureel resultaat en valt het kengetal weer in categorie A.

Daarnaast is bij de beoordeling van de financiële positie het weerstandsvermogen van belang. Op basis van een bij de gemeente uitgevoerde risico-inventarisatie, is een weerstandsvermogen bepaald en gewaardeerd als "Uitstekend". Uitgangspunt van ons beleid is het weerstandsvermogen op het niveau "Voldoende" te houden. Dit betekent dat de risicoreserve in 2018 kan worden verlaagd met € 5.237.809.

Dekkingsplan 2018

Uit de meerjarenbegroting blijkt dat sprake is van een structureel sluitende begroting in 2021 maar dat voor 2018 sprake is van tekort van € 2.870.000. Wij stellen voor dit tekort incidenteel te dekken door een aantal bestemmingsreserves en incidentele budgetten te laten vrijvallen. Deze reserves zijn niet langer noodzakelijk of er ontbreken op dit moment plannen om deze middelen in te zetten. Voor het resterende deel wordt voorgesteld deze vooralsnog te dekken uit de algemene reserve. Omdat we daarmee een beroep doen op onze reserves stellen we voor dat meevallers in het begrotingsjaar 2018 weer aan de algemene reserve worden toegevoegd.

	Totaal tekort (I +S voor het begrotingsjaar 2018)		-2.870.000
	Af te dekken door:		
	<i>Vrijval incidentele budgetten (NTBGB)</i>		
1	Bestemming bedrijventerreinen		20.000
2	Startnotitie studentenhuisvesting		9.760
3	Automatisering GOV (deels)		25.000
4	Klant in Beeld (deels)		50.000
	Subtotaal		104.760
	<i>Vrijval bestemmingsreserves</i>		
5	Bestemmingsplan Velp-Zuid		234.683
6	Wegen (niet zijnde SBO)		430.800
7	Educatie centrum kinderboerderij		75.000
8	Bos- en natuurgebieden (deels)		100.000
9	Onderzoek OZC Zutphen		40.000
10	Sportbedrijf		90.000
11	Pensioenverplichtingen		182.600
	Subtotaal		1.153.083
	<i>Overig</i>		
12	Beleidsinitiatief Overheidsparticipatie jaarschijf 2018		100.000
13	Verkoop vastgoed		450.000
	Totaal incidentele budgetten en bestemmingsreserves en overig		1.807.843
	<i>Algemene reserve</i>		1.062.157
	Totaal begrotingsresultaat 2018		0

- 1 De wens tot functieverruiming is integraal meegenomen in de inmiddels vastgestelde economische visie. Ook voor de implementatie van de gewenste functieverruiming zijn geen extra middelen meer nodig. De bestemmingswijziging maakte onderdeel uit van de actualisatie bestemmingsplannen, waarvoor een eigenstandig budget beschikbaar is.

- 2 Het beleid is inmiddels vastgesteld door het college. Het overgebleven budget kan vrijvallen.
- 3 Voor deze post ligt wel een relatie met de aangevraagde middelen voor de doorontwikkeling. Als hiervoor minder beschikbaar komt, moet de vrijval op deze posten worden aangepast.
- 4 Voor deze post ligt wel een relatie met de aangevraagde middelen voor de doorontwikkeling. Als hiervoor minder beschikbaar komt, moet de vrijval op deze posten worden aangepast.
- 5 Met de geplande vaststelling van de structuurvisie Velp in het najaar 2017 is duidelijk geworden dat er geen aanpassingen (bijvoorbeeld in kader van weg te bestemmen bedrijven of functiewijziging) in het bestemmingsplan noodzakelijk zijn. Hiermee kan het bedrag vrijvallen. Investerings die noodzakelijk op basis van het uitvoeringsprogramma zullen te zijner tijd per project/activiteit aan de gemeenteraad worden gevraagd.
- 6 Deze reserve is bestemd voor de verwachte piek in onderhoud in de jaren 2020 t/m 2021. Er wordt getracht deze piek uit te vlakken over meerdere jaren.
- 7 Dit budget is in 2014 beschikbaar gesteld. Er zijn vanuit de stichting geen concrete plannen om deze middelen nog in te zetten, derhalve wordt voorgesteld deze middelen vrij te laten vallen. Dit dient naar de stichting Educatie centrum Boerderij te worden gecommuniceerd.
- 8 De reserve Bos- en natuurgebieden is gevormd door de jaarlijkse overschotten op dit product. Er zijn een aantal ambities geformuleerd waarvoor deze reserve in zou worden gezet. De ambities dienen te worden aangepast of bij de vaststelling van de nieuwe beheerplannen wordt er alsnog opnieuw geld gevraagd.
- 9 De uitgaven voor het onderzoek zijn gedaan binnen reguliere budgetten. De reserve kan derhalve vrijvallen.
- 10 Het jaarlijkse exploitatietekort en/of overschot van het sportbedrijf wordt meegenomen in het totale jaarresultaat van de gemeente en wordt niet afzonderlijk afgerekend. De egaliseringsreserve kan derhalve vrijvallen.
- 11 Deze reserve is in 2012 gevormd ter dekking van toekomstige pensioenverplichtingen. Deze verplichtingen hebben zijn niet voorgedaan en er zijn geen nieuwe verplichtingen bijgekomen dus kan de reserve vrijvallen.
- 12 Het aantal projecten waarbij overheidsparticipatie aan de orde is blijft achter bij de verwachtingen. In 2017 wordt het budget bij de Berap al deels afgeraamd. Het restant kan eventueel mee naar 2018, waardoor het reguliere budget voor de jaarschijf 2018 vrij kan vallen.
- 13 In de begroting 2017 was een inkomst begroot van € 450.000 door de verkoop van vastgoed. Deze wordt in 2017 niet gerealiseerd en afgeboekt in de bestuursrapportage 2017. De inkomst door verkoop wordt nu doorgeschoven naar 2018 en dient daarmee als dekking voor de begroting 2018.

Voorstel en besluitvorming

Het college heeft deze programmabegroting 2018 opgesteld met inachtneming van de kaders en uitgangspunten die bij vaststelling van de Voorjaarsnota 2017 door uw Raad zijn vastgesteld. Daarbij is de "vertrouwde" lijn gehanteerd dat de begroting is gebaseerd op bestaand (door de raad vastgesteld) beleid.

Het college stelt uw raad voor de Begroting 2018 vast te stellen en daarmee :

- 1. In te stemmen met de lasten en baten en toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma zoals opgenomen in de programmabegroting 2018;*
- 2. Kennis te nemen van de meerjarenbegroting 2019-2021 zoals opgenomen in paragraaf 4.3 Meerjarenraming 2019-2021;*
- 3. De risicoreserve te verlagen met een bedrag van € 5.237.809 en deze middelen te storten aan de algemene reserve.*
- 4. In te stemmen met het dekkingsplan voor 2018.*
- 5. Indien er in de jaarrekeningen vanaf 2017 een batig saldo wordt gerealiseerd dan vloeien deze middelen terug naar de Algemene Reserve.*

Burgemeester en Wethouders van Rheden,

P.M. van Wingerden-Boers
Burgemeester

J.W. Kettelerij
Secretaris

2 Programma's

Voorwoord programma's

1. Inleiding

De programmabegroting is bedoeld om uw raad inzicht te verschaffen in de wijze waarop het college invulling geeft aan de te realiseren beleidsdoelstellingen met daaraan verbonden de benodigde financiële middelen.

De afgelopen periode heeft onze organisatie samen met de gemeenteraad gewerkt aan de doorontwikkeling van de programmabegroting met als doel de begroting beter te laten aansluiten bij de informatiebehoefte van uw raad. Daarvoor zijn de programma's voorzien van geactualiseerde streefwaarden.

2. Leeswijzer programmabladen

Hieronder vindt u een beschrijving van de inhoudelijke opbouw van het programmablad. Het programmablad begint met het nummer en de benaming van het programma. Hierna volgen de volgende onderwerpen:

Programmadoelstelling:

Is een kernachtige weergave van de vastgestelde ambitie van uw raad voor de komende 4 jaar.

Toelichting programmadoelstelling:

Betreft een samenvatting op hoofdlijnen van de uitgangspunten zoals deze in het beleidsplan aan het college zijn meegegeven.

Ontwikkelingen:

Betreffen verwachte nog niet vastgestelde ontwikkelingen op landelijk of provinciaal niveau die een effect kunnen hebben op beleidsontwikkeling binnen het programma.

Wat willen we bereiken:

Geeft de te bereiken beleidsdoelstellingen van de raad weer voor de periode van 4 jaar. Dit zijn de beleidskaders voor het college bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid.

Wat gaan we er voor doen:

Geeft inzicht in wat het college gaat doen om de beleidsdoelstelling te realiseren.

Subdoelstelling:

Door middel van subdoelstellingen wordt kernachtig weergegeven hoe er invulling gegeven gaat worden aan wat we willen bereiken.

Prestaties:

Bij prestaties wordt inzicht gegeven in de gemeentelijke taken en projecten die bij zullen dragen aan het realiseren van de subdoelstelling. Het betreffen taken en projecten die in het begrotingsjaar worden opgepakt of die vanuit vorige begrotingsjaren nog een doorwerking hebben naar het huidige begrotingsjaar.

Streefwaarden:

De streefwaarde is een meetbare waarde die inzicht geeft in de mate waarop onze prestaties bijdragen aan de te realiseren subdoelstellingen en daarmee aan de te bereiken beleidsdoelstellingen.

Welk beleid is voorhanden:

Een opsomming van beleidsnota's die door uw raad zijn vastgesteld.

Wat gaat het kosten:

Wij presenteren u een meerjarenbegroting per programma. Onder "Wat gaat het kosten" wordt inzicht gegeven in de lasten en baten en het saldo daarvan. Tevens wordt inzicht gegeven in de toevoegingen en onttrekkingen aan de (bestemmings)reserves en het resultaat.

1 Sociaal Domein

Beleidskader

De basis voor deze begroting is het Meerjarenbeleidskader "Meedoen"2017-2020. Wij stellen in deze begroting niet langer de wettelijke kaders centraal maar onze inwoners. Dit is de volgende stap in de ontschotting van de programmabegroting voor het Sociaal Domein.

De doelen/doelstellingen richten zich op de beleving van onze inwoners en partners. Zij zijn betrokken bij de invulling van de programmabegroting en hebben een bijdrage geleverd vanuit wensen en behoeften die bij hen leven. Daarnaast heeft de gemeente uiteraard haar wettelijke verantwoordelijkheden.

Als leeswijzer voor deze nieuwe integrale begroting willen we de volgende aandachtspunten meegeven:

- de begroting is gebaseerd op de 13 doelen uit het beleidskader "Meedoen",
- deze zijn gericht op alle inwoners van 0 tot 100,
- integraal geformuleerd m.b.t. de wettelijke opdrachten,
- zoveel mogelijk gericht op preventieve maatregelen naar tevredenheid van inwoners,
- en zoveel mogelijk benaderd vanuit hun eigen leefwereld.

De programmadoelen/doelstellingen en subdoelstellingen sluiten aan bij de uitgangspunten van de Sociale Visie. Ook sluiten ze elkaar niet uit, ze dragen meestal ook bij aan de realisatie van andere doelen/doelstellingen. Binnen de vrije ruimte van de wetgeving sturen we op de volgende drie focuspunten:

"Een basis voor iedereen"

Wanneer een inwoner (tijdelijk) niet in staat is om zichzelf voldoende te redden, is er een vangnet. Dit vangnet heeft de vorm van een individueel arrangement waar maatwerkvoorzieningen deel van kunnen uitmaken. Het betreft voorzieningen op het gebied van inkomen, werk, zorg en ondersteuning. Daarnaast maken algemene en preventieve voorzieningen deel uit van een arrangement.

"Samen onderweg"

Vrijwilligerswerk, burenhulp, informele zorg en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap zijn essentieel voor een goed functionerende samenleving. De gemeente is blij met de bereidheid van inwoners, organisaties en ondernemers die zich inzetten voor elkaar en voor de dorpen. Dit is de basis voor samenredzaamheid.

"Meedoen makkelijk maken"

De komende jaren zijn de belangrijkste uitdagingen voor de gemeentelijke organisatie het aansluiten bij de leefwereld van de inwoner, het samenbrengen van oplossingen uit verschillende lokale netwerken, het openstaan voor innovatie en het zorg dragen voor ontschotting. Dit focuspunt betreft met name het Transformatiespoor "Anders denken anders doen".

Ontwikkelingen

De "Analyse Twee Jaar Transformeren in Rheden" van juni 2017 schetst een beeld dat ons enerzijds positief stemt en anderzijds waarschuwt. We blijven letten op de voortgang van de transformatie om de controle niet te verliezen. Met de begroting van 2018 en volgende, leggen wij een goede basis.

Wij letten in 2018 op:

- Het stimuleren en ondersteunen van zelfredzaamheid en samenredzaamheid.
- Het vergroten van de inzet van algemene voorzieningen.
- Het aansluiten bij de leefwereld van de inwoner; anders denken anders doen.

Daarnaast signaleren we de volgende trends en ontwikkelingen, mogelijk van invloed op het beleid:

- De stijging van zorgkosten voor Wmo Begeleiding en Jeugd
- De inrichting van een nieuw "werkbedrijf" en de realisatie van beschutte werkplekken
- Het op orde brengen van de personeelsformatie in het sociaal domein
- De ontwikkeling van de Dagelijkse Ondersteuning, de HH Toeslag en de Individuele Begeleiding, zowel apart als in relatie tot elkaar
- De doorontwikkeling van de dorps- en inloophuizen in relatie tot Wmo Groepsbegeleiding
- Het doorontwikkelen van de (preventieve) ondersteuning van jeugdigen en hun ouder(s), zoveel mogelijk in hun eigen omgeving,
- De mogelijke aanscherping van de (nieuwe) wetgeving via rechterlijke uitspraken en daaruit voortkomende jurisprudentie;
- De dubbele vergrijzing (een groter deel van de bevolking wordt ouder en de gemiddelde leeftijd die wordt bereikt neemt toe) en de invoering van de Wet Langdurige Zorg (WLZ) maken dat er sprake is van een toenemend beroep op voorzieningen omdat mensen langer thuis wonen;
- Een stijgend aantal bijstandsgerechtigden (statushouders en mensen die vanuit de WW doorstromen naar bijstand);

Programmadoelstelling A

Inwoners houden de regie over hun leven.

Toelichting programmadoelstelling A

Het is voor onze inwoners van belang dat zij, op hun eigen wijze, kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit noemen wij regie over het eigen leven. Deelnemen aan de samenleving doe je bijvoorbeeld door naar school te gaan, te werken, vrijwillige inzet te plegen, bij een vereniging te sporten, te zingen of op een andere manier actief zijn.

Wanneer dat nodig is en gewenst, ondersteunen wij onze inwoners de regie over hun leven te behouden of te versterken. We kijken met elkaar naar mogelijkheden, wensen en motivatie. De vraag van de inwoner is daarbij altijd leidend.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Wij leggen een basis voor inwoners zodat zij volwaardig kunnen deelnemen aan de Rhedense samenleving.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij stimuleren werken en participeren in de Rhedense samenleving.

Streefwaarden:

1. Het totaal aantal cliënten loopt gemiddeld over 2018 niet verder op dan 1.100 (conform de verwachting die in de Update MJB re-integratie staat). Het betreft een stijging van 5,77% t.o.v. 2016 voornamelijk door instroom van statushouders, jongeren en ex-WW-ers.
2. In 2018 is er inzicht in de ruimte die we hebben met de uitvoering van de P-wet. We geven hiermee uitvoering aan de Motie "Meer experimenteeruimte, minder regels in de Participatiewet".

Prestaties:

1. Wij maken samen met de inwoner een trajectplan van uitkering naar werk, inclusief de bijhorende instrumenten uit de Participatiewet. Denk hierbij aan het werkfit maken van mensen, het aanpakken van laaggeletterdheid en aan normen en waarden.
2. We voeren het plan van aanpak, uit in 2018. Hieruit zal blijken wat er mogelijk is en wat de effecten zijn van het verminderen van de regeldrift.

2. Subdoelstelling:

Wij bevorderen de zelfredzaamheid van inwoners in hun dagelijkse leven.

Streefwaarden:

1. In 2018 komt in tenminste 95% van de jeugdzaken, middels een interventie, de veiligheid van de jeugdige op het gewenste niveau (van jeugdige of rechter).
2. Het tevredenheidsniveau van de inwoners (van 0 tot 100) die contact hebben met onze Toegang blijft op peil. Van hen voelt 80% zich ondersteund bij het vinden van oplossingen voor de ervaren problemen (zowel in de algemene als in de maatwerksfeer).
3. Het percentage inwoners (van 0 tot 100) dat de kwaliteit van de ondersteuning door middel van maatwerkvoorzieningen als goed beoordeeld, blijft gelijk t.o.v. de waardering in 2016. Dit percentage bedraagt 86%.
4. De bekendheid van de algemene voorziening voor onafhankelijke cliëntondersteuning bij "Het Gesprek", stijgt van 27 % in 2016 naar 35% in 2018. Deze percentages betreffen de groepen inwoners die zich melden bij het Sociaal Meldpunt.

Prestaties:

1. Wij maken met betrokken partners sluitende afspraken, die de veiligheid van het kind maximaal borgen.
2. Nu de transitie is afgerond zetten wij zwaarder in op de methode van "Het Gesprek". Deze leidt tot een individueel arrangement waarin de eigen inzet, de inzet van mantelzorgers en vrijwilligers en algemene- en maatwerkvoorzieningen samenkomen. De vraag van de inwoner is daarbij altijd leidend.
3. Wij borgen de kwaliteit van de voorzieningen (middels afspraken rond subsidie en inkoop) en stimuleren product vernieuwing met (regionale) innovatietafels (IAS Centraal Gelderland) en lokale inkoop (o.a. dagelijkse ondersteuning).
4. Wij borgen de kwaliteit van de aanbieders van de professionele onafhankelijke cliëntondersteuning middels prestatieafspraken. Deze aanbieders van onafhankelijke cliëntondersteuning zetten in op het betrekken van ervaringsdeskundigen.

Programmadoelstelling B

De vitaliteit van inwoners is verbeterd.

Toelichting programmadoelstelling B

Een goede gezondheid is belangrijk voor een volwaardige deelname aan de samenleving. Het werkt echter ook andersom; deelnemen aan de samenleving bevordert de gezondheid. We praten steeds vaker over gezondheid in termen van functioneren en participeren, in plaats van in somatische (lichamelijke) of psychische (geestelijke) klachten.

Er ligt een relatie tussen deze doelstelling en doelstellingen C en G.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Wij willen graag vitale en gezonde inwoners.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij bevorderen de fysieke, mentale en sociale gezondheid van inwoners.

Streefwaarden:

1. De percentages van jongeren met overgewicht zijn in 2020 gedaald naar minimaal 8% (5/6 jr.), 12,5% (10/11 jr.) en 14% (13/14 jr.) ten opzichte van de percentages in 2016.

	2014	2015	2016
5/6 jr	11,3%	11,7%	10%
10/11 jr	13,9%	17,4%	16,4%
13/14 jr	21,7%	19,2%	16,6%

2. In 2018 is het aantal senioren dat een bewegcoachtraject heeft gevolgd gestegen naar minimaal 110 ten opzichte van 90 senioren in 2016.
3. In 2020 is het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren met een percentage verminderd (afhankelijk van de 0-meting eind 2017) ten opzichte van 2016. In het alcohol- en drugsbeleid zijn de verschillende indicatoren voor deze streefwaarde terug te vinden.

Prestaties:

1. In de jaren 2018 t/m 2020 continueren wij het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG). Daarvoor zetten wij een JOGG Regisseur in, die zich richt op:
 - * Uitbreiding van het programma naar de kernen Velp en Rheden.
 - * Verdubbeling van het aantal samenwerkingspartners naar minimaal 40. Daarbij richten wij ons op het bereiken van partijen uit verschillende sectoren (een groot deel van de huidige partners komt uit onderwijs).
 - * Bereiken van wijken en gezinnen met een lage Sociaal Economische Status.
2. Wij zetten in de kernen Velp, Dieren en Rheden bewegcoaches in die minimaal 110 trajecten, gericht op het vinden van een geschikte sport- en beweegactiviteit aan senioren bieden.
3. Wij zetten voorlichting voor jongeren en ouders op alle middelbare scholen, deskundigheidsbevordering voor professionals en lichte hulpverlening voor alle inwoners in op het gebied van middelengebruik en verslavingen. *Zie ook het integraal alcohol- en drugsbeleid en integraal veiligheidsbeleid voor aanvullende prestaties op het gebied van alcohol- en drugsgebruik.*

Programmadoelstelling C

Signalering en lichte hulpverlening voorkomen uitval.

Toelichting programmadoelstelling C

Wij staan onze inwoners bij met preventieve ondersteuning om zwaardere problematiek en uitval te voorkomen. Het is nodig signalen die duiden op problemen op tijd te herkennen en de drempel naar (lichte) ondersteuning te verlagen. Op deze manier stimuleren we dat inwoners zo lang mogelijk gezond en zelfstandig blijven.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Een belangrijk deel van de basis die wij leggen voor onze inwoners is gericht op preventie. Onder het motto 'voorkomen is beter dan genezen' sturen wij op vroegtijdige signalering van problemen.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij versterken de signalerings- en verwijzfunctie.

Streefwaardes:

1. Eind 2018 hebben wij een betrouwbaar inzicht in de verhouding tussen de preventieve inzet van het (school)maatschappelijk werk (informatie, advies en kortdurende hulpverlening) en geïndiceerde hulpverlening (begeleiding/jeugdhulp). Dit inzicht dient als nulmeting voor 2019 e.v.
2. Het aantal leerlingen van 12-18 jaar, met extra jeugdgezondheidszorg én een indicatie "verzuim", daalt 5% t.o.v. 2016 (bron: jaarverslag JGZ 2016).

Prestaties:

1. Wij zetten in op het verbeteren van de preventieve functie van het algemeen maatschappelijk werk en het schoolmaatschappelijk werk. Dit doen wij door middel van monitoren en evalueren van die opdracht.
2. Wij maken sluitende samenwerkingsafspraken met de betrokken actoren (leerlingen, ouders, mentoren, jeugdartsen en consulenten leerlingzaken) over de preventieve aanpak van schoolverzuim.

2. Subdoelstelling:

Wij zetten ons specifiek in op risicogroepen om uitval te voorkomen.

Streefwaardes:

1. Het aantal verwijzingen naar generalistische basis GGZ Jeugd blijft in 2018 tenminste gelijk t.o.v. 2016. Het aantal verwijzingen naar specialistische basis GGZ jeugd daalt met 20% t.o.v. 2016.
2. Inwoners met verward gedrag krijgen de juiste ondersteuning. (Zie ook programma 3 Bestuur en Veiligheid).
3. In 2018 hebben wij alle statushouders gezien en, waar gewenst, ondersteuning geboden.
4. Inwoners met (beginnende) schulden weten waar zij passende ondersteuning kunnen krijgen.

5. Minimaal 50 kwetsbare jongeren zijn (preventief) in beeld en hebben toegang tot passende ondersteuning. Wij zien het bereikte resultaat in 2018 als nulmeting voor de begroting 2019 e.v.

Prestaties:

1. Het project Specialistische Ondersteuning Huisartsen (SOH) jeugd GGZ zetten we in 2018 door. Eind 2018 evalueren we middels onderzoek (kwalitatief en kwantitatief) de resultaten van de inzet.
2. Wij ontwikkelen in samenwerking met VGGM, politie en betrokken zorgorganisaties een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag. (Zie ook programma 3 Bestuur en Veiligheid).
3. Wij ontwikkelen in samenwerking met Vluchtelingenwerk, de GGD en andere betrokken partners een aanpak gezondheidsbevordering van statushouders met ondermeer aandacht voor zwemles, voorlichting en zorg.
4. Een consulent schulddienstverlening, met extra aandacht voor preventie maakt deel uit van de Sociaal Gebiedsteams.
5. Wij ontwikkelen een integrale aanpak, gericht op de ondersteuning van kwetsbare jongeren in de overgang naar volwassenheid.

Programmadoelstelling D

Minder eenzaamheid onder Rhedense inwoners.

Toelichting programmadoelstelling D

Inwoners die weinig of geen betekenisvolle relaties (meer) hebben kunnen in een sociaal isolement raken. Hierdoor wordt het moeilijker terug te vallen op een sociaal netwerk. De oorzaken van sociaal isolement zijn divers en het komt voor in alle lagen van de bevolking. Eén van de oorzaken is van financiële aard; inwoners met een minimum inkomen hebben vaak geen geld voor activiteiten buitenshuis waarmee zij (nieuwe) relaties aangaan of onderhouden.

In deze programmabegroting leggen wij daarom de focus op het minimabeleid. Hiernaast leveren ook de volgende programmadoelstellingen een bijdrage aan het voorkomen of verminderen van eenzaamheid onder onze inwoners: Voldoende en toegankelijke algemene voorzieningen (E), De samenredzaamheid in onze dorpen is versterkt (F), Sociale, sportieve en culturele activiteiten zijn er voor iedereen (G) en Vrijwilligerswerk of mantelzorg groeit niemand boven het hoofd (I).

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

We willen sociaal isolement voorkomen zodat iedere inwoner de kans krijgt mee te doen.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij bieden aan de Rhedense huishoudens die dat nodig hebben, participatiebevorderende en inkomensondersteunende voorzieningen.

Streefwaarden:

1. Het bereik van de voorzieningen binnen het minimabeleid stijgt in 2018 met 10% t.o.v. 2016. In 2016 heeft 63% van de doelgroep gebruik gemaakt van tenminste één van de voorzieningen (3361 personen van de in totaal 5.300 personen van de doelpopulatie - bron: CBS 2014).
2. Deelname aan de activiteiten van de GelrePas stijgt in 2018 met 10% t.o.v. 2016. In 2016 bedroeg het aantal GelrePashouders 2.487 en het aantal GelrePasgebruikers 2.146.

Prestaties:

1. Wij vergroten de bekendheid van de verschillende voorzieningen door middel van het inzetten op effectieve communicatie en informatievoorziening.
2. Wij breiden het aanbod van de Gelrepasvoorzieningen uit en sluiten deze steeds beter aan op de behoefte van de inwoner.

Programmadoelstelling E

Voldoende en toegankelijke algemene voorzieningen.

Toelichting programmadoelstelling E

De mate waarin inwoners op eigen kracht meedoen, wordt voor een deel bepaald door fysieke en andere obstakels die ze moeten overwinnen in hun dagelijks leven. Daarom investeren wij in algemene voorzieningen, dat wil zeggen maatschappelijke diensten waarvan inwoners gebruik maken zonder tussenkomst van de gemeente. Hiertoe rekenen wij ook het verbeteren van de toegankelijkheid van de openbare ruimte en van de woningvoorraad.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Een goed en voldoende netwerk van toegankelijke algemene voorzieningen.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij bevorderen de toe- en doorgankelijkheid van de woningvoorraad.

Streefwaarden:

1. Op 100 adressen worden lichte aanpassingen (tot maximaal € 2.000) gedaan zodat de bewoners langer, veilig en comfortabel thuis kunnen wonen.
2. Op minimaal 5 adressen worden duurdere aanpassingen gerealiseerd met behulp van de Blijverslening.
3. Er worden minimaal drie voormalige 55-plus appartementencomplexen van Vivare in Velp beter toegankelijk gemaakt.

Prestaties:

1. In samenwerking met STOER, verhuurders, aannemers en klusbedrijven, passen we 100 woningen aan met de voorziening 'Mijn huis mijn toekomst'.
2. We promoten het gebruik van de Blijverslening en bedden deze in de sociale infrastructuur in

(bijv. via 70+ huisbezoek), zodat hiermee de toe- en doorgankelijkheid van de woningvoorraad verbetert.

3. In samenwerking met Vivare verbeteren we de toegankelijkheid van drie appartementencomplexen in Velp (vml. 55+ appartementen) zodat de veelal oudere bewoners prettig en veilig wonen.

2. Subdoelstelling:

Mensen met geheugenproblemen kunnen langer thuis wonen.

Streefwaarden:

1. Het aantal mensen dat gebruik maakt van het loket 'Technologie Trolley Rheden' stijgt naar 50 personen. In 2017 namen 30 mensen deel.

Prestaties:

1. Wij installeren in 2018 voor inwoners met geheugenproblemen een uitleenloket voor (technologische) hulpmiddelen ofwel domotica, zodat zij langer thuis kunnen wonen.

3. Subdoelstelling:

Wij faciliteren ondersteuning voor kwetsbare inwoners die problemen hebben met lezen en schrijven.

Streefwaarden:

1. In 2018 hebben minimaal 500 inwoners gebruik gemaakt van formulierhulp en laagdrempelige administratieve ondersteuning.

Prestaties:

1. In 2018 realiseren we in drie kernen een voorziening voor formulierhulp en lichte ondersteuning bij de thuisadministratie.

4. Subdoelstelling:

Wij bieden een toegankelijke algemene voorziening voor ondersteuning bij het voeren van een huishouden.

Streefwaarden:

1. Het aantal inwoners dat tevreden is met het zelf regelen van huishoudelijke ondersteuning bedraagt tenminste 90% op basis van onderzoeksrapport CEO Wmo 2017.

Prestaties:

1. Het vouchersysteem wordt in 2018 vereenvoudigd.

Programmadoelstelling F

De samenredzaamheid in onze dorpen is versterkt.

Toelichting programmadoelstelling F

Saamhorigheid en solidariteit in onze lokale samenleving zijn niet vanzelfsprekend. Wij zien het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, partnerorganisaties en gemeente. Als buurtgenoten elkaar kennen en betrokken zijn bij elkaar, zorgen zij samen voor leefbare dorpen en helpen zij elkaar wanneer nodig.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Wij zijn samen met onze inwoners verantwoordelijk voor het in stand houden en versterken van het sociaal cement in de dorpen.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij stimuleren en ondersteunen eigen initiatief in de zeven dorpen ter bevordering van de samenredzaamheid.

Streefwaardes:

1. In 2018 zijn minimaal 3 inwonersinitiatieven ondersteund in tenminste 3 kernen, gericht op het activeren en stimuleren van onderlinge hulpvaardigheid in de buurt.

Prestaties:

1. Wij verstrekken de (subsidie) opdracht hiertoe aan onze uitvoeringsorganisatie voor leefbaarheid en activering en monitoren de resultaten.

2. Subdoelstelling:

Wij faciliteren en ondersteunen de doorontwikkeling van de dorpshuisfunctie.

Streefwaardes:

1. In 2019 hebben wij in samenwerking met 3 dorpshuizen of wijkcentra de functie van ontmoetingsplek uitgebreid met een informatie- of signaleringsfunctie.

Prestaties:

1. Wij verkennen met de dorpshuizen bij welke (nieuwe) activiteiten het accent op dagbesteding ligt. Wij bekijken samen in hoeverre deze activiteiten door vrijwilligers kunnen worden gedragen en in hoeverre er een vorm van professionele ondersteuning noodzakelijk is. Wij leveren, indien gewenst, deze professionele ondersteuning.

Programmadoelstelling G

Sociale, sportieve en culturele activiteiten zijn er voor iedereen.

Toelichting programmadoelstelling G

Sportieve en culturele activiteiten stimuleren inwoners mee te doen. Daarmee dragen ze bij aan de sociale samenhang en aan de realisatie van meerdere programmadoelstellingen zoals onder andere het verbeteren van de vitaliteit en het verminderen van eenzaamheid onder Rhedense inwoners.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Iedere inwoner in Rheden kan deelnemen aan sportieve en culturele activiteiten. Dit zorgt voor sociale samenhang, voor vitale inwoners en voor het verminderen van sociale isolatie.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij bevorderen de organisatie en deelname aan culturele en sportieve activiteiten.

Streefwaardes:

1. De actieve cultuurparticipatie in 2018 is minimaal op hetzelfde niveau als de nulmeting in 2016 (24% zeer actief en 35% enigszins actief).
2. In 2018 zijn er minimaal 500 inschrijvingen op sportactiviteiten en minimaal 400 inschrijvingen op cultuuractiviteiten via "Sjors Sportief & Creatief".

Prestaties:

- 1a. Cultuurbedrijf RiQQ brengt in 2018 de informatiegids "Rimpelingen" uit en verspreidt deze onder senioren. Deze gids presenteert een overzicht van lokale sport- en cultuuractiviteiten specifiek voor senioren.
- 1b. In 2018 stimuleren wij culturele en maatschappelijke amateurpresentaties op een professioneel theaterpodium.
2. Wij stellen het boekje "Sjors Sportief & Creatief" samen en verspreiden het onder alle basisschoolleerlingen. Deze gids bevat een presentatie van naschoolse cultuur- en sportactiviteiten voor basisschoolleerlingen.

2. Subdoelstelling:

Wij stimuleren het gebruik van het kindpakket.

Streefwaardes:

1. Het gebruik van de regeling "Tegemoetkoming schoolkosten" stijgt van 241 tegemoetkomingen in 2016 naar 300 tegemoetkomingen in 2018.
2. Het gebruik van het Jeugdsport- en Jeugdcultuurfonds stijgt van 42 goedgekeurde aanvragen in 2016 naar 60 goedgekeurde aanvragen in 2018.
3. Het bereik van Stichting Leergeld stijgt met 10% in 2018 t.o.v. 2016. In 2016 zijn er 163 gezinnen en 282 kinderen bereikt.
4. Het bereik van Kinderen van de Voedselbank is 150 kinderen in 2018.

Prestaties:

1. Wij vergroten de bekendheid van de regeling "Tegemoetkoming schoolkosten" met extra inzet op communicatie en informatievoorziening.
2. Wij breiden het aantal intermediairs van het Jeugdsport- en Jeugdcultuurfonds uit en zetten extra in op communicatie en informatievoorziening.
3. Om het bereik van de Stichting Leergeld te vergroten wordt ingezet op een effectieve communicatie en informatievoorziening.
4. Om het bereik van de Kinderen van de Voedselbank te vergroten wordt ingezet op een effectieve communicatie en informatievoorziening.

Programmadoelstelling H

Passend werk en (arbeidsmatige) dagbesteding zijn beschikbaar.

Toelichting programmadoelstelling H

Het doel is het vergroten van het aantal geschikte lokale (werk)plekken waardoor passend werk en (arbeidsmatige) dagbesteding beschikbaar zijn voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het gaat hier over het betrekken van werkgevers, ondernemers, instellingen en partners.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Realisatie van voldoende passende lokale (werk)plekken voor inwoners die niet (meer) hoeven of kunnen werken, al dan niet met begeleiding.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij investeren in een lokale werkgeversbenadering in samenhang met het WSP. Dit doen wij om passende werkplekken te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Streefwaarden:

1. Voor 2018 ambiëren wij de realisatie van 50 reguliere werkplekken bij lokale ondernemers voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Wij hanteren het werkelijk bereikte resultaat 2018 als nulmeting voor de begroting 2019 e.v. Dit betreft mensen met een verdien capaciteit tussen de 40% en 80%.

Prestaties:

- 1a. Wij voeren met minimaal 150 ondernemers, binnen kansrijke branches en ondernemingen, gesprekken over de mogelijkheden passende werkplekken te creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
- 1b. Wij ondersteunen ten minste 50 lokale ondernemers bij uiteenlopende vraagstukken als maatschappelijk verantwoord ondernemen en het vervullen van Social Return verplichtingen.

2. Subdoelstelling:

Wij verbinden werkgevers en onderwijsinstellingen met elkaar voor een betere aansluiting tussen (praktijk)leren en werken.

Streefwaarden:

1. Wij verkleinen het gat tussen vraag (werkgevers) en aanbod (potentiële werknemers). De uitkomst van het behoefteonderzoek dat wij in 2018 doen, dient als nulmeting voor deze streefwaarde.
2. In 2018 nemen wij 11 stagiaires op binnen de gemeentelijke organisatie t.o.v. 4 stagiaires in 2016.

Prestaties:

1. Wij zorgen als intermediair tussen werkgeversbehoefte en onderwijsaanbod voor verbinding tussen ondernemers en onderwijs en stellen in overleg met werkgevers en onderwijs, een businessplan "branchegericht opleiden" op.
2. Wij formuleren in 2018 nieuw gemeentelijk stagebeleid en creëren extra stageplekken in huis.

3. Subdoelstelling:

Wij investeren in inwoners die mee willen doen maar geen betaalde arbeid kunnen verrichten.

Streefwaarden:

1. Wij hebben eind 2018 een integrale en lokale aanpak, naast en in samenhang met het Vrijwilligerssteunpunt, om plekken te lokaliseren voor inwoners die mee willen doen maar geen betaalde arbeid (meer) kunnen verrichten (mensen met een verdien capaciteit van minder dan 25%).
2. Wij streven er naar intern om minimaal 10 garantiebanen te creëren t/m 2018. Het gaat hier om banen voor mensen met een arbeidsbeperking.

Prestaties:

1. We zetten de opdracht uit voor het bij elkaar brengen van vraag en aanbod voor begeleid vrijwilligerswerk. Het gaat om het lokaliseren van (informele) plekken, het ondersteunen van de (vrijwilligers)organisaties, het voeren van gesprekken en het scannen van talenten in de gemeente Rheden.
2. We zetten een projectgroep in met als opdracht de garantiebanen te realiseren.

Programmadoelstelling I

Vrijwilligerswerk of mantelzorg groeit niemand boven het hoofd.

Toelichting programmadoelstelling I

Vrijwilligers zijn onmisbaar voor het sociale klimaat van de gemeente. Vrijwillige inzet maakt veel mogelijk op het gebied van ontmoeting, ontspanning, ondersteuning, sport en cultuurbeoefening. Daarnaast zijn er inwoners die langdurig zorgen voor een naaste, dit noemen we mantelzorg. Zowel vrijwilligers als mantelzorgers zetten vaak alle zeilen bij om hun vrijwilligerswerk of zorgtaken te combineren met school, werk en hun privéleven. Het gevaar van overbelasting en uitval is daarbij aanwezig.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Zowel vrijwilligers als mantelzorgers zijn in staat hun inzet goed in balans te houden met de andere leefdomeinen. We ontlasten mantelzorgers tijdelijk, als het nodig is, zodat zij de zorg voor hun naaste(n) kunnen blijven combineren met hun werk en privéleven.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

We faciliteren en ondersteunen vrijwilligers waar nodig en gewenst.

Streefwaardes:

1. In 2018 is het aantal vrijwilligers gelijk aan 2015 (40,7% bij de nulmeting in 2015).
2. In 2018 weet tenminste 40% (38,3% bij de nulmeting in 2015) van de vrijwilligers dat ze bij het Loket Vrijwillige Inzet terecht kunnen voor advies en ondersteuning.

Prestaties:

1. Het Loket Vrijwillige Inzet biedt (deskundigheids)trainingen, advies en ondersteuning aan vrijwilligers om hen te ontlasten, hun werk effectiever in te richten en hulp in te schakelen.
2. We zetten in op een effectieve communicatie- en informatievoorziening ten aanzien van dit onderwerp.

2. Subdoelstelling:

We faciliteren en ondersteunen mantelzorgers waar nodig en gewenst.

Streefwaardes:

1. Mantelzorgers ervaren door de hulp en ondersteuning van het MVT minder belasting bij het geven van mantelzorg, 36% 'eens' in 2018 t.o.v. 33,3% eens bij de nulmeting in 2015.

Prestaties:

1. Het Loket Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) verzorgt trainingen en mantelzorgcafé's die de mantelzorger handvatten biedt hen te ontlasten, hun inzet effectiever in te richten en te weten wanneer extra hulp nodig is.

Programmadoelstelling J

Sociale partners van de gemeente weten elkaar te vinden.

Toelichting programmadoelstelling J

Lokale ondernemers en (zorg)instellingen dragen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bij aan het sociale klimaat in de gemeente Rheden. Zij maken gebruik van elkaars expertise en werken constructief samen aan de realisatie van maatschappelijke doelen.

Deze programmadoelstelling is onderdeel van programmadoelstelling K: "de gemeente treedt op als partner". Als gemeente faciliteren wij contact en informatie-uitwisseling tussen sociale partners.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

De gemeente en haar lokale partners werken constructief samen. Wij versterken elkaar en bevorderen het sociale klimaat in de gemeente. Om dit te bereiken streven wij de volgende subdoelstelling na:

Wij faciliteren ontmoeting en informatie-uitwisseling voor de sociale partners van de gemeente. Dit doen wij door periodiek Sociaal Café's (op thema's) te faciliteren zodat informele- en formele partners in staat zijn zich te presenteren en elkaar te ontmoeten.

Programmadoelstelling K

De gemeente treedt op als partner.

Toelichting programmadoelstelling K

De gemeente is, als behartiger van het algemeen belang, één van de partijen in het maatschappelijk krachtenveld en benut de mogelijkheden om voor inwoners - nu en in de toekomst - een optimale situatie te creëren.

De wijze waarop wij deze rol vormgeven, hangt af van de inzet en betrokkenheid van onze partners en inwoners. Ook de mate van beleidsvrijheid en de beschikbare middelen die we inzetten om het gewenste effect te realiseren zijn van belang. In de samenwerking met partners en inwoners maken we duidelijke afspraken over de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Monitoring vindt plaats door onze contracten te toetsen op basis van de geleverde prestaties. De gemeente toont zich een betrouwbare partner en opdrachtgever door structureel, consequent en in samenspraak met onze partners te sturen op resultaat.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

We willen een zo breed mogelijk palet van inwonersparticipatie om de inspraak en de betrokkenheid van onze inwoners en cliënten verder te vergroten. Om dit te bereiken betrekken wij inwoners en (formele en informele) partners bij de vormgeving, uitvoering en evaluatie van het gemeentelijke beleid in het sociaal domein.

Voorbeelden zijn de halfjaarlijkse gesprekstafels met inwoners en (maatschappelijke) partners, de inzet van de Adviesraad Sociaal Domein en van het inwonerspanel "Rheden Spreekt", de inzet van het Innovatiefonds en de werkwijze van "Ik buurt mee". Van belang is daarnaast het verder uitvoering geven aan het "Right to Challenge" ofwel het recht van inwoners om de gemeente uit te dagen met een maatschappelijk initiatief of innovatief plan, de mogelijkheid tot inspraak in de gemeenteraad, het spreekuur van burgemeester en wethouders en natuurlijk het reguliere contact tussen medewerkers van de gemeente, de inwoners van de gemeente en andere (lokale) partners zoals de huisartsen, de scholen en de buurthuizen.

Programmadoelstelling L

Regionale samenwerking vanuit lokaal perspectief.

Toelichting programmadoelstelling L

De gemeenten in de regio Arnhem (her)oriënteren zich op intergemeentelijke samenwerking op verschillende gebieden, ook op het sociale domein. Het streven van de gemeente Rheden is samenwerking zoeken waar dit een toegevoegde waarde heeft voor onze inwoners. Voor de gemeente Rheden geldt dat we de taken die we zelfstandig (goed) uitvoeren, in principe zelfstandig blijven uitvoeren. Het uitgangspunt is 'lokaal waar het kan en regionaal waar het moet of wenselijk is'. Regionale samenwerking is geen doel, maar een middel om op een regionaal (schaal)niveau

meer efficiency of hogere kwaliteit van onze dienstverlening te bereiken. Bij het ontwikkelen en uitvoeren van het sociale beleid, houdt de gemeente rekening met de beleving van inwoners, de bevolkingssamenstelling en andere specifieke omstandigheden in de verschillende dorpen.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Wij willen voor onze inwoners de zorg en ondersteuning toegankelijk en goed geregeld hebben en kiezen de instrumenten daarvoor volgens het adagium 'lokaal waar dat kan, regionaal waar het moet of wenselijk is'.

We zorgen voor goede informatie- en kennisuitwisseling in onze regionale vakoverleggen op het gebied van bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs, het (beschermd) wonen, vervoer en woonvoorzieningen. Ditzelfde gebeurt ook in regionale overlegtafels en bestuurlijke overleggen. We zoeken daarbinnen naar de meerwaarde voor onze inwoners.

De inkoop van maatwerkvoorzieningen pakken we deels regionaal op, als instrument voor het goed bedienen van onze inwoners. Bij wijze van voorbeeld verwijzen we naar Doel A, waar de inkoop van maatwerkvoorzieningen voor Jeugd en Wmo staan beschreven. Zo is de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) de vorm waarbinnen, en het Interactief Aankoop Systeem (IAS) de weg waarlangs wij regionale samenwerking rond de inkoop van zorg vormgeven. In het hoofdstuk Verbonden Partijen van deze begroting leggen we de afspraken voor rond de MGR.

Programmadoelstelling M

Informatie en advies zijn toegankelijk en eenduidig.

Toelichting programmadoelstelling M

De gemeente is verplicht haar inwoners te informeren en adviseren op het gebied van opvoeden, opgroeien, wonen, welzijn, vervoer, (vrijwilligers)werk, inkomen, schulden, gezondheid, onderwijs, leerplicht en (informele) zorg. Als inwoners weten waar zij terecht kunnen met hun vragen, kunnen zij vaak zelf, op tijd, de ondersteuning regelen die zij nodig hebben. Inwoners zien terecht elke medewerker van de gemeente als vertegenwoordiger van de gemeente en hebben geen boodschap aan de achterliggende organisatiestructuur. We willen iedere vraag of melding van een inwoner op de juiste manier afhandelen. Als gemeente dragen wij een eenduidige boodschap uit.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Mensen willen weten bij wie ze terecht kunnen. Wij zorgen ervoor dat onze frontlijnmedewerkers een brede basiskennis hebben van hetgeen er leeft in onze dorpen en wat er is aan informele- en formele ondersteuning. We stemmen daartoe de interne processen goed op elkaar af.

We denken bij alles wat we doen ter ondersteuning van onze inwoners bewust na over de toegankelijkheid ervan. Het is zaak de weg naar informatie, advies en ondersteuning zo makkelijk en laagdrempelig mogelijk te maken zodat mensen makkelijker kunnen meedoen. Denk hierbij niet alleen aan een interactieve sociale kaart, aan goede en complete informatievoorziening via het KCC, onze Toegang of onze website. Het gaat ook over bejegening, respect en vriendelijkheid naar inwoners toe, en met of voor hen werken op basis van vertrouwen.

Deze programmadoelstelling gaat over de grenzen van het sociale domein heen en pakken we binnen de organisatie integraal op.

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Vastgesteld
Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein Meedoen!	2017
Beleidsregels VVE en peutersubsidie 2017	2017
Wet verordening kinderopvang	2017
Integraal Alcohol- en drugsbeleid	2017
Peuterbeleid 2016-2018	2016
lokale nota publieke gezondheid	2016
Regionale visie Publieke gezondheidszorg Gelderland Midden	2016
Transformatie Sociaal Domein "De Sociale Visie vertaald; een herijking" 2015 - 2016	2015
Kadernota 'Naar samenredzaamheid in Rheden'	2014
Regiovisie Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling	2014
Keuzenota Decentralisaties Sociaal Domein	2014
Meerjarenbeleidsplan re-integratie "Kansen op werk benutten" 2014 - 2017	2013
Kadernota "Naar Samenredzaamheid in Rheden"	2013
Sociale Visie Rheden "Van zelfredzaamheid naar samenredzaamheid"	2013
Raadsbesluit betreffende zwembadstudie	2013
Kadernota minimabeleid "Samen armoede aanpakken" 2015 - 2018	2014
Gemeentelijk beleid toezicht en handhaving kinderopvang (herzien)	2012
Nota Strategisch accommodatiebeleid	2009

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden, voor 2018, zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Werkvoorziening Midden Gelderland
- Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen
- WeHelpen Coöperatie
- Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Sociaal Domein regio Centraal Gelderland
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (deze komt ook voor in paragraaf 3 Bestuur en Veiligheid)

De Gemeenschappelijke Regeling Onderwijs bestaat vanaf 2018 niet meer. (Deze taken worden onder een module van de Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland gebracht).

In de paragraaf Verbonden Partijen geven we nader inzicht in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's voor de gemeente in relatie tot deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Programma		1. Sociaal domein				
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Gewijzigde begroting		Meerjarenbegroting		
		2016	2017	2018	2019	2020
Lasten	65.522	67.181	65.193	64.991	65.054	64.748
Baten	18.689	16.128	17.339	16.221	16.221	16.221
Resultaat voor bestemming	-46.833	-51.053	-47.854	-48.770	-48.833	-48.527
Reserves						
Toevoeging	618	243	244	0	0	0
Onttrekking	859	2.484	9	9	9	9
Resultaat na bestemming	-46.592	-48.813	-48.090	-48.761	-48.824	-48.518

2 Ruimtelijk Domein

Programmadoelstelling:

Versterking van een robuuste, aantrekkelijke en duurzame leefomgeving.

Toelichting Programmadoelstelling:

Wij streven naar versterking van een robuuste, aantrekkelijke, duurzame en economisch vitale leefomgeving, waar het voor onze inwoners, instellingen en bedrijven goed toeven is.

Wij geven hen waar mogelijk ruimte om zelf invulling te geven aan hun directe leefomgeving. Wij faciliteren initiatieven van inwoners, instellingen en bedrijven binnen de bestaande kaders of passen deze in samenspraak aan.

Ontwikkelingen

Op de diverse beleidsterreinen zijn er de afgelopen jaren nogal wat wijzigingen geweest echter voor het ruimtelijk domein kunnen we constateren dat dit, behoudens onderstaande ontwikkelingen, niet van invloed is geweest op de te bereiken doelstellingen vanuit het coalitieakkoord. In dit laatste jaar van het coalitieakkoord zien we dat er tal van zaken zijn uitgevoerd en dat dit betekent dat we ten opzichte van het startjaar tal van zaken hebben kunnen afvinken welke nu dan ook niet meer terug komen.

Het coalitie akkoord is vanuit "wat willen we bereiken" vertaald naar subdoelstellingen die nog steeds actueel zijn. Voor de begroting 2018 is er dan ook niet gekozen om samen met een raads werkgroep de subdoelstellingen met de daarbij behorende streefwaarden en prestaties te bespreken. Voor deze begroting is getracht zowel de streefwaarden als prestaties zo "smart" mogelijk te maken echter in een aantal gevallen ontkomen we er niet aan dat het blijft bij woorden als faciliteren, behouden, versterken etc omdat wij als gemeente geen rechtstreekse invloed hebben op de streefwaarden en/of prestaties. Aangezien we aan de vooravond staan van een nieuwe coalitie lijkt het logisch dat de begroting 2019 e.v. in samenspraak met de raad of een raads werkgroep wordt opgesteld.

De Omgevingswet zal, zoals het er nu naar uitziet, medio 2020 in werking treden. Deze wet heeft de volgende doelstellingen:

- een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving;
- het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving en veranderende rol voor gemeentebestuur;
- het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Bij de meerjarige implementatie van deze wet zal gebruik gemaakt worden van vele reeds lopende initiatieven in de organisatie die aansluiten bij deze doelstellingen.

Op regionaal niveau is afgelopen jaar met de provincie Gelderland en negentien gemeenten gewerkt aan het Regionaal Programma Werklocaties. In de regio Arnhem-Nijmegen is al een aantal jaren sprake van overaanbod van bedrijventerreinen, kantoren en locaties voor perifere detailhandel. Het bestaande (en in sommige gevallen verouderde en versnipperde) aanbod staat economische groei en nieuwe ontwikkelingen in de weg. In 2018 zal worden gekeken welke stappen de gemeente Rheden dient te nemen om te gaan voldoen aan het vast te stellen Regionaal Programma Werklocaties.

De in 2016 vastgestelde economische beleidsnota en uitvoeringsprogramma vormt de basis voor acties die in de komende jaren uitgevoerd moeten worden met als doel het realiseren van een robuuste en duurzame economische ontwikkeling in de gemeente Rheden. Inzet is een realistisch en realiseerbaar economisch beleid. De vastgestelde economische beleidsnota geeft aan vanuit welke ambitie de gemeente invulling en uitvoering geeft aan haar economisch beleid. Er zijn keuzes gemaakt die de economische ontwikkeling moet stimuleren en er voor moet zorgen dat de Rhedense economie robuust, duurzaam en innovatief en daarmee bestand tegen conjuncturele ontwikkelingen is.

De toeristische sector wordt als een belangrijke peiler van de Rhedense economie gezien. In het Masterplan Toerisme dat samen met de toeristische partners is opgesteld, is een strategie uitgezet hoe een 'plus' bereikt kan worden op het gebied van toerisme. Het Masterplan Toerisme geeft houvast voor inzet van de gemeente. Vanuit de bouwstenen zoals de structuurvisie en de verbinding met de andere beleidsvisies hebben wij ook als gemeente de positie om het masterplan verder uit te bouwen. Wij hebben een mooie gemeente met een prachtig landschap, wat uit het Masterplan ook blijkt vele bezoekers per jaar trekt. De inzet is erop gericht dit te behouden, en versterken waar dat kan.

Vanuit de ondernemers/betrokkenen in toerisme in gemeente Rheden is er vooral behoefte aan actie: samen aan de slag met mooie projecten en de promotie van het gebied. De uitvoeringsagenda geeft hier invulling aan. Het afgelopen jaar is er door de stichting Recreatie en Toerisme uitvoering gegeven aan de uitvoeringsagenda, is er een evaluatie geweest van het eerste jaar en zal indien nodig de uitvoeringsagenda worden bijgesteld. Als één van de partners zullen we ons als gemeente blijven inzetten om daar waar mogelijk een bijdrage te leveren aan de uitvoeringsagenda.

In april 2016 is de Startnotitie Circulaire Economie vastgesteld waarin wordt beschreven hoe de gemeente Rheden wil komen tot 'Circulair beleid'. In 2017, met een uitloop naar 2018, is door middel korte termijn projecten gekeken naar mogelijkheden voor de gemeente om invulling te geven aan de Circulaire Economie. In 2018 zal gekeken worden naar invulling van het lange termijn beleid om een bijdrage te leveren aan de landelijke doelstelling om in 2050 100% circulair te zijn.

Eind juni 2016 is de beleidsnota 'De Rhedense klimaataanpak 2016-2020' vastgesteld. In 2017 is hiervoor een programmaorganisatie ingericht en is de uitvoering gestart van het naast de beleidsnota tevens vastgestelde Uitvoeringsprogramma. Een belangrijke opgave vanuit het nieuwe klimaatbeleid is het creëren van mede-eigenaarschap in de samenleving voor de klimaatdoelen. In het programma zijn diverse projecten opgenomen die als doel hebben inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke partners te betrekken in het klimaatbeleid en initiatieven vanuit de samenleving te stimuleren. In 2018 wordt de uitvoering van het programma voortgezet om einde van het jaar de eerste fase (2016-2018) te evalueren en het programma te toetsen aan de gestelde doelen. Voor 2019 en 2020 kan indien gewenst het programma aangepast en/of aangescherpt worden.

De nieuwe beheerplannen voor de buitenruimte over de komende programmaperiode zijn vastgesteld conform een op risico gebaseerde asset management methode. Asset management is een systematische aanpak om de optimale waarde uit de assets te halen over de gehele levenscyclus: Wat is er echt nodig om aan de doelstellingen te voldoen? Voor bestaande objecten betekent dit bijvoorbeeld dat precies die hoeveelheid onderhoud wordt uitgevoerd waarmee de functionaliteit net geleverd kan worden, waarbij we rekening houden met de belangen van onze burgers en andere belanghebbenden. In asset management zoeken we naar de beste (set van) maatregel(en) voor de buitenruimte tegen minimale kosten. In 2018 zullen we gaan werken conform de nieuwe beheerplannen.

Het Gemeentelijk vastgoed is onderverdeeld in 4 categorieën. Op basis hiervan is, voor het vastgoed dat de gemeente wenst te behouden, een meerjaren beheerplan (SBO-gebouwen) vastgesteld in 2016. Als uitgangspunt in dit beheerplan zijn voor een viertal gebouwen, waaronder het gemeentehuis, alleen de wettelijk noodzakelijk en correctieve onderhoudsactiviteiten opgenomen. Dit omdat deze vier panden in aanmerking komen voor renovatie. In de VJN 2017 is al een doorkijk gegeven wat dit (financieel) zou betekenen voor het gemeentehuis. In 2018 zullen we hier verder op in spelen door de exploitatie van deze panden in beeld te brengen en te vergelijken met de exploitatie na mogelijke renovatie. Ook de doorontwikkeling van de organisatie zal mogelijk een vastgoedvraagstuk met zich mee brengen welke in 2018 nader uitgewerkt zal worden.

Brengflex:

In de provinciale OV-visie wordt toegewerkt naar op maat gesneden vervoer. Dit betekent dat alleen grote stromen reizigers in de toekomst nog worden gefaciliteerd door lijnbussen, terwijl dat kleinere vervoerstromen bediend worden met alternatieven (Brengflex) die beter passen bij de individuele reizigersbehoeften. Voor Velp bestaan beide systemen al sinds de pilot in 2016 naast elkaar. In Rheden is, door het wegvallen van lijn 29 op de zaterdag, bereikt dat op 1 september 2017 ook de inwoners van de kern Rheden van Brengflex gebruik kunnen maken. Men kan van halte naar halte reizen binnen het gebied met de plaatsen Arnhem, Rozendaal, Velp en Rheden. Brengflex rijdt met comfortabele kleine busjes of personenauto's de gehele week dus ook de zondag.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

- 1. Verbetering woon- en vestigingsklimaat voor mensen en bedrijven.**
- 2. Behouden en ontwikkelen van kernkwaliteiten van de gemeente.**
- 3. Efficiënt (her)gebruik van grondstoffen.**
- 4. Energietransitie naar duurzame energie en inspelen op effecten klimaatverandering.**

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Toekomstgericht versterken en meer kansen benutten binnen de Rhedense economie.

Streefwaardes:

1. Behouden van werkgelegenheid en bedrijvigheid door randvoorwaarden te scheppen en te faciliteren met aandacht voor het bestaande bedrijfsleven, startende ondernemers en nieuwe bedrijven die zich willen vestigen binnen de gemeente. Hierbij zijn de randvoorwaarden voor een groot deel ingestoken vanuit een goed functionerende ruimtelijke economische structuur. Dit betekent voldoende aanbod van werklocaties in regionaal verband, aantrekkelijke bedrijventerreinen en aantrekkelijke winkelgebieden. Tevens wordt vanuit het beleidsveld economie sterk ingezet op een sterk economisch systeem. Concreet betekent dit dat de 3 O's (onderwijs, ondernemers en overheid) met elkaar verbonden worden.
2. Het bevorderen van de solidariteit tussen ondernemers door samen bij te dragen aan de sfeer en kwaliteit van een bepaald gebied door het ingezette proces met betrekking tot Bedrijveninvesteringszones te continueren en uit te breiden. Daarnaast zetten we ons ook actief in om de solidariteit tussen ondernemers te vergroten door actief ondernemers te betrekken bij overheidsvraagstukken (participatie).
3. Realiseren van de opgaven uit het Masterplan Recreatie en Toerisme: 1) Profileren van de Veluwezoom, 2) Het gastheerschap versterken, 3) Betere spreiding van bezoekers (zowel

fysiek als in tijd), 4) Ruimte voor innovaties, 5) Kwaliteit van het gebied versterken.

4. Het bevorderen van kennis van de circulaire economie en de mogelijke kansen voor het MKB en het bedrijfsleven.

Prestaties:

1. Bestaande bedrijventerreinen willen wij behouden. Uitbreiding van de bestaande capaciteit in bestemmingsplannen is niet aan de orde. Het afgelopen jaar is er gestart met een participatief traject voor De Beemd Noord om te komen tot een revitalisering. De planning is dat in het najaar van 2017 een revitaliseringsplan wordt opgesteld. In de eerste helft van 2018 zal dit worden uitgevoerd. Hierna zal gekeken worden naar de overige bedrijventerreinen.
2. Het continueren van het ingezette proces met betrekking tot de Bedrijveninvesteringszones in Dieren en Velp. In 2018 wordt in samenwerking met ondernemersvereniging Rheden en De Steeg bekeken of ook voor het dorp BIZ haalbaar is.
3. Het verder uitbouwen van de brede Rhedense Triple Helix (samenwerking met onderwijs, ondernemers en overheden), waar het samenwerkingsverband de Groene Vallei onderdeel van uitmaakt. Dit proces is in 2017 gestart en wordt in 2018 verder uitgebouwd.
4. Faciliteren en uitvoeren van verschillende initiatieven die bijdragen aan de versterking van het winkelcentrum Calluna. Basis zijn de actiepunten zoals genoemd in de detailhandelsstructuurvisie "Kiezen voor eigen Kwaliteit".
5. Het organiseren van het (jaarlijkse) ondernemerscafé in 2018.
6. De gemeente wil het proces om te komen tot de aanleg van glasvezel voor bedrijventerreinen en buitengebieden faciliteren. In het najaar 2017 wordt een start gemaakt met een vraagbundeling voor een deel van de kanaalzone (zijde Spankeren). Uitgangspunt is dat een private partij het netwerk exploiteert. In 2018 wordt ook voor de overige bedrijventerreinen de behoefte onderzocht.
7. De vastgestelde detailhandelsvisie zal worden geïmplementeerd. De genoemde acties in de detailhandelsstructuurvisies worden samen met ondernemers opgepakt. In 2018 wordt gekeken of voor het dorp Rheden en Velp een "aanvalsplan" opgesteld kan worden. De kaders voor een gevefonds zullen worden opgesteld welke zullen gelden voor alle kernen. In Rheden wordt een haalbaarheidsonderzoek gedaan naar een transferium.
8. Deelname IkStartSmart . De gemeente Rheden doet mee aan het traject IkStartSmart. Zodra het project definitief doorgaat vanuit de KvK en de provincie Gelderland zal de gemeente Rheden aanhaken. Doelstelling is dat in 2018 het project draait. Door het vergroten van de kennis over de aspecten van Circulaire Economie (deeleconomie, product blijft eigendom van producent) kan het Rhedense bedrijfsleven bij investeringsbeslissingen op de juiste wijze inspelen op de toekomst. In overleg met de ondernemersverenigingen wordt gekeken op welke wijze informatie kan worden gegeven.
9. Het Masterplan Recreatie & Toerisme hebben we als gemeente als één van de partners vastgesteld. Daar waar mogelijk zullen we de opgaven faciliteren, subsidiëren (cofinanciering) en een bijdrage leveren in het realiseren van de vastgestelde opgaven.

2. Subdoelstelling:

Samen met inwoners, (vrijwilligers)-organisaties en bedrijven scheppen van de ruimtelijke mogelijkheden en randvoorwaarden om de beleidsdoelstellingen van de programma's te realiseren.

Streefwaarden:

1. Het faciliteren, stimuleren en daar waar nodig het scheppen van (planologische) kaders voor het realiseren van de gewenste resultaten uit de programma's en wensen en/of initiatieven uit de samenleving.

Prestaties:

1. Het continueren van de interactieve ontwikkeling en uitvoeren van structuurvisies voor de stedelijke kernen en het landelijk gebied. Met name zal aan de structuurvisie voor de kern Dieren worden gewerkt. Dit is het laatste dorp in onze gemeente waarvoor nog een structuurvisie moet worden opgesteld.
2. Voor het landelijk gebied zal de structuurvisie in de vorm van een omgevingsvisie (vooruitlopend op de Omgevingswet) worden opgesteld.
3. Het begeleiden van ruimtelijke initiatieven, (gebiedsontwikkelings)processen en realiseren van projecten gebiedsontwikkeling waarbij sprake is van een gemeentelijk belang. De voortgang wordt twee keer per jaar gerapporteerd aan de gemeenteraad.
4. Ter voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet wordt een Kaderstellende startnotitie implementatie Omgevingswet (betreft het gehele proces van de implementatie van de Omgevingswet) opgesteld.
5. Opschonen verordeningen, bepalen welke elementen opgaan in het Omgevingsplan, opstellen nieuwe deelverordeningen.
6. In kaart brengen verwachte gevolgen van Omgevingswet op de organisatie (bijv. minder vergunningen, meer accent op toezicht en handhaving, etc.).
7. Uitvoeren pilot Omgevingsplan.
8. Het proces tot versoepeling en vereenvoudiging van de begeleiding van ruimtelijk initiatief in kader van planologische inpassing en omgevingsvergunningverlening worden afgestemd op de Omgevingswet, waarbij de klant in een zo vroeg mogelijk stadium een snel, eenduidig en integraal advies krijgt.
9. De actualisatiebestemmingsplannen van Dieren Woongebieden Noord en Zuid, Spankeren en Velp Centrumgebied zullen in 2018 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. Daarnaast wordt in 2018 gewerkt aan Rheden Centrumgebied, Rheden Haveland en het Landelijk gebied.

3. Subdoelstelling:

Een duurzaam woningbestand dat voldoet aan de vraag en bijdraagt aan het verbeteren van het woon –en vestigingsklimaat.

Streefwaarden:

In de woonvisie 2014-2020 zijn onder andere de volgende streefwaarden geformuleerd:

1. Het gelijk houden van het aantal sociale huurwoningen in de gemeente Rheden.
2. Extra aanbod creëren in het huursegment met een huurprijs tussen € 710,- en - € 900,-.
3. Sturen op een nieuwbouwproductie van plusminus 80 woningen per jaar.
4. Bij nieuwbouw het accent op grondgebonden woningen.

Bij deze streefwaarden moet aangetekend worden dat het bereiken van deze streefwaarden meerdere jaren vergt (einddatum 2020), dan wel afhankelijk is van keuzes van marktpartijen.

Prestaties:

1. Het uitvoeren van de actiepunten van de vastgestelde woonvisie 2014-2020. De actiepunten hebben betrekking op de in de nieuwe woonvisie geformuleerde speerpunten betaalbaarheid, aantrekkelijke woonmilieus, bouwen voor de behoefte en toekomstbestendig wonen.
2. De woonvisie is richtinggevend bij de afweging of en aan welke nieuwe woningbouwplannen wij willen meewerken. Aangezien de woningmarkt zich niet beperkt tot de grenzen van onze gemeente, investeren wij al in een vroeg stadium in de afstemming met andere regiogemeenten.
3. Het uitvoeren van de vastgestelde prestatieafspraken met woningbouwcorporaties Vivare en Sprengenland Wonen.
4. De fasegewijze uitvoering van herstructureringsopgaven.

4. Subdoelstelling:

Een veilige en bereikbare woon- en werkomgeving.

Streefwaarden:

Behouden en verbeteren van een duurzame (verkeersveilige) woon- en leefomgeving.

Prestaties:

1. Wij blijven ons sterk maken voor een duurzame (verkeers)veilige woon- en leefomgeving, onder andere door het verder aanleggen van 30km-zones binnen de bebouwde kom en 60km-zones erbuiten. Bij de voorbereiding maken we zoveel als mogelijk gebruik van coproduceren waarbij de samenwerking met onze inwoners voorop staat. Bij de uitvoering kiezen wij voor een integrale benadering door zo veel mogelijk mee te liften op andere projecten in de openbare ruimte. In 2018 worden de 30km zones Dieren Noord-Oost en de Steeg Zuid gerealiseerd. Het integrale project Dieren Oranjebuurt zal worden opgestart waardoor in deze wijk ook een 30km zone zal ontstaan.
2. In samenwerking met de andere (spoor)gemeenten en overheden de toename van het goederenvervoer, het vervoer van gevaarlijke stoffen en de wettelijke naleving hiervan over de IJssellijn te voorkomen en/of te monitoren
3. De veiligheid op het spoor zal worden verbeterd doordat ProRail in 2018 gaat starten met het Verbeterplan Overwegen. Als gemeente nemen we zitting in de projectgroep. Uiteindelijk gaat het om de verbetering van 7 overwegen en het aanleggen van een fietstunnel in de Lentse Steeg.
4. In 2018 zal Traverse Dieren, m.u.v. de ondertunneling spoor nabij kanaal, door de provincie Gelderland en de stationsomgeving door de gemeente Rheden worden opgeleverd.
5. Verduurzamen van de mobiliteit bijvoorbeeld door vermeerderen oplaadpunten (auto en fiets), stimuleren van flexibel openbaar vervoer en betere fietsverbindingen. Uit onderzoek is gebleken dat er voldoende oplaadmogelijkheden voor de fiets aanwezig zijn. Voor de auto zijn er wensen om naast de losse aanvragen om strategische oplaadpunten in de dorpskernen aan te leggen. In 2018 kan de gemeente Rheden meeliften met een nieuwe provinciale concessie waarbij de kosten voor de gemeente komen op ca. € 500,- per paal. In 2018 zal een voorstel gemaakt worden waar strategische oplaadpunten gewenst zijn.
6. Kwaliteitsverbeteringsprogramma haltevoorzieningen vastnet buslijn 43 Apeldoorn-Arnhem: Buslijn 43 maakt onderdeel uit van het snel, stabiel en betrouwbaar vastnet zoals beschreven in de OV visie van de provincie Gelderland. Om het gebruik van busvervoer te blijven stimuleren wordt er met behulp van 90% provinciale bijdrage een kwaliteitsverbetering doorgevoerd van de haltes op het vastnet binnen onze gemeente. De gemeente heeft daarnaast de taak om een transitie te maken van reizigers uit het doelgroepenvervoer naar het reguliere openbaar vervoer. De kwaliteitsslag houdt onder andere in: nieuweabri's, het toevoegen van fietsparkeerplaatsen, al dan niet overdekt en de reizigers voorzien van actuele reizigersinformatie. Door voorwaarden uit de provinciale beschikking zullen de verbeteringen nog dit jaar worden doorgevoerd.
7. Het grondgebied van de gemeente heeft een goed netwerk voor de fietser. In 2018 zal, mits goedkeuring wordt verkregen van de Raad, gestart worden met de realisatie van de snelfietsroute Arnhem/Dieren. Daarnaast zal zowel het verharderen van het fietspad Schapenbergweg te Dieren als de aanleg van de fietsvoorzieningen Havikerwaard de Steeg worden opgeleverd. Afhankelijk van de uitkomst Motie 'Schooljeugd veilig op het fietspad' en het eventueel beschikbaar stellen van middelen zal er een verlichting worden aangelegd op de fietsverbinding Doesburg-Het Rhedens te Dieren.

5. Subdoelstelling:

Het vergroten van de kwaliteit van de bestaande kernen en het buitengebied.

Streefwaarden:

Streven naar klimaatbestendig inrichten van onze dorpen en ons landelijk gebied (o.a. voorkomen van wateroverlast als gevolg van korte hevige buien) met behoud en daar waar mogelijk versterken van de kernkwaliteiten. In de beheerplannen voor de openbare ruimte periode 2018 - 2022 worden maatregelen opgenomen om de ernstige wateroverlast situaties op te lossen. Het onderdeel hittestress in de stedelijke omgeving zal ook een plek krijgen in deze plannen echter het inspelen hierop gaat samen met de uitvoering van de ruimtelijke projecten en/of de renovatie projecten waardoor de uitvoering langer zal doorlopen dan 2022.

Prestaties:

1. In het beheerplan openbare ruimte zullen de maatregelen onderling worden afgestemd zodat maximaal rekening wordt gehouden met enerzijds het onderhoud en de daaruit voortkomende projecten en anderzijds o.a. de onderdelen klimaatverandering, duurzaamheid, maatregelen voorkomend uit de visie WWZ en circulaire economie. In 2018 zullen de projecten Middellaan/Zuiderparallelweg worden uitgevoerd.
2. Het opheffen van de wateroverlast situatie Middellaan in Velp door de combinatie van projecten Zuiderparallelweg, Nordlaan, Daalhuizerweg en de Arnhemsestraatweg.
3. Het opheffen van de wateroverlast in het noordelijke deel van de Lentsesteeg in Rheden.
4. Het uitvoeren van het burgerinitiatief "herinrichting Admiraal Helfrichlaan" waardoor de overlast zal verminderen en de inrichting dusdanig wordt uitgevoerd dat het klimaatbestendiger is.
5. Het samen met een groep bewoners uit Dieren Zuid (laten) uitvoeren van een onderzoek om de aantrekkelijkheid en de beleefbaarheid van de Veerstoep Dieren te vergroten en een aantal daadwerkelijke maatregelen uit te voeren in combinatie met/aansluitend op het programma Stroomlijn van Rijkswaterstaat.

6. Subdoelstelling:

Het behouden, benutten en versterken van de mogelijkheden van het Rhedens (cultuur)Landschap.

Streefwaarden:

1. In 2019 is het actieprogramma van het LOP afgerond.
2. Stimuleren van aanleg en beheer van erf- en landschapsbeplanting.
3. Herstel en behoud van landschapselementen.

Prestaties:

1. Opstarten van een Poelenwerkgroep.
2. Uitvoeren LOP-projecten: 1 hoogstamboomgaard, 1 km aan Hagen, aanplant van 200 laanbomen, aanleg van 2 poelen en het herstel van 3 poelen.
3. Meewerken aan ontsnipperingsmaatregelen.

7. Subdoelstelling:

Het beschermen en in stand houden van ons rijke cultuurhistorische erfgoed en het koesteren van beeldbepalende gebouwen.

Streefwaarden:

1. Het uitvoeren van de vastgestelde agenda 2018 van de Erfgoednota.
2. Behouden, ontwikkelen en uitdragen van de historische kwaliteiten van de gemeente; hiermee wordt bedoeld op de beschermde monumenten en andere beeldbepalende panden, het cultuurlandschap, de archeologische resten en het immateriële erfgoed.

Prestaties:

1. Uitvoeren van de acties die voor 2018 op de Uitvoeringsagenda staan.
2. In de drie beschermde dorpsgezichten wordt samen met inwoners een ruimtelijk kwaliteitsplan gemaakt. Daarin wordt vastgelegd welke (duurzaamheids-)maatregelen individueel dan wel collectief kunnen worden toegepast en op welke wijze de instandhouding van de historische waarden van de gebieden het beste bewaard kunnen blijven.
3. De kaart met landschapselementen wordt gebiedsdekkend opgeleverd.
4. Het erfgoedplan zal worden geactualiseerd en doorontwikkeld tot een volwaardige- digitaal ontsloten- gebiedsatlas.
5. Faciliteren broedplaatsen en burgerinitiatieven waar dit vanuit erfgoed mogelijk is. We gaan erfgoedcomplimenten uitdelen aan mensen die iets moois voor ons erfgoed hebben gedaan.
6. Vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet worden de Welstandscommissie en Commissie Cultuurhistorie tot één Commissie Ruimtelijke Kwaliteit samengevoegd.
7. Stimuleren van monumenteneigenaren tot goed onderhoud. Wij blijven bijvoorbeeld zoeken naar een goede invulling voor Huis Laag-Soeren.
8. Implementatie Erfgoedwet.
9. Samen met de andere Gelders Arcadië-gemeenten en provincie Gelderland werken aan erfgoed in relatie tot kunst en cultuur, sociale projecten en toeristisch-recreatieve producten.
10. Uitvoeren van het actieprogramma Landgoederen.

8. Subdoelstelling:

Het beheren van de openbare ruimte, zodat deze maximaal bruikbaar is en op een logische wijze aansluit bij het landschap.

Streefwaarden:

1. Het beheer van de openbare ruimte uitvoeren conform de kwaliteitseisen opgenomen in de kadernota en uitgewerkt in de verschillende beheersplannen op basis van assetmanagement
2. Het samen met de bewoners zorgen voor het onderhoud van de openbare ruimte waarbij we streven naar een uitbreiding van zowel groenadoptie (stand medio 2017: 250 stuks), afvalbakken (stand medio 2017: 130 stuks) als plantsoenbanken (stand medio 2017: 10 stuks) in 2018.
3. Door gebruik te maken van de werkwijze "Ik Buurt Mee!" meer participatie tot stand brengen.
4. Het reduceren van de rioolkosten met 13% in 2020 t.o.v. de prognose van de kostenontwikkeling, zoals in 2010 werd gehanteerd, samen met de waterketenpartners Rijn6 en Olburgen.

Prestaties:

1. De communicatie middelen van "Ik Buurt mee" worden maximaal (elke bijeenkomst met inwoners) benut, om de inwoners te informeren naar de mogelijkheden van beheer in de openbare ruimte
2. Vanuit het gebiedsgerichtwerken en gastheerschap wordt samen met onze inwoners en partners invulling gegeven aan een veilige en prettige woon en leefomgeving.
3. Elk project dat de komende 2 jaar gaat starten op de website ikbuurtmee.nl te zetten, zodat inzichtelijk is wat er in de buurt gaat gebeuren
4. Bij elke bijeenkomst vanuit de werkwijze "ik buurt mee!" geven wij de inwoners mee hoe zij zelf kunnen bijdragen aan de openbare ruimte.
5. Conform de kadernota Openbare Ruimte wordt het beheer en onderhoud aan riolering, wegen, groen en spelen uitgevoerd. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen staat zowel de planning als de verantwoording van de uitvoering van ons beheer en onderhoud.
6. Met het Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) zetten wij in op een effectief en efficiënt

onderhoud, door zaken zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen op het gebied van groen, wegen, riolering, trottoir, fietspaden, banken, speelvoorzieningen en dergelijke.

7. Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt de beeldkwaliteit en duurzaamheid zoveel als mogelijk centraal geplaatst zonder daarbij de bruikbaarheid en belangen van gebruikers uit het oog te verliezen. Bij (her)inrichtingen van de openbare ruimte inzetten op (her)gebruik van duurzame materialen en rekening houden met het veranderen van het klimaat. Inzicht krijgen in de gevolgen van klimaatverandering voor de openbare ruimte. Op basis hiervan komen tot integrale oplossingen, waarbij sociale, ruimtelijke en economische aspecten vroegtijdig op elkaar worden afgestemd.
8. Uitbreiding groenadoptie naar 260 stuks, afvalbakken 150 stuks en plantsoenbanken 20 stuks.

9. Subdoelstelling:

Rheden heeft een gezonde, duurzame, schone en veilige leefomgeving.

Streefwaarden:

1. Samen met vele partijen uit de samenleving werken aan het realiseren van de (integrale) klimaatdoelen zoals beschreven in het 2016 vastgestelde klimaatbeleid.
2. Wij willen de komende jaren de inzameling van grondstoffen verbeteren en gaan kijken op welke wijze de inzameling in de toekomst moet worden ingericht. Hierbij hechten wij aan een door de inwoners gedragen methode van inzameling. Ambitie is om te komen tot 75% afvalscheiding in 2020. Het introduceren van nieuwe business modellen om vorm te geven aan de circulaire economie. Hierbij wordt ook de inzet van menselijke 'waarde' meegenomen.

Prestaties:

1. Uitvoeren van de acties die voor 2018 op de Uitvoeringsagenda klimaat, waaronder:
 - Uitvoeren projecten (samen met inwoners en Vivare) ter verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, waaronder onderzoek naar gasloze wijk.
 - Verduurzaming eigen gemeentelijk vastgoed.
 - Stimuleren lokale opwekking duurzame energie door projecten met o.a. zonne-energie en energie uit water.
 - Onderzoek effecten en uitvoeren pilotprojecten in het kader van adaptatie aan klimaatverandering, o.a. ook in de regionale afvalwaterketen.
 - Stimuleren en uitbreiden mogelijkheden elektrisch opladen op strategische plaatsen.
 - Nauwe samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven om bijdrage te leveren in verduurzaming leefomgeving.
 - Verder uitbouwen van de communicatiecampagne.
2. In enkele wijken een traject met inwoners te doorlopen waarin zij kunnen aangeven wat de wijk nodig heeft om tot een verdergaande afvalscheiding te komen en de reststoffen te verminderen
3. Inwoners expliciet uit te nodigen om met initiatieven te komen om de hoeveelheid reststoffen te verminderen.
4. Het samen met de aannemer uitvoeren van het plan van aanpak welke onderdeel heeft uitgemaakt van de aanbesteding voor de inzameling van huisvuil/grondstoffen in 2017.
5. Wij zien de verbetering van de inzameling van grondstoffen c.q. het grondstoffenbeheer als onderdeel van de ontwikkeling naar een circulaire economie. Wij blijven op zoek gaan naar, en stimuleren relevante partijen om de circulaire economie binnen de gemeente Rheden vorm te geven.
6. Ondersteunen van circulaire concepten, o.a. door deelname aan een proef met wasbare luiers volgens het lease-concept en het bevorderen van circulaire aspecten bij Het Zandkasteel in Dieren.

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Vastgesteld
Beeldkwaliteitplan Landelijk gebied	2009
Convenant Gelders Arcadië	2011
Convenant Groene Vallei Veluwezoom	2012
Detailhandelsstructuurvisie <i>Kiezen voor eigen kwaliteit</i>	2017
Economisch visie en uitvoeringsprogramma <i>Een actuele economische beleidsnota van en voor de gemeente Rheden 2016-2020</i>	2016
Visie op flexibilisering / functieverruiming op de bedrijventerreinen in de gemeente Rheden	2016
Functieveranderingenbeleid	2013
Nota Bodembeheer	2011
Nota Grondbeleid	2015
Notitie 'Hogere grenswaarden Wet geluidhinder Rheden'	2015
Notitie Integrale handhaving ruimte	2013
Notitie 'Langer thuis in Rheden'	2010
Structuurvisie 'een droom om in te wonen'	2006
Nota Standaardmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden	2015
Nota milieuzonering Rheden	2015
Nota parkeernormen Rheden	2015
Fietsplan Rheden	2016
Structuurvisie Rheden mijn dorp van morgen	2014
Structuurvisie Kleine Kernen	2016
Woonvisie 2014-2020	2015
Nota studentenhuisvesting	2016
Wijkvisie 'Velp Zuid straks'	2009
Visie Wonen welzijn zorg	2016
Welstandsnota	2017
Beeldkwaliteitsplan Beekhuizen	2012
Beeldkwaliteitsplan Laag Soeren Oost	2013
Beeldkwaliteitsplan Traverse Dieren	2013
Beeldkwaliteitsplan Vitatron	2013
Erfgoedverordening	2017
Subsidieverordening erfgoed	2017
Kredietvoorwaarden Monumentenfonds Rheden	1998
Archeologienota Uitgediept	2008
Erfgoedplan	2008
Erfgoednota	2017
Kadernota Openbare Ruimte wegen, riolering en groen/spelen	2013
Groenstructuurplan	2002
Beleidsnota Bomen	2005
Landschapsontwikkelingsplan (LOP)	2007
Verkeersveiligheidsplan	2000
Verkeerscirculatieplan Velp	2008
Verkeerscirculatieplan Dieren e.o.	2013
Parkeerverordening	2013
Nota van uitgangspunten Calluna	2011

Beleid	Vastgesteld
Uitgangspunten inrichting openbare ruimte winkelgebied Calluna	2016
De Rhedense klimaataanpak	2016
Uitvoeringsprogramma huishoudelijk afval	2009
Startnotitie circulaire economie	2016
Verordening reinigingsheffingen Rheden	2009

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Omgevingsdienst Regio Arnhem
- Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen City Region
- Euregio Rijn-Waal

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Programma	2. Ruimtelijk domein					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lasten	24.774	22.547	22.200	21.935	21.735	21.435
Baten	13.748	11.904	11.552	11.558	11.558	11.558
Resultaat voor bestemming	-11.026	-10.643	-10.648	-10.377	-10.177	-9.877
Reserves						
Toevoeging	1.520	294	136	136	136	136
Onttrekking	2.908	105	105	105	105	105
Resultaat na bestemming	-9.638	-10.832	-10.679	-10.408	-10.208	-9.908

3 Bestuur en Veiligheid

Programmadoelstelling:

Programmadoelstelling:

Bestuur:

Het besturen van de gemeente Rheden op een effectieve, efficiënte en maatschappelijk verantwoorde wijze.

Veiligheid:

Verbetering van leefbaarheid en vermindering van (georganiseerde) criminaliteit waardoor inwoners zich veilig voelen binnen de gemeente Rheden.

Toelichting Programmadoelstelling:

Bestuur:

Het bestuur van de gemeente zorgt ervoor dat bestaande contacten met andere overheden, gemeenten, maatschappelijke organisaties, bevolking en bedrijfsleven in stand worden gehouden en daar waar mogelijk worden verbeterd.

Veiligheid:

Het lokale veiligheidsnetwerk pakt de problemen structureel en gezamenlijk aan. De gemeente heeft hierin een regierol. Hiermee wordt samengewerkt met onder andere de politie, het Openbaar Ministerie, uitvoerende (zorg)organisaties, bureau Halt, scholen, Raad van Kinderbescherming, Veilig Thuis en het Veiligheidshuis. Ook zijn bewoners, ondernemers en belangenorganisaties betrokken bij dit netwerk.

Ontwikkelingen

Bestuur:

In maart 2018 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Daarnaast heeft mevrouw Van Wingerden-Boers te kennen gegeven haar functie als burgemeester neer te zullen leggen per 1 januari 2018. Er is inmiddels een procedure opgestart voor een nieuwe burgemeester. De verwachting is dat een nieuwe burgemeester in januari 2018 zal worden geïnstalleerd.

Het zittende college verzorgt een overdracht naar het nieuwe college van B&W in de vorm van een overdrachtsdocument. Het overdrachtsdocument vormt daarnaast een waardevolle informatiebron voor zowel het formatieproces als de daarop volgende coalitieonderhandelingen. Het overdrachtsdocument ruim voor de gemeenteraadsverkiezingen (21 maart 2018) gereed is.

Er wordt een inwerkprogramma opgesteld voor het nieuwe college en de nieuwe raad.

Na vaststelling van het coalitieakkoord wordt het Beleidsplan 2018-2022 geschreven.

Veiligheid:

Naar aanleiding van de landelijke visitatie van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden in maart 2016 heeft de coördinerend gemeentesecretaris de opdracht gekregen om bevolkingszorg nader uit te werken. Samen met de gemeentesecretarissen en AOV'er (ambtenaren openbare orde en veiligheid) is een visie opgesteld. De in de visie benoemde belangrijke elementen worden in 2018 verder uitgewerkt.

Rheden streeft naar evenwichtig en een divers geheel aan culturele, sportieve, recreatieve en toeristische en veilige evenementen, waarvan de Posbankloop, IJselfeest, Schaapscheerdersfeest voorbeelden zijn. In januari 2017 is de beleidsnota evenementenbeleid vastgesteld, waar dit in meegenomen is. In 2018 worden de beleidsnota en beleidsregels verder geïmplementeerd.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Vele gemeenten in Nederland (o.a. Utrecht, Oss, Tilburg, Schiedam, Helmond, Den Haag, Maastricht, Langedijk) maar ook bedrijven en onderwijsinstellingen (Van Hall/Larenstein) omarmen de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. De wereldwijde doelen zijn voor alle landen relevant, maar vooral op lokaal niveau toepasbaar en richtinggevend. Doelen zijn bijvoorbeeld: veilige steden en dorpen, bevorderen kwaliteit onderwijs, vergroten duurzame energie, goede gezondheid en welzijn, het tegengaan van voedselverspilling, fatsoenlijk werk voor iedereen, etcetera. Het zijn ambitieuze doelen waarbij de gezamenlijke inzet is vereist van zowel centrale als decentrale overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners. Het college van B&W denkt dat deze zogeheten 'Global Goals' ook voor de gemeente Rheden van toegevoegde waarde zijn en gaat de toepasbaarheid ervan onderzoeken.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

Bestuur:

1. Op het juiste moment en op basis van de juiste informatie worden op maatschappelijk verantwoorde wijze democratische besluiten genomen.
2. De eigen verantwoordelijkheid van de samenleving wordt bevorderd. De gemeente Rheden gaat uit van een grotere betrokkenheid van de inwoners bij beleid en besluitvorming én een grotere eigen verantwoordelijkheid. Dit 'actief burgerschap' vraagt om een andere rol van de gemeente: meer faciliterend dan sturend, ruimtegevend aan ideeën en initiatieven. Dat betekent communicatief in verbinding staan met de inwoners. Communicatie verschuift hiermee van informeren naar ontmoeten, meer luisteren dan zenden, in dialoog met de inwoners. Goed communiceren, vraagt de komende jaren daarom van alle medewerkers van de gemeente Rheden verdere aandacht.
3. Het bestuur vervult een voorbeeldfunctie en is toegankelijk en herkenbaar.
4. De gemeente vervult op dit beleidsveld de regierol en faciliteert instrumenten waardoor de inwoners en andere samenwerkingspartners in staat worden gesteld om hun eigen rol en verantwoordelijkheid te kunnen nemen.

Veiligheid:

5. Versterken van de veilige woon- en leefomgeving;
6. Versterken van vroegsignalering problematische jeugd waardoor jeugdoverlast wordt voorkomen;
7. Versterken van fysieke veiligheid;
8. Versterken van integriteit en veiligheid.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

Bestuur

1. Subdoelstelling:

De voor besluitvorming benodigde informatie wordt tijdig aangeleverd.

Streefwaarden:

De informatieverstrekking voldoet in 95% van de gevallen aan de termijnen die daarvoor gelden.

Prestaties:

De termijnen zoals opgenomen in de reglementen van orde van de raad en gemeenschappelijke regelingen worden nageleefd.

2. Subdoelstelling:

De kaderstellende rol van de raad wordt verder vorm gegeven.

Streefwaarden:

Alle opdrachten die de raad vanuit zijn kaderstellende rol aan het college geeft en alle door de raad vast te stellen kaders voldoen aan de eisen van specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden. Door de inzet van het instrument startnotities wordt de Raad meer aan de voorkant van het beleidsproces betrokken.

Prestaties:

Tot de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 zullen de huidige ontwikkelingen in het kader van de nieuwe bestuursstijl (o.a. werken met startnotities) worden voortgezet. Het is aan de nieuwe raad om hier verder invulling aan te geven.

3. Subdoelstelling:

De controlerende rol van de raad wordt verder vormgegeven.

Streefwaarden:

1. De raad wil komen tot een verbetering van de P&C documenten door een ander systeem waarbij beleid wordt omschreven in concrete doelstellingen met prestaties en streefwaarden.
2. Het resultaat moet zichtbaar en meetbaar worden gemaakt in de jaarstukken, waardoor er verantwoording kan worden afgelegd.

Prestaties:

Als het systeem van streefwaarden, doelstellingen en subdoelstellingen is aangepast zullen de effecten van het beleid bij de jaarrekening zichtbaar worden.

4. Subdoelstelling:

De volksvertegenwoordigende rol van de raad wordt verder vormgegeven.

Streefwaarden:

De raad betreft op verschillende manieren diverse doelgroepen bij de gemeentepolitiek.

Prestaties:

1. Tot de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 zullen de huidige ontwikkelingen in het kader van de nieuwe bestuursstijl (o.a. Gast van de raad, raadspagina RegioBode, jeugdparticipatie) worden voortgezet. Het is aan de nieuwe raad om hier verder invulling aan te geven.

2. In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018 zal de werking van de gemeenteraad en het belang van de gemeenteraadsverkiezingen extra onder de aandacht worden gebracht.

5. Subdoelstelling:

Een nieuwe bestuursstijl wordt verder ontwikkeld, waarbij er aangesloten wordt op wensen, verwachtingen en initiatieven van inwoners.

Streefwaarden:

De raads werkgroep sluit deze periode af met een overdrachtsdocument met haar bevindingen en doet aanbevelingen aan de nieuwe raad.

Prestaties:

Tot de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 zullen de huidige ontwikkelingen in het kader van de nieuwe bestuursstijl worden voortgezet. Het is aan de nieuwe raad om hier verder invulling aan te geven.

6. Subdoelstelling:

Beleid van de gemeente biedt ruimte voor eigen invulling door burgers of partners.

Streefwaarden:

Bij alle door de raad te nemen besluiten wordt afgewogen in hoeverre er ruimte is voor de samenleving om eigen invulling te kunnen geven aan de vast te stellen richtinggevende kaders. De lijn is dat in alle contacten met burgers, actief gezocht wordt naar participatie.

Prestaties:

De kracht van de samenleving wordt erkend en benut. Beleid van de gemeente dient uitdrukkelijk ruimte te bieden voor eigen ruimte en invulling door inwoners dan wel zich te richten op overheidsparticipatie (inwoners nemen initiatief). Onder beleid wordt in dat verband niet 'voorschrijvend beleid' verstaan maar 'richtinggevende kaders'. Daarbij wordt rekening gehouden met het gegeven dat delen van de samenleving niet in staat zijn deze verantwoordelijkheid zelfstandig vorm te geven. Hiervoor zal passende ondersteuning geboden worden.

7. Subdoelstelling:

Het uitgangspunt in het openbaar bestuur is 'Openbaar, tenzij'.

Streefwaarden:

1. Alle raadbijeenkomsten zijn openbaar tenzij wettelijke of zwaarwegende belangen zich daartegen verzetten.
2. Alle openbare raadbijeenkomsten vanuit het gemeentehuis zijn digitaal te volgen.
3. In 2018 zal de tweede vergaderlocatie voorzien zijn van camera's.

Prestaties:

De agenda en stukken voor de informatieavonden en raadsvergaderingen zijn voor iedereen

digitaal raadpleegbaar via www.rheden.nl/gemeenteraad. De vergaderingen zijn op die site live te volgen en kunnen als een digitaal verslag worden teruggezien.

8. Subdoelstelling:

Er is blijvende aandacht voor een integer en transparant bestuur.

Streefwaarden:

1. Er zijn geen integriteitsoverschrijdingen.
2. Alle besluiten, zowel van B&W als van de Raad, zijn openbaar en digitaal raadpleegbaar tenzij wettelijke bepalingen zich hiertegen verzetten.

Prestaties:

Bij zowel het college van burgemeester en wethouders als de Raad is bestuurlijke integriteit jaarlijks een aandachtspunt door zaken expliciet in een bijeenkomst bespreekbaar te maken.

9. Subdoelstelling:

Bij het besturen van de gemeente Rheden zijn integriteit en transparantie leidende principes.

Streefwaarden:

Het bestuur handelt integer en transparant.

Prestaties:

Bestuurlijke integriteit vraagt continu aandacht in het handelen van een politieke en ambtelijke ambtsdrager. Het algemeen belang wordt behartigd en in het dagelijks handelen zal de (schijn van) belangenverstremming voorkomen moeten worden. De bestuurders en de ambtenaren dienen een voorbeeldfunctie te vervullen en hier rekening mee te houden bij het maken van afwegingen zowel in de ambtsuitoefening als privé. In het kader van het inwerktraject van nieuwe medewerkers wordt hieraan aandacht besteed en de ambtseed/gelofte afgelegd. In het bestuur is bestuurlijke integriteit met enige regelmaat een aandachtspunt door zaken expliciet bespreekbaar te maken.

Communicatie

10. Subdoelstelling:

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voelen zich betrokken bij de gemeenschap en worden gestimuleerd hun activiteiten en die van de gemeente op elkaar af te stemmen. Ze werken graag met de gemeente samen en hebben vertrouwen in de samenwerking.

Streefwaarden:

We versterken de dialoog met de samenleving (inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties), anticiperen op ontwikkelingen in onze samenleving en bouwen zo aan wederzijds vertrouwen om tot betere samenwerking te komen (participatie).

Prestaties:

1. We investeren in het ontwikkelen van een gedegen (online en offline) integraal monitoringsysteem, ontwikkelen een werkwijze waarmee we deze informatie interpreteren (combineren, analyseren) en met de organisatie (en de belangrijkste samenwerkingspartners delen (en van communicatieadvies voorzien).
2. We nemen actief deel aan netwerken (on- en offline). We ontwikkelen de communicatieve en netwerkvaardigheden van medewerkers. Zij geven het nieuwe contact met de samenleving invulling. Communicatie adviseert, faciliteert en coacht medewerkers bij hun participatieve en communicatieve rol.

11. Subdoelstelling:

We bevorderen (burger)participatie en inwonersinitiatieven.

Streefwaarden:

Bij projecten, programma's of beleid betrekken we de omgeving volgens vooraf uitgesproken wederzijdse verwachtingen (burgerparticipatie). Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties nemen initiatief in het vergroten van de kwaliteit van de lokale samenleving en zoeken waar nodig samenwerking met de gemeente (inwonersinitiatieven).

Prestaties:

We investeren in omgevingsbewust werken. Ieder nieuw project, programma of beleid starten we met een analyse van de omgeving. Deze analyse toetsen we bij de omgeving. De afdeling communicatie en participatie ondersteunt en traint medewerkers in het maken van een omgevingsanalyse en coacht ze bij de ontwikkeling van deze vaardigheid. We hebben bij ieder nieuw project, programma of beleid in kaart hoe onze omgeving eruitziet, welke relatie we met hen hebben. We maakten afspraken over welke invloed ze willen en kunnen hebben.

12. Subdoelstelling:

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vinden dat de gemeente Rheden hun uitstekend informeert over onderwerpen die voor hen relevant zijn. We hebben een online en offline communicatie-instrumentarium dat aansluit bij de informatiebehoeften van mensen in onze samenleving.

Streefwaarden:

Inwoners geven eind 2018 het rapportcijfer 7 voor de kwaliteit van onze communicatie.

Prestaties:

We doen onderzoek naar de informatiebehoeften van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties (hoe, door wie, waarover, wanneer willen zij geïnformeerd worden) en ontwikkelen een online en offline communicatie-instrumentarium dat hierop aansluit.

13. Subdoelstelling

De samenleving waardeert de communicatie en bestuursstijl van het college.

Streefwaarden:

Collegeleden gebruiken nieuwe vormen van samenwerking met bewoners en ondernemers. Het college bevordert in zijn communicatie en woordvoering de betrokkenheid en invloed van de samenleving en bevestigt hiermee de open bestuursstijl die hij wil uitdragen. Daar horen nieuwe omgangsvormen en open communicatie bij. Niet het systeem en zijn bestuur staat centraal in de communicatie vanuit het college, maar het belang van de samenleving.

Prestaties:

De afdeling communicatie adviseert, ondersteunt en coacht collegeleden bij hun communicatie.

Veiligheid

13. Subdoelstelling:

Communicatie

Er vindt gerichte communicatie plaats naar de inwoners over de problematiek en aanpak op het gebied van veiligheid.

Streefwaarden:

1. Over veiligheid en leefbaarheid wordt op lokaal en/of gemeentelijk niveau over successen en uitdagingen minimaal eens per kwartaal gepubliceerd.
2. Jaarlijks wordt aan de raad een presentatie gegeven over de cijfers en ontwikkelingen van de 'going concern en growing concern'.

Prestaties:

1. In het najaar van 2018 krijgt de raad een presentatie over de cijfers en ontwikkelingen en de voortgang van het integraal veiligheid.
2. Met behulp van lichtkranten informeren we inwoners, ondernemers en bezoekers over:
 - Weersomstandigheden en calamiteiten om onveilige situaties te voorkomen en bewustwording te vergroten.
 - Preventieve maatregelen bij woninginbraken en/of andere criminaliteit.
 - Omleidingen en afzettingen voor betere en snellere doorstroming van verkeer.
 - De recreatie en bereikbaarheid de Posbank en het buitengebied.

14. Subdoelstelling:

Sociale kwaliteit

Door het activeren van inwoners op (veiligheids-)zaken is in 2020 de participatiegraad verbeterd naar 25%. Hierdoor gaat de sociale kwaliteit (kwaliteit van de sociale netwerken, de betrokkenheid van bewoners, de informele sociale controle) en de veiligheid in de woon- en leefomgeving tot 2020 naar een rapportcijfer van minimaal 7.5.

		2013	2014	2015	2016	Str.w.
Incidenten overlast gestoord/overspannen persoon*	Politie VNG	121	131	186	211	211
Rapportcijfer leefbaarheid in de woonbuurt	VM	7.3		7.4		7.5
Schaalscore sociale cohesie	VM	6.2		6.2		6.2
Rapportcijfer veiligheid in de buurt	VM	7.2		7.3		7.5
Burengerucht	Politie VNG	184	194	192	210	211
Participatiebereidheid (% inw. dat zich inzet voor de buurt)	VM			23		25
Drugs/drankoverlast	Politie VNG	60	55	62	94	85
Drugshandel	Politie VNG	8	18	21	18	16

* De streefwaarden voor personen met verward gedrag worden nog geactualiseerd.

Prestaties:

1. Het optimaliseren van gebiedsgericht werken. Politie, de sociale gebiedsteams en gebiedsteams leefomgeving, de consultants werk & inkomen en toezicht en handhavers werken gebiedsgericht. Het maakt een betere koppeling mogelijk tussen gemeentelijk beleid en dat wat er lokaal speelt in een dorp/buurt. Dit wordt ook een onderdeel van de doorontwikkeling van de organisatie.
2. Het ontwikkelen van een aanpak personen met verward gedrag. In 2015 is, in opdracht van verschillende ministeries, het "aanjaagteam verwarde personen" gestart met de ontwikkeling van een aanpak voor personen met verward gedrag. Het college werkt een aantal pilots uit (warme overdracht na crisisbeoordeling en stevige structurele begeleiding) wat in 2018 geëvalueerd gaan worden.
3. Het ontwikkelen van een uitvoeringsbeleid integraal alcohol en drugs. In 2017 is de beleidsnota vastgesteld. In 2018 wordt de uitvoeringsbeleid vastgesteld en uitgevoerd.

15. Subdoelstelling:

Verminderen jeugdoverlast.

Door de uitvoering van de aanpak problematische jeugdgroepen en de samenwerking met de ketenpartners komt het aantal meldingen jeugdoverlast niet boven de 150 meldingen. De onveiligheidsgevoelens van inwoners over groepen jeugd daalt naar 30%. We investeren in de individuele aanpak door onze zorgpartners te betrekken.

		2013	2014	2015	2016	Str.w.
Melding overlast jeugdoverlast	Politie VNG	176	157	155	167	150
Veiligheidsgevoel op plekken waar groepen jongeren rondhangen % vaak/soms onveilig.	VM	39		35		30

1. Inzichtelijk maken van het aantal jongeren die worden doorverwezen of gesignaleerd vanuit de veiligheidsketen naar de zorgketen en in hoeverre dit daadwerkelijk leidt tot individuele aanpakken door het uitvoeren van een nulmeting

Prestaties:

Individuele aanpak en vroegsignalering. Doordat de afgelopen vier jaar de focus op de sluitende

aanpak problematische jeugdgroepen (PakJeKans) lag, zijn hier goede resultaten gehaald. De meldingen van jeugdoverlast, vandalisme en baldadigheid dalen. Er zijn minder jeugdgroepen die in de openbare ruimte voor overlast zorgen en er zijn minder locaties waar overlast wordt ervaren. Deze sluitende aanpak (PakJeKans) is nu going concern. De focus van de sluitende aanpak, wordt verlegd naar de individuele aanpak van problematische jeugd. Dit betekent verbeteren van de verbinding tussen onder andere zorg, werk en inkomen, scholen en veiligheid. Ook het vroeg signaleren van problematiek door bijvoorbeeld partijen die op straat toezicht houden en het oppakken van deze signalen, is belangrijk.

16. Subdoelstelling:

Klimaatverandering

In 2018 zijn de plannen verder ontwikkeld en worden geëvalueerd.

Streefwaarden:

Uiterlijk in september 2018 deze effecten van klimaatveranderingen verwerkt zijn bij de plannen en protocollen voor rampenbestrijding'

Prestaties:

Het klimaat verandert. Door klimaatverandering is de kans op rampen groter, denk aan bosbranden, dijkdoorbraak, hittestress of wateroverlast door zware regenval. Het is nog onvoldoende in kaart gebracht welke effecten klimaatverandering heeft en of de huidige plannen en protocollen in de rampenbestrijding daarvoor afdoende zijn. In 2018 wordt dit verder uitgewerkt in samenwerking met de VGGM.

17. Subdoelstelling:

Aanpak georganiseerde criminaliteit

We blijven zicht houden op de ondermijning in onze gemeente en bestrijden deze door een integrale aanpak, het vergroten van bewustwording en normbesef. Hierdoor herstelt het vertrouwen in de overheid.

Streefwaarden:

Op dit moment wordt regionaal en landelijk een aanpak ontwikkeld, wat leidend zal zijn. Wij zijn bij deze ontwikkelingen goed aangesloten, door deelname aan o.a het Programma Samen Weerbaar. Op de onderdelen van deze aanpak waarvoor nieuwe beleidskaders vastgesteld moeten worden, wordt de raad betrokken. Een groot deel van de aanpak van ondermijning valt binnen de beleidskaders en is uitvoerend beleid (bevoegdheid burgemeester/College).

Prestaties:

1. Op basis van de ondermijningsanalyse (2016) wordt vorm gegeven aan de conclusies en aanbevelingen.
2. Wet Bibob wordt verder uitgewerkt om in te zetten als krachtig instrument om ondermijning aan te pakken.
3. Er wordt deelgenomen aan het regionale Programma Samen Weerbaar.
4. Het meldpunt ondermijning (Ondermijningsapp "Meld een vermoeden") wordt in de organisatie en de politie uitgerold, waardoor het ondermijningsbeeld actueel blijft.
5. We blijven werken aan de bewustwording, ook van andere partijen zoals ondernemers en burgers.

18. Subdoelstelling:**Polarisatie en Radicalisering**

Polarisatie en radicalisering binnen onze gemeente zo veel mogelijk terugdringen door te investeren in integratie en onze samenwerkingspartners toe te rusten op vroegsignalering en handlingsplan.

Streefwaarden:

Streefwaarden worden opgenomen in het beleid, zodra de aanpak polarisatie en radicalisering is vastgesteld.

Prestaties:

Een sluitende aanpak voor radicalisering is noodzakelijk. Het veiligheidshuis pakt de repressieve kant op wanneer een persoon (mogelijk) radicaliseert en deze aanpak is effectief. Er is behoefte om trainingen voor in- en externe partners verder op te pakken en uit te breiden. Dit werkt het college in samenwerking met in- en externe partners verder uit in 2018. De doelstellingen en streefwaarden worden verder uitgewerkt in de aanpak radicalisering en polarisatie.

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Vastgesteld
Collegebeleidsplan	2014
Nieuwe bestuursstijl	2016
Buurtbemiddeling	2010
Wet Victoria (aanpak woonoverlast)	2010
Notitie Externe veiligheid	2012
Convenant en privacyprotocol aanpak problematische jeugd(groepen)	2013
Nota signaleren, corrigeren en activeren (evaluatie aanpak jongerenoverlast)	2013
Convenant burgernet	2010
Beleidsregels Wet Bibob (incl. uitbreiding exploitatie kamerverhuur)	2014
Sociaal calamiteitenplan maatschappelijke onrust	2015
Evaluatie Drank- en horecawet gemeente Rheden 2015	2015
Nota Uitvoering exploitatie kamerverhuurpanden	2015
APV 2015 geactualiseerd	2015
Aanwijzingsbesluit gebieden alcoholverbod	2016
Aanwijzingsbesluit detectieverbod	2016
Regionale aanpak huiselijk geweld + lokale aanpak	2016
Aanwijzingsbesluit Digitaal Opkopersregister	2016
Evenementenbeleid	2017
Nota Integrale Veiligheid 2017 - 2020	2017
Integraal Alcohol- en drugsbeleid 2017-2020	2017

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Programma		3. Bestuur en veiligheid				
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lasten	4.673	4.951	5.347	5.367	5.275	5.275
Baten	41	23	23	23	23	23
Resultaat voor bestemming	-4.632	-4.928	-5.324	-5.344	-5.252	-5.252
Reserves						
Toevoeging	2	0	0	0	0	0
Onttrekking	55	4	4	4	4	4
Resultaat na bestemming	-4.579	-4.924	-5.320	-5.340	-5.248	-5.248

4 Dienstverlening

Programmadoelstelling:

Programmadoelstelling:

We verbeteren de dienstverlening aan inwoners, organisaties en bedrijven. Dit doen we door een deskundige, betrouwbare, flexibele en slagvaardige gemeentelijke organisatie, waarin ambitie en omvang op elkaar zijn afgestemd.

Toelichting Programmadoelstelling:

We werken toe naar eenheid in aanpak, houding, gedrag en communicatie richting inwoners. Het programma Samen meer Service draagt bij aan inwoner- en servicegerichtheid. Projecten en processen zoals Klare taal, Klant in Beeld, Klantmail opvolging, Visie en regie op klantonderzoek dragen bij aan de doelstellingen. We werken aan meer toegankelijke, integrale, digitale, makkelijke, efficiënte en klantgerichte dienstverlening aan inwoners en bedrijven.

We gebruiken soms de term klant om duidelijk te maken dat in de dienstverlening gastheerschap, vraaggericht werken en meedenken essentieel zijn in het contact.

Integrale en klantgerichte dienstverlening vinden we ook belangrijk bij de ontwikkeling van onze organisatie. In de paragraaf bedrijfsvoering leest u hierover meer.

Ontwikkelingen

- Digitale agenda 2020: We hebben bestuurlijk ingestemd met deze agenda. Onderdelen uit de nog steeds actuele agenda zijn o.a. de implementatie van een Generieke Digitale Infrastructuur, het stimuleren van de digitalisering (Massaal Digitaal), het ontwerp op landelijk niveau van dienstverleningsprocessen en de informatievoorziening van de Omgevingswet. Waar nodig maken we gebruik van door VNG en KING aangeboden activiteiten, infrastructuur en processen.
- Landelijke visie op de digitale samenleving in 2025. We sluiten aan bij de ambitie om te netwerken en volledig digitale beschikbaarheid, maar wel vanuit ons motto dat daarnaast ook persoonlijk contact mogelijk blijft.
- Er is Europese en landelijke wetgeving in voorbereiding gericht op verbetering van de kwaliteit van dienstverlening en integratie van de dienstverlening naar één overheid. Voorbeelden hiervan zijn de Wet Generieke Digitale Infrastructuur, Wet open overheid en de Algemene Verordening Gegevensbescherming.
- De decentralisaties in het sociale domein hebben hun effect al gehad op de organisatie, dienstverlening, informatiebehoefte, verantwoording en aansturing. De Omgevingswet doet een beroep op gemeenten om integraal, digitaal en klantgericht te werken, met meer lokale afwegingsruimte. We sluiten vanuit dienstverlening aan bij het programma Omgevingswet.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

1. Onze dienstverlening is gastvrij, efficiënt en integraal.

2. Onze dienstverlening is digitaal waar kan en persoonlijk waar moet.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Wij bieden klanten een optimaal toegankelijke en bereikbare dienstverlening.

Streefwaarden:

Aanvragen, brieven en e-mails

- We schrijven in begrijpelijke taal.
- Binnen 5 werkdagen ontvangt de klant een ontvangstbevestiging waarin de behandelaar en reactietermijn is opgenomen. De klant krijgt tussentijds bericht als de behandeling langer duurt.

Telefonische dienstverlening

- Het algemene nummer van gemeente Rheden (026) 49 76 911 is de 'hoofd' ingang voor de telefonische dienstverlening aan de klant en bereikbaar van maandag t/m donderdag tussen 8.30-17.00 en op vrijdag tussen 8.30-12.30 uur.
- We helpen de beller binnen 30 seconden in 80% van de gevallen.
- Bij complexe vragen verbinden we de klant maximaal 2 keer door naar de juiste vakspecialist.
- We verbeteren de telefonische bereikbaarheid van het sociaal meldpunt. Na een nulmeting bepalen we de norm voor de bereikbaarheid van alle teams.

Online dienstverlening

- De website www.rheden.nl is 24/7 bereikbaar.
- De website streeft naar optimale toegankelijkheid volgens Europese normen www.rheden.nl/toegankelijkheid.
- De website functioneert op desktop, tablet en smartphone.
- Wij gebruiken onze social media kanalen (facebook, twitter) voor Webcare tijdens openingstijden (van het KCC telefoonteam).

Prestaties:

1. We monitoren de servicenormen maandelijks en sturen op de realisatie.
2. Onze openingstijden en het werken op afspraak (met en zonder afspraak langskomen) sluiten beter aan op de klantwensen, klantenstroom en onze eigen werkprocessen.
3. We breiden klantontvangst (gastvrouw/heer) uit naar de 2 servicelocaties.
4. De online dienstverlening wordt uitgebreid met WhatsApp.
5. We verbeteren de snelheid van antwoorden, de antwoord kwaliteit en communiceren pro-actief met onze contacten via social media.
6. We voeren de landelijke aanpak adreskwaliteit en -fraude uit door inzet van tijdelijk extra formatie.
7. We implementeren en realiseren de uitgangspunten uit de notitie dienstverlening: Digitaal en Persoonlijk contact: waar kan is onze dienstverlening digitaal, we hanteren daarbij de menselijke maat en we stimuleren het gebruik van het digitale kanaal.
8. Op projectmatige wijze implementeren we in de gehele organisatie een vernieuwde en professionelere telefonie inrichting.
9. We verstrekken eenduidig en actuele informatie richting inwoners vanuit alle klantgerichte teams door het inzetten en benutten van dienstverleningsinformatie.
10. Project Klare Taal zorgt ervoor dat 80% van de uitgaande brieven en 50% van de besluitvorming is herschreven in begrijpelijke taal.
11. We starten het project Klantmail opvolging met een nulmeting. Hierna bepalen we de resultaten.

2. Subdoelstelling:

Onze processen zijn klantgericht en efficiënt.

Streefwaarden:

We sturen en verbeteren onze dienstverlening op basis van klanttevredenheidsonderzoeken en managementinformatie uit dienstverleningsprocessen;

Klanttevredenheid

	Oude streefwaarden			Gerealiseerd		Actuele Streefwaarden
	2015	2016	2017	2015	2016	2018
Kanalen						
Balie	8,0	8,0	8,0	7,8	8,0	8,0
Telefoon	7,0	7,3	7,5	7,8	7,9	7,6
Website	7,0	7,3	7,5	7,0	7,5	7,6

Toelichting tabel: In 2017/2018 komt er een trendbreuk in de cijfers door de overgang naar een ander meetinstrument.

- We verkorten de doorlooptijden van onze werkprocessen.
- We bieden 'Klaar terwijl u wacht' producten aan.
- We maken het aanvragen van producten makkelijker.
- We verbeteren de communicatie over producten, rechten/plichten en procedures;
- We zorgen voor meer volledige intakes (brede uitvraag) in de frontoffice.

Prestaties:

1. We implementeren een beter instrument en werkwijze voor klanttevredenheidsonderzoeken, zodat het voor inwoners makkelijker is om deel te nemen. Zo ontvangen betere sturingsinformatie en feedback voor meerdere klantprocessen.
2. We dragen via het programmatisch werken bij Samen meer Service bij aan de verbinding tussen nieuwe en bestaande projecten.
3. We implementeren vanuit het project Visie en regie op onderzoek een integrale en gecoördineerde werkwijze om klantgerichter uit te vragen. Dit doen we in aansluiting op de participatievisie.
4. We ronden het project Gastheerschap af. Gastheerschap is nu een werkwijze en geborgd door middel van jaarlijkse verbeterplannen en de ambassadeurs;
5. Met procesbegeleiding door Klant in Beeld verbeteren we de klantgerichtheid en efficiëntie van processen bij de Omgevingswet en het Sociale domein.
6. De regie en sturing op klantenprocessen is per kanaal belegd.
7. We implementeren een App voor medewerkers, zodat inzien en afhandelen van meldingen openbare ruimte (MOR) ook kan op locatie in de wijk.

3. Subdoelstelling:

We optimaliseren onze digitale dienstverlening.

Streefwaarden:

1. De processen zijn digitaal geoptimaliseerd en sluiten aan bij de landelijke ontwikkelingen.
2. De digitale volwassenheid voor inwoners en bedrijven is boven het landelijk gemiddelde van vergelijkbare gemeenten.

Prestaties:

1. We realiseren de technische koppeling aan de 'Lopende zaken van Mijn Overheid', zodat ook via Mijn Overheid de status informatie beschikbaar is.
2. Onderzoek naar en waar mogelijk implementeren van resultaten van Digitale Agenda 2020;
3. We maken het digitaal ondertekenen voor medewerkers mogelijk.
4. We verbeteren de registratie van bedrijven (Nationaal Handels Register);
5. We ontwikkelen en optimaliseren de digitale dienstverlening door alle in de notitie 'Digitaal en persoonlijk contact' geselecteerde producten digitaal via een E-formulier beschikbaar te maken.
6. Als een klant, inwoner of bedrijf een product of dienst bij de gemeente aanvraagt, benutten we het meest optimale kanaal voor de dienstverlening. Wanneer klant en wetgeving het toelaten stimuleren we digitaal en sturen we een antwoord of besluit digitaal terug.

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Toelichting	Vastgesteld
Plan van aanpak, programma Samen meer Service	Programma termijn 2016-2017 Vastgesteld door gemeenteraad	2016
Digitaal en persoonlijk contact	Vastgesteld door gemeenteraad. Deze notitie is een toevoeging op de visie op publieke dienstverlening van 2012.	2016
Klant in Beeld	Looptijd tot jan. 2021	2016
Visie op digitale dienstverlening	Vastgesteld door college B&W. Deze notitie is een toevoeging op de visie op publieke dienstverlening van 2012.	2013
Visie op publieke dienstverlening	Uitgangspunten en speerpunten voor de dienstverlening. Vastgesteld door gemeenteraad.	2012

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma wordt door de gemeente geen gebruik gemaakt van verbonden partijen.

Wat gaat het kosten?

Programma	4. Dienstverlening

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Gewijzigde		Meerjarenbegroting			
	Rekening	begroting	Begroting	2019	2020	2021
	2016	2017	2018			
Lasten	2.681	2.362	2.192	2.192	2.192	2.192
Baten	62	24	24	24	24	24
Resultaat voor bestemming	-2.619	-2.338	-2.168	-2.168	-2.168	-2.168
Reserves						
Toevoeging	122	0	0	0	0	0
Ottrekking	787	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	-1.954	-2.338	-2.168	-2.168	-2.168	-2.168

5 Financien

Programmadoelstelling:

Programmadoelstelling:

Het waarborgen van een solide financiële positie van de gemeente blijkend uit een evenwichtige en sluitende (meerjaren)begroting. We streven naar een gedegen en daadkrachtig financieel beleid.

Toelichting Programmadoelstelling:

Wij staan een gedegen en daadkrachtig financieel beleid voor, waarin de begroting 2018-2021 sluitend is. De programmadoelstelling moet in samenhang worden gezien met hetgeen is opgenomen in:

- de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- de paragraaf Financiering;
- het hoofdstuk 7 Algemene dekkingsmiddelen.

Daarnaast willen wij een lastenverzwaring voor inwoners en bedrijven zoveel mogelijk voorkomen. Dit in samenhang met wat is beschreven in de paragraaf Lokale heffingen en het collegebeleidsplan "Samen in Rheden".

Ontwikkelingen

Voorjaarsnota 2017

In de voorjaarsnota is een sluitend meerjarenperspectief gepresenteerd. Daarin is de meicirculaire reeds meegenomen. Over de uitkomsten van de septembercirculaire zullen wij u via een afzonderlijk memo informeren.

Wat willen wij bereiken en wat gaan we er voor doen?

1. Een structureel sluitende meerjarenbegroting.
2. Beperken van de lastenverzwaring voor onze inwoners met daarbij zoveel mogelijk behoud van gemeenschapsvoorzieningen.

Om verdere invulling te geven aan de doelstellingen die we willen bereiken zijn hieronder verdere subdoelstellingen geformuleerd. In de streefwaardes maken we deze subdoelstellingen concreet en toepasbaar (wat willen we bereiken). De prestaties zijn de activiteiten die we gaan doen om de subdoelstellingen en streefwaardes te halen (wat gaan we er voor doen).

1. Subdoelstelling:

Er is sprake van een solide en reële financiële huishouding, waarbij scherp geraamd wordt teneinde beïnvloedbare overschotten en tekorten te voorkomen.

Streefwaarden:

1. De meerjarenbegroting is sluitend.
2. De kengetallen zoals opgenomen in het onderdeel Financiële positie van de Financiële begroting vallen onder de categorie minst risicovol.

Prestaties:
1. In de tussentijdse rapportages (voorjaarsnota en bestuursrapportage) bewaken wij de financiële resultaten van de lopende begroting en brengen wij de consequenties daarvan in beeld voor de meerjarenbegroting. 2. Wij bieden u een structureel sluitende meerjarenbegroting aan. 3. Bij belangrijke beslissingen met grote financiële consequenties geven wij de impact daarvan op de kengetallen weer.
2. Subdoelstelling:
De lasten voor onze inwoners en bedrijven stijgen jaarlijks met maximaal het inflatiepercentage.

Streefwaarden:
1. De tarieven voor afvalstoffenheffing en de rioolrechten zijn 100 % kostendekkend. 2. De lasten worden maximaal met het inflatiepercentage verhoogd. 3. Over de periode 2015-2018 is er sprake van een daling van de lasten voor afvalstoffenheffing en de rioolrechten van (tenminste) 5 %.
Prestaties:
1. In de begroting maken we inzichtelijk in hoeverre sprake is van kostendekkende heffingen/rechten. 2. In de begroting beperken we de stijging van de gemeentelijke belastingen tot (maximaal) het inflatiepercentage. 3. In de begroting maken we inzichtelijk hoe de tarieven voor de afvalstoffenheffing en de rioolrechten zich vanaf 2015 hebben ontwikkeld.
Bij het opstellen van de begroting is met deze kaders/streefwaardes rekening gehouden. Voor verdere informatie verwijzen wij naar de paragraaf Lokale Heffingen.

Welk beleid is voorhanden?

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Bank Nederlandse Gemeenten
- Alliander

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Programma	5. Financiën

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Gewijzigde		Begroting	Meerjarenbegroting				
	Rekening	begroting		2016	2017	2018	2019	2020
Lasten	3.121	1.841	1.351	1.631	1.995	2.388		
Baten	3.651	3.057	1.215	941	941	941		
Resultaat voor bestemming	530	1.216	-136	-690	-1.054	-1.447		
Reserves								
Toevoeging	63	0	0	0	0	0		
Onttrekking	113	0	0	0	0	0		
Resultaat na bestemming	580	1.216	-136	-690	-1.054	-1.447		

6 Overhead

Ontwikkelingen

Met ingang van 1 juli 2017 is De Connectie van start gegaan en zijn veel werkzaamheden die voorheen door de gemeente werden uitgevoerd overgegaan naar de Connectie. De Connectie voert deze werkzaamheden nu voor gemeente Rheden uit.

Overhead

In de BBV is voorgeschreven dat met ingang van 2017 een apart overzicht wordt gegeven van de overhead. Het gaat er in dit geval om de Raad meer inzicht te geven in de totale kosten van overhead voor de gehele organisatie en daarmee ook meer zeggenschap over die kosten. Onder overhead wordt verstaan alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisatie:

- De Connectie
- Gelders Archief

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Overzicht		Overhead				
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lasten	12.843	12.921	13.259	12.738	12.309	11.770
Baten	368	59	101	315	438	39
Resultaat voor bestemming	-12.475	-12.861	-13.158	-12.422	-11.871	-11.731
Reserves						
Toevoeging	374	0	0	0	0	0
Onttrekking	215	196	48	3	3	3
Resultaat na bestemming	-12.634	-12.665	-13.110	-12.419	-11.867	-11.728

Onderstaande tabel geeft aanvullend een specificatie van de overhead

Specificatie		Overhead				
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Personeelslasten						
Advies en Ontwikkeling	0	2.986	2.707	2.676	2.607	2.604
Directieteam	0	549	597	689	662	687
Facilitaire Dienstverlening	0	1.575	74	74	74	74
ICT	0	952	0	0	0	0
Overhead Domein Ruimte	0	790	741	741	741	741
Overhead Sociaal Domein	0	468	518	518	518	518
Totaal personeelslasten	0	7.321	4.637	4.698	4.602	4.624
Overige lasten						
Advies en Ontwikkeling	0	506	552	552	552	552
Directieteam	0	830	804	392	192	192
Facilitaire Dienstverlening	0	1.436	927	927	927	927
ICT	0	2.274	1.022	470	82	320
Bijdrage aan De Connectie	0	0	4.866	5.078	5.210	4.811
Overhead Domein Ruimte	0	251	255	255	255	255
Overhead Sociaal Domein	0	47	47	47	47	47
Totaal overige lasten	0	5.344	8.473	7.721	7.265	7.104
Totaal lasten (per saldo)	0	12.665	13.110	12.419	11.867	11.728

7 Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

In de BBV is voorgeschreven dat binnen het hoofdstuk Programma's een overzicht van de Algemene dekkingsmiddelen wordt opgenomen.

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen						
(Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde		Begroting	Meerjarenbegroting		
	Rekening	begroting		2019	2020	2021
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	76.315	75.306	76.632	77.488	78.156	79.023
Resultaat voor bestemming	76.315	75.306	76.632	77.488	78.156	79.023
Reserves						
Toevoeging	0	0	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	76.315	75.306	76.632	77.488	78.156	79.023

Onderstaande tabel geeft aanvullend een specificatie van de algemene dekkingsmiddelen.

Specificatie Algemene dekkingsmiddelen						
(Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde		Begroting	Meerjarenbegroting		
	Rekening	begroting		2019	2020	2021
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Alg. uitkering gemeentefonds	67.597	66.335	67.640	68.414	68.999	69.786
Onroerend zaakbelasting	8.055	8.016	8.148	8.230	8.313	8.393
Hondenbelasting	220	221	221	221	221	221
Toeristenbelasting	165	140	140	140	140	140
Forensenbelasting	50	48	48	48	48	48
Dividend Alliander	37	40	40	40	40	40
Dividend BNG	190	301	190	190	190	190
Overige dekkingsmiddelen	230	205	205	205	205	205
Totaal baten (per saldo)	76.544	75.306	76.632	77.488	78.156	79.023

De algemene dekkingsmiddelen zijn opgebouwd uit lokale heffingen, de algemene uitkering uit het gemeentefonds, dividenden, het saldo van de financieringsfunctie en de overige algemene dekkingsmiddelen (voor zover van toepassing). Hieronder wordt de opbouw van deze posten afzonderlijk toegelicht.

De lokale heffingen zoals hierboven als algemeen dekkingsmiddel aangegeven, bestaan uit verschillende belastingen die de gemeente Rheden in rekening brengt waartegenover geen specifieke prestatie van de gemeente staat (bruto bedragen). Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, rioolrechten en parkeerbelastingen waartegenover wel een specifieke prestatie staat.

De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2017. In bovenstaande tabel is conform de voorschriften vanuit het BBV de raming gepresenteerd

inclusief het deelfonds sociaal domein. Over de financiële effecten van de meicirculaire 2017 bent u geïnformeerd in de memo over de effecten meicirculaire 2017.

Jaarlijks ontvangt de gemeente als aandeelhouder dividend. In de paragraaf Verbonden partijen staat toegelicht hoeveel aandelen de gemeente bezit.

Onder het saldo van de financieringsfunctie wordt het verschil tussen de te betalen en de doorberekende rente verstaan.

De algemene dekkingsmiddelen zijn opgebouwd uit lokale heffingen, de algemene uitkering uit het gemeentefonds, dividenden, het saldo van de financieringsfunctie en de overige algemene dekkingsmiddelen (voor zover van toepassing). Hieronder wordt de opbouw van deze posten afzonderlijk toegelicht.

De lokale heffingen zoals hierboven als algemeen dekkingsmiddel aangegeven, bestaan uit verschillende belastingen die de gemeente Rheden in rekening brengt waartegenover geen specifieke prestatie van de gemeente staat (bruto bedragen). Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, rioolrechten en parkeerbelastingen waartegenover wel een specifieke prestatie staat.

De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2017. In bovenstaande tabel is conform de voorschriften vanuit het BBV de raming gepresenteerd inclusief het deelfonds sociaal domein. Over de financiële effecten van de meicirculaire 2017 bent u geïnformeerd in de memo over de effecten meicirculaire 2017.

Jaarlijks ontvangt de gemeente als aandeelhouder dividend. In de paragraaf Verbonden partijen staat toegelicht hoeveel aandelen de gemeente bezit.

Onder het saldo van de financieringsfunctie wordt het verschil tussen de te betalen en de doorberekende rente verstaan.

3 Paragrafen

Lokale Heffingen

Inleiding

In de paragraaf lokale heffingen wordt ingegaan op de ontwikkelingen van de verschillende belastingen en heffingen en de consequenties voor onze inwoners. Daarbij wordt aandacht besteed aan de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Verder wordt inzicht gegeven in de kostendekkendheid van een heffing.

Voor de meeste lokale belastingen vormen het Collegebeleidsplan en de door de raad vastgestelde kaders de uitgangspunten voor het vaststellen van de tarieven en opbrengsten. Uitgangspunt is dat de lasten jaarlijks met (maximaal) het inflatiepercentage worden verhoogd. Voor de afvalstoffenheffing en rioolrechten is ingezet op een lastenverlichting van 5% tijdens de collegeperiode. Bij de bepaling van onze tarieven wordt (mede) gebruik gemaakt van het inflatiepercentage volgens het CPB, zoals dat in de Voorjaarsnota 2017 staat vermeld.

De paragraaf lokale heffingen bestaat uit de volgende onderdelen:

- Wettelijke bepalingen
- Geraamde opbrengsten uit lokale heffingen
- Ontwikkeling lokale lastendruk
- Voorstel tariefaanpassingen
- Kwijtscheldingsbeleid
- Kostendekking heffingen

Wettelijke bepalingen

Gemeenten zijn beperkt in de belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen heft de gemeente rechten (leges) voor individuele diensten aan haar burgers. De tarieven van deze rechten dienen zo te worden gesteld dat de opbrengsten de kosten niet te boven gaan. De opbrengsten hebben een directe relatie met de kosten voor de dienstverlening (gebonden heffingen) en zijn daarmee maximaal 100% kostendekkend. Hierbij worden de direct en indirect toe te rekenen kosten en baten aan de prestatie (activiteit) toegerekend en vervolgens op grond van de geraamde aantallen 'omgeslagen' in een tarief, waarbij vervolgens een maximaal kostendekkend tarief ontstaat. Het gaat hierbij om rechten als afvalstoffenheffing en reinigingsrechten, rioolheffing, bouwleges en begraafrechten.

Ten aanzien van de secretarieleges wordt 100% kostendekkendheid nagestreefd, echter wordt er vanuit de rijkswetgeving een maximering van tarieven opgelegd voor bepaalde producten (paspoorten, rijbewijzen) waardoor de kostendekkendheid aan verandering onderhevig is. Samenvattend:

Uitgangspunten tarievenbeleid lokale heffingen	100 % kostendekkend tarief	Jaarlijkse stijging op basis van inflatiepercentage	Andere uitgangspunten
Onroerendezaakbelastingen			X
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	X		
Rioolheffing (en riolaansluitrecht)	X		
Bouwleges	X		
Parkeerbelastingen			X
Hondenbelasting		X	
Toeristenbelasting		X	
Forensenbelasting		X	
Secretarieleges	X		
Lijkbezorgings	X		

Geraamde opbrengsten uit lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale heffingen voor 2018 en de vergelijking met 2017.

Opbrengsten lokale belastingen, heffingen en retributies (x € 1.000)	Netto		Kwijtschelding	Bruto	
	2017	Mutatie			Netto 2018
Onroerende zaakbelastingen	8004	112	8116	6	8122
Afvalstoffenheffing	2956	150	3106	190	3296
Reinigingsrechten	66	3	69	-	69
Rioolheffing	4199	-72	4127	180	4307
Bouwleges	600	-	600	-	600
Parkeerbelastingen	138	-15	123	-	123
Hondenbelasting	206	3	209	15	224
Toeristenbelastingen	140	2	142	-	142
Secretarieleges	495	-	495	-	495
Begraafrechten	501	-	501	3	504
Forensenbelasting	48	-	48	-	48
Marktgelden	19	-	19	-	19
Overige heffingen	47	-	47	-	47
Totaal	17.419	183	17.602	394	17.996

*) Opbrengsten op basis van primitieve begroting 2017

Ontwikkeling lokale lastendruk

Door de provincie Gelderland vindt jaarlijks een onderzoek plaats naar de ontwikkelingen van de lokale lasten per individuele gemeente en wordt de lokale lastendruk van de gemeenten onderling vergeleken.

In onderstaand overzicht ziet u een vergelijking van de totale belastingdruk per inwoner en per belastingsoort voor diverse gemeenten in de regio over de jaren 2016 en 2017. Tevens is de belastingdruk afgezet tegen het provinciaal gemiddelde.

Zowel voor de OZB als voor de afvalstoffenheffing is er sprake van een lagere belastingdruk per inwoner dan het provinciaal gemiddelde. Alleen ten aanzien van de rioolheffing komen wij boven het provinciaal gemiddelde uit. De totale belastingdruk per inwoner is al meerdere jaren op rij lager dan het provinciale gemiddelde.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de belastingdruk per inwoner en de vergelijking met andere gemeenten en de provincie.

	OZB		Afvalstoffenheffing		Rioolheffing		Totale belastingdruk		Prognose 2018
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	
<i>Provinciaal gemiddelde</i>	229	235	78	79	93	94	400	408	
Gemeente									
Arnhem	334	336	98	98	104	103	536	537	
Rozendaal	242	245	93	94	92	95	427	434	
Renkum	207	199	109	102	105	107	421	408	
Bronckhorst	192	196	85	83	114	118	391	397	
Doetinchem	198	200	104	101	94	96	396	397	
Lingewaard	231	236	66	62	99	99	396	397	
Zevenaar	228	241	54	54	91	94	373	389	
Duiven	219	222	85	84	76	81	380	387	
Brummen	167	172	80	80	137	130	384	382	
Doesburg	170	173	98	114	92	93	360	380	
Rheden	182	184	68	73	99	100	349	357	362

Zutphen	177	178	95	89	83	85	355	352	
Westervoort	159	162	93	83	97	94	349	339	
Overbetuwe	143	146	79	80	68	51	290	277	

Bron: Provincie Gelderland, afdeling KOB/IBT <https://ftgelderland.databank.nl> d.d. 7 juli 2017

Het uitgangspunt uit het coalitieakkoord is dat de lastendruk voor de inwoners met maximaal het inflatiepercentage mag stijgen. Daarnaast streven we naar kostendeckende heffingen. Om aan de doelstelling van de belastingdruk te kunnen voldoen is ervoor gekozen om de afvalstoffenheffing niet geheel kostendeckend te laten zijn, zodat de stijging van de lastendruk wordt beperkt tot het in de voorjaarsnota 2017 overeengekomen percentage van 1,4 %.

Voorstel tariefaanpassingen

Onderstaand wordt op grond van wettelijke bepalingen en beleidsuitgangspunten inzicht gegeven in de verwachte tariefsbepaling voor 2018. Pas bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2018 worden de tarieven definitief vastgesteld.

OZB

Bij het opstellen van de programmabegroting 2018 zijn alle mutaties in de WOZ-waarden tot het moment van opmaken van de begroting meegenomen (peildatum 1 juli 2017) en is tevens de waardeontwikkeling van het bestand ingecalculleerd. Uw raad stelt de definitieve tarieven bij de wijziging van de belastingverordening vast. De verwachte stijging van het totale waardebestand maakt dat de tarieven voor de OZB dalen.

De tarieven OZB uitgedrukt in percentage van onroerend zaak zijn in de onderstaande tabel weergegeven met daarbij de vergelijking met vorig begrotingsjaar.

Soort	2017	2018	Procentuele tariefstijging
Woningen			
- eigenaar	0,1405 %	0,1368 %	-2,63 %
Niet-woningen			
- eigenaar	0,2332 %	0,2383 %	2,19 %
- gebruiker	0,1872 %	0,1914 %	2,19 %

De relatieve daling van het tarief met gemiddeld 2,63 % voor woningen en een relatieve stijging van de tarieven met gemiddeld 2,19 % voor niet-woningen bestaat uit de volgende componenten:

- Een tariefstijging voor inflatie met 1,4 %, op basis van de Voorjaarsnota 2017;
- Een tariefdaling van ongeveer 4 % voor woningen en een tariefstijging van 0.8 % voor niet-woningen om de ontwikkelingen van het waardebestand (stijging woningen met gemiddeld 4 % en daling niet-woningen met gemiddeld 0.8 %) te compenseren.

Per saldo leidt deze berekeningswijze van de tarieven tot een lastenverzwaring ter hoogte van het inflatiepercentage van 1,4 % voor zowel woningen als niet-woningen.

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Voor de afvalinzameling heeft dit jaar een aanbesteding plaatsgevonden. Dit heeft geresulteerd in een stijging van de kosten met ongeveer € 150.000. Als gevolg van betere afvalscheiding verwachten wij deze kostenstijging te kunnen compenseren door lagere verwerkingskosten en hogere opbrengsten door hergebruik van grondstoffen voor een bedrag van in totaal € 150.000. De totale te dekken kosten van de afvalstoffenheffing zijn als volgt opgebouwd:

	Kosten in 2017	Kosten in 2018
7.3 Afval	2.626.842	2.667.524
0.4 Overhead	42.989	47.074
0.5 Rente	-	12.151
0.64 Belastingen overig	83.397	83.397
0.8 Overige baten en lasten	-70.336	-70.336
2.1 Verkeer en vervoer	58.868	58.868
6.3 Inkomensregelingen	175.200	190.000
Btw compensatie	358.005	550.000
Totale kosten	3.274.965	3.538.678
Opbrengst heffingen	3.131.106	3.295.779
Dekkingspercentage	95,61%	93,13%

De stijging van de totale kosten ten opzichte van 2017 wordt voornamelijk veroorzaakt door een herberekening van de toe te rekenen Btw-kosten. Feitelijk betekent dit dat er de afgelopen jaren te weinig Btw kosten in de tariefberekening zijn meegenomen. Ook werd er in de kostenberekening van 2017 nog rekening gehouden met een stelpost (besparing) van € 140.538. In de begroting 2017 is deze stelpost vervolgens vrijgevallen en ten laste gekomen van de algemene middelen. Hierdoor zijn de kosten (op product afval) van 2018 t.o.v. die van 2017 met € 140.831 gestegen.

Het Collegebeleidsplan zet in op een daling van de lasten voor de afvalstoffenheffing met 5 %. Het tarief van het belastingjaar 2014 is hierbij de basis. Om dit doel te bereiken hebben wij tot en met het jaar 2016 de reserve afvalstoffenheffing kunnen aanspreken. Deze reserve is in het verleden gevormd vanwege voordelen op de lasten van afvalinzameling in voorgaande jaren. Hierdoor kon het tarief in 2015 dalen en is deze in 2016 slechtst licht gestegen. Voor 2017 was ogenschijnlijk sprake van een nagenoeg kostendekkend tarief, maar daarbij waren dus niet alle kosten volledig toegerekend en is de stelpost ten laste van de algemene middelen gekomen.

Voor het belastingjaar 2018 zijn voor de kostentoekening zoveel mogelijk dezelfde uitgangspunten gehanteerd. Wel heeft er dus een herberekening plaatsgevonden van de Btw-kosten. Daarnaast leidt de vrijval van de oorspronkelijke stelpost tot hogere via het tarief te dekken kosten.

Dit betekent dat de tarieven van huisvuilcontainers ten opzichte van het belastingjaar 2017 zullen stijgen. Om de totale lastendruk voor onze inwoners te beperken tot het inflatiepercentage kiezen we ervoor de tariefstijging voor de afvalstoffenheffing bij te stellen. Hierdoor komt het dekkingspercentage voor de afvalstoffenheffing uit op 93,13 %. Aangezien de afvalstoffenheffing een tijdvakbelasting is dienen de tarieven deelbaar te zijn door twaalf (aantal maanden per jaar).

Over de voorgaande belastingjaren ziet de ontwikkeling er als volgt uit:

Afvalstoffenheffing	2014	2015	2016	2017	2018	Stijging t.o.v. 2014
Basisbedrag	23,33	22,80	23,50	25,20	25,68	
140 liter container	143,18	131,36	134,41	146,16	152,16	6,27 %
180 liter container	177,44	162,49	166,02	180,12	187,56	5,70 %
240 liter container	228,85	209,20	213,07	230,64	240,12	4,92 %
Verzamelcontainer hoogbouw	143,18	131,36	134,41	146,16	152,16	6,27 %
Doel collegebeleid : - 5 %					Gemiddeld	5,79 %

Er dient opgemerkt te worden dat de gemiddelde tariefstijging van 5,79 % nog niet gecorrigeerd is met de inflatie gedurende de jaren 2014 - 2018. Als de inflatie met deze tariefstijging wordt verrekend levert dit een gemiddelde tariefstijging t.o.v. 2014 van minder dan 3% op. De gewenste daling van de lasten voor de afvalstoffenheffing met 5 % is, in tegenstelling tot de rioolheffing (zie hierna), niet gehaald. Wel blijft ons tarief naar verwachting onder het provinciale gemiddelde.

De reinigingsrechten voor bedrijven stijgen ten opzichte van het vorig jaar zoals in onderstaande tabel is weergegeven. Dit is toe te wijzen aan een stijging van de kosten. Dat de stijging hoger uitvalt dan bij de afvalstoffenheffing is te verklaren uit de verdeelsleutel van de toe te wijzen kosten aan de reinigingsrechten. In het verleden zijn hierdoor de reinigingsrechten juist minder hard gestegen dan de afvalstoffenheffing. De gemeente treedt wat betreft de reinigingsrechten op als ondernemer, zodat over dit tarief nog 21% BTW berekend wordt.

Reinigingsrecht	2017	2018	Procentuele stijging
Tarief	171,48	183,24	6,98 %

Rioolheffing

De wet milieubeheer schrijft gemeenten voor een plan op te stellen voor de inzameling en het transport van afvalwater. Bij de tariefberekening heeft het geldende Gemeentelijk rioleringsplan als basis gediend. Door de gewijzigde kostentoerekening (vooral lagere rentekosten) behoeven er minder kosten te worden gedekt via de rioolheffing. Ten opzichte van het belastingjaar 2017 kunnen de tarieven daardoor met circa 1% dalen. De totale te dekken kosten van rioolheffing zijn als volgt opgebouwd:

	Kosten in 2017	Kosten in 2018
7.2 Riolering	2.079.914	2.182.143
0.4 Overhead	459.092	620.000
0.5 Rente	1.805.124	800.000
0.10 Mutaties reserves	-640.000	-
0.64 Belastingen overig	125.000	125.000
2.1 Verkeer en vervoer	124.590	124.590
6.3 Inkomensregelingen	186.850	180.000
Btw compensatie	245.195	275.000
Totale kosten	4.385.765	4.306.733
Opbrengst heffingen	4.378.045	4.306.733
Dekkingspercentage	99,82%	100,00%

De daling van de totale kosten ten opzichte van 2017 wordt voornamelijk veroorzaakt door een verplichte wijziging van de wijze van toerekening van de rentekosten. Deze wijziging is al eerder beschreven in de VJN 2016 en in de begroting 2017. Tot en met 2017 rekenden we met een rentepercentage van ruim 4 % (dit percentage was afgeleid van de rente voor langlopende leningen). In de voorjaarsnota 2017 is deze rente bepaald op 2 %. Hierdoor kan ongeveer € 1 miljoen aan rentekosten niet meer aan de riolering worden toegerekend. Dit bedrag is ten laste van de algemene middelen gekomen.

Tegenover deze kostendaling staat een autonome kostenstijging van ongeveer € 100.000 en een verhoging van de overhead- en Btw-kosten. De stijging van de overheadkosten wordt voornamelijk veroorzaakt door een wijziging van het BBV, waardoor er meer overheadkosten mogen worden toegerekend. De stijging van de Btw-kosten wordt, evenals bij de afvalstoffenheffing, veroorzaakt door een herberekening van de toe te rekenen Btw-kosten. Daarnaast werd er in 2017 een bedrag van € 640.000 uit de voorziening onderhoud riolering aangewend, waardoor de totale kosten in dat jaar zijn gedaald. Dit is voor 2018 niet meer mogelijk omdat het saldo van deze voorziening op het afgesproken niveau is teruggebracht (€ 1.000.000 met een bandbreedte van € 250.000)

Uiteindelijk betekent dit dat de tarieven voor de rioolheffing in 2018 ten opzichte van 2017 gemiddeld met ongeveer 1 % zijn gedaald. In de onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de rioolheffing in perspectief geplaatst met het Collegebeleidsplan. Net als bij de afvalstoffenheffing is bij de rioolheffing het streven om de tarieven met 5 % gedurende de collegeperiode te laten dalen. Voor de rioolheffing is dit doel (ruimschoots) gehaald.

Aangezien de rioolheffing wegens gebruik een tijdvakbelasting is dienen de tarieven deelbaar te zijn door twaalf (aantal maanden per jaar).

Rioolheffing	2014	2015	2016	2017	2018	Stijging t.o.v. 2014
Eigenaar	72,70	73,52	68,28	68,76	68,08	-6,35 %
Gebruiker						
< 300 m ³	128,52	129,60	121,80	122,64	121,44	-5,50 %
300 - 999 m ³	363,24	366,36	344,40	346,80	343,32	-5,48 %
1000 - 9999 m ³	3000,96	3026,52	2844,96	2864,88	2836,20	-5,49 %
> 9999 m ³	23586,36	23786,88	22359,72	22516,20	22291,08	-5,49 %
Doel collegebeleid : - 5 %					Gemiddeld	-5,66 %

Ook hier dient opgemerkt te worden dat de gemiddelde tariefdaling van 5,66 % nog niet gecorrigeerd is met de inflatie gedurende de jaren 2014 - 2018. Als de inflatie met deze tariefstijging wordt verrekend levert dit een reële gemiddelde tariefdaling t.o.v. 2014 van 8,74 % op.

Lijkbezorgingsrechten

Sinds 2011 is er sprake van een kostendekkend tarief. Ten opzichte van het belastingjaar 2017 blijkt er geen noodzaak tot een aanpassing van de tarieven voor het belastingjaar 2018.

Toeristenbelasting & Watertoeristenbelasting

Voor deze belastingsoort geldt de beleidslijn dat de tarieven jaarlijks worden aangepast aan de inflatiecorrectie. Voor het begrotingsjaar 2018 wordt uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,4 %. Door de afronding van het basistarief op hele centen wijkt de daadwerkelijke tariefstijging enigszins af van het inflatiepercentage. Ook de tarieven voor de seizoensplaatsen en jaarplaatsen wijken enigszins af van de inflatiecorrectie, omdat deze tarieven gedeeltelijk opgebouwd zijn uit een forfaitaire berekeningswijze. Het tarief van de watertoeristenbelasting is per overnachting het dubbele van het basistarief toeristenbelasting.

De ontwikkeling van de tarieven staat in onderstaand overzicht vermeld.

Toeristenbelasting	2017	2018	Procentuele stijging
Overnachtingen (basistarief)	1,12	1,14	1,78 %
Seizoenstandplaatsen	137,20	139,65	1,78 %
Jaarstandplaatsen	163,07	165,98	1,78 %

Watertoeristenbelasting	2017	2018	Procentuele stijging
Overnachtingen (basistarief)	2,24	2,28	1,78 %

Forensenbelasting

Het basistarief van de forensenbelasting wordt normaal gecorrigeerd met het jaarlijkse inflatiepercentage. Het belastbare feit voor de forensenbelasting komt sterk overeen met die voor de toeristenbelastingen. Daarmee is een verschil in tariefhoogte tussen jaarstandplaatsen van de toeristenbelasting en het basistarief voor de forensenbelasting (ook vanuit juridisch oogpunt) niet wenselijk. De verhoging van het tarief voor de forensenbelasting volgt daarmee de verhoging van het tarief van de jaarplaatsen (toeristenbelasting) en wijkt derhalve enigszins af van de inflatiecorrectie. De opslag is wel gecorrigeerd met het inflatiepercentage.

De ontwikkeling van de tarieven staat in onderstaand overzicht vermeld.

Forensenbelasting	2017	2018	Procentuele stijging
Basistarief	163,07	165,98	1,78 %
Opslag	0,99	1,00	1,01 %

Hondenbelasting

Het beleidsuitgangspunt ten aanzien van de hondenbelasting is een jaarlijkse verhoging met de inflatiecorrectie. Voor het begrotingsjaar 2018 wordt uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,4 %. Aangezien de hondenbelasting een tijdvakbelasting is dienen de tarieven deelbaar te zijn door twaalf (aantal maanden per jaar). Hierdoor ligt de daadwerkelijk tariefstijging voor de hondenbelasting tussen de 1,3% en 1,4%.

Tussen elk van de tarieven zit een gelijk verschil van € 8,64. Het kenneltarief is een optelling van de tarieven voor de 1e en 2e hond. De ontwikkeling van de tarieven staat in onderstaand overzicht vermeld.

Hondenbelasting	2017	2018	Procentuele stijging
1e hond (basistarief)	55,20	55,92	1,30 %
2e hond	63,72	64,56	1,32 %
3e hond	72,24	73,20	1,33 %
4e hond	80,76	81,84	1,34 %
5e hond	89,28	90,48	1,34 %
Elke volgende meer	8,52	8,64	1,41 %
Kenneltarief	118,92	120,48	1,32 %

Leges

Voor de leges geldt het uitgangspunt dat de hiervoor in aanmerking komende producten gemiddeld kostendekkend worden geleverd. Evenals in voorgaande jaren wordt in november middels een afzonderlijk raadsvoorstel aan de raad gevraagd akkoord te gaan met de legestarieven voor het komende begrotingsjaar.

Kwijtscheldingsbeleid

Rheden kent de mogelijkheid tot kwijtschelding van belastingen. Hierbij hanteren we een wettelijke grens van 100% van de uitkeringsnorm, in tegenstelling tot de meeste andere inkomensregelingen die een norm van 120% kennen. Mensen kunnen kwijtschelding krijgen voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing (gedeeltelijk). Daarnaast ook voor de leges van een ID-kaart en voor de hondenbelasting (gedeeltelijk).

Mensen die één keer kwijtschelding kregen toegekend, krijgen vervolgens automatische kwijtschelding indien hun financiële situatie niet is veranderd. Hierbij maken we gebruik van de gegevens van het Inlichtingenbureau.

Voor het jaar 2018 verwachten we een relatief normale stijging van de kwijtscheldingen (de tarieven stijgen en in relatie stijgen de kwijtscheldingen ook).

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De gemeente Rheden acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's te hebben wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's van nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige ontwikkelingen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Het accent ligt op exploitatierisico's. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

De gemeentelijke risico's zijn integraal in kaart gebracht. Uit de inventarisatie zijn vanuit de afdelingen in totaal 56 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht worden echter alleen de tien risico's gepresenteerd die de hoogste (netto) bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Top 10 risico's

nr.	Risico	Kans	Financieel gevolg	Invloed
1	Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) dienen te worden afgeboekt.	50%	€ 1.000.000	15.55%
2	Het betreft hier een standaard risico met betrekking tot de Participatie-wet: 1. Hogere lasten dan begroot omdat het aantal uitkeringsgerechtigden sterker stijgt van verwacht. 2. Tegenvallende inkomsten van het Rijk.	50%	€ 1.000.000	14.61%
3	Faillissement van grote gesubsidieerde instellingen en aanvullende bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen.	30%	€ 1.500.000	13.94%
4	Er treedt een boeggolf van uitvoeringskosten op in de eerste jaren m.b.t. de nieuwe taken (dit geldt voor alle 3 de decentralisaties).Het vergt naar schatting nog zeker een jaar om ook de uitvoeringskosten voor Wmo en Jeugd op orde brengen. Wij hebben in de VJN 2017 een goede basis voor de personeelsformatie in het sociale domein van de komende jaren gelegd. Toch kan het zo zijn dat we meer moeten uitgeven dan we hebben begroot.	70%	€ 500.000	10.81%
5	Mogelijke (incidentele) effecten van de samenwerking (De Connectie). Verwachte besparingen worden niet gerealiseerd.	50%	€ 500.000	7.69%
6	Huidige ICT ondersteunt onvoldoende het klantproces in het sociale domein.	50%	€ 500.000	7.68%
7	Ontslag van ambtenaren en bestuurders wat leidt tot wachtgeldverplichting.	90%	€ 200.000	5.59%
8	Door economische crisis, nieuwe taken, meer flexibele taken, is huidige personele inzet vaak niet voldoende.	40%	€ 300.000	3.75%
9	In kader van decentralisatie AWBZ-functie Begeleiding naar gemeente wordt 25% bezuinigd. Dergelijke bezuiniging kan maar deels tlv marktpartijen gebracht worden. Vergt naar schatting nog zeker een jaar om naar een stabiele begroting voor Wmo en Jeugd toe te werken. Toch kan het zijn dat de uitgaven hoger zijn dan begroot omdat het open einde regelingen betreft.	10%	€ 1.200.000	3.68%

10	Er worden toezeggingen gedaan door bestuurders die wettelijk niet na te komen zijn.	30%	€ 200.000	1.87%

Beheersmaatregelen

nr.	Maatregelen
1	Actiever bedrijfspcelen verkopen om de voorraad voor 2020 te laten dalen. Eventueel een andere invulling (met waarde) vinden voor de af te boeken pcelen.
2	Extra inspanningen om instroom te beperken en uitstroom te verhogen.
3	Uittreding en afwikkeling Presikhaaf. Tijdens het proces van de vervolgstappen op het Bresdo-rapport scherp de belangen van de gemeente volgen en bij de voorbereiding op definitieve besluitvorming de financiële consequenties mede leidend laten zijn.
4	Met het verder uitvoeren van het project "Regie in de Toegang" streven we naar een compacte, efficiënte en effectieve uitvoering in de SGT's (inclusief Schuldienstverlening) en het stabiliseren van de personeelsformatie in de teams S&O, BB en Uitvoering.
5	Continue monitoring van de dienstverlening van de Connectie. Regelmatig bestuurlijk en ambtelijk overleg om knelpunten te verhelpen. Scherpe controle op uitgaven van de Connectie.
6	Project ondersteuning klantproces Sociaal Domein met ICT starten en afronden.
7	De effecten van een rechtspositioneel besluit zullen in samenspraak met de betrokkene actief worden besproken en er wordt ingezet op een (vroegtijdige) re-integratie en begeleiding van werk naar werk.
8	Gelden beschikbaar stellen uit andere stelposten in de begroting.
9	1. Investeren in het klantcontact met de burger via methodiek van Het Gesprek zodat naar een maatwerkarrangement gezocht kan worden waarin het aandeel dure zorg mogelijk verminderd kan worden. 2. Via scherpe inkoop de prijsstijgingen van de zorg zelf onder controle houden.
10	Ambtelijke ondersteuning voor bestuurders optimaliseren.

Toelichting op de kolommen

De kolom "risico" bevat de omschrijvingen van het risico (gebeurtenis) die kan leiden tot een (nadelig) financieel gevolg. De waarschijnlijkheid dat de omschreven risico's zich daadwerkelijk voordoen wordt getoond in de kolom "kans". Voor risico's die zich herhaaldelijk voor kunnen doen, geeft de kans een indicatie van de frequentie waarmee risico's zich voordoen. Deze indicatie van de frequentie van voordoen wordt in onderstaande tabel getoond:

Omschrijving	Percentage
< 1 keer per 10 jaar	10%
1 keer per 5-10 jaar	30%
1 keer per 2-5 jaar	50%
1 keer per 1-2 jaar	70%
> 1 keer per jaar	90%

Via de kolom "financieel gevolg" wordt getoond wat de maximale financiële gevolgen zijn van het zich voordoen van het risico. Deze gevolgen zijn grotendeels ingeschat door gebruik te maken van de relatieve methode van inschatten. Dit wil zeggen dat er ordegroottes van risico's worden gehanteerd. De kolom "invloed" geeft aan welk aandeel het betreffende risico, middels simulatie van kansen en (maximale) gevolgen, heeft in het totaal benodigde weerstandsvermogen.

Mutaties

Ten opzichte van de top 10 risico's bij het voorgaand gecommuniceerd risicoprofiel (bij de jaarrekening 2016) doen zich in de samenstelling van het bovenstaande profiel weinig wijzigingen voor. Door een aanwijzing van de provincie is er een risico ontstaan dat voormalige NIEGG's (niet in exploitatie genomen gronden) niet kunnen worden ontwikkeld als bedrijventerrein. Daarnaast is er een financieel risico ontstaan door het oprichten van de Connectie. Dit risico is echter een bundeling van kleinere risico's die Gemeente Rheden voorheen zelf had op de bedrijfsvoering en werkt niet nadelig.

Weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (optelling van de maximale gevolgen per risico) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De onderstaande overzichten tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
50%	€ 1.525.011
55%	€ 1.618.174
60%	€ 1.714.913
65%	€ 1.816.737
70%	€ 1.926.604
75%	€ 2.051.071
80%	€ 2.193.934
85%	€ 2.363.504
90%	€ 2.578.372
95%	€ 2.904.312

Uit de tabel volgt dat 90% zeker is, dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.578.372 (benodigde weerstandscapaciteit). Uit cijfers van de voorgaande simulatie (jaarrekening 2016) blijkt een benodigde weerstandscapaciteit van € 7.656.131. De nu berekende benodigde weerstandscapaciteit is zodoende afgenomen met € 5.077.759

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van gemeente Rheden bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Dekkingen	Omvang
Risicoreserve (JR 2016)	€ 5.788.390
Toevoeging aan risicoreserve (bij JR 2016)	€ 1.867.741
Incidentele begrotingsruimte (2018)	€ 50.000
Onbenutte belastingcapaciteit*	€ 160.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 7.866.181

Onbenutte belastingcapaciteit*

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van de gemeentelijke heffingen te verhogen. Het gaat hierbij om de OZB, riool- en afvalstoffenheffing.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

Benodigde weerstandscapaciteit

Resultaat van simulatie van de gekwantificeerde risico's.

Beschikbare Weerstandscapaciteit:

Risicoreserve (deel algemene reserve)
Incidentele begrotingsruimte
Post onvoorzien

(Nieuw) weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 7.866.181}}{\text{€ 2.578.372}} = 3,05$$

De ratio is gestegen ten opzichte van de ratio bij de jaarrekening 2016, dat na de storting naar de risicoreserve 1,00 bedraagt. Deze stijging van de ratio komt hoofdzakelijk door een daling van de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

De onderstaande normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Figuur 4: Weerstand velden		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

De ratio van de gemeente Rheden valt in klasse A. Dit duidt erop dat het weerstandsvermogen om exploitatierisico's af te dekken als uitstekend wordt beschouwd. Als uit de berekening blijkt dat het weerstandsvermogen in een andere klasse dan C komt te vallen zal er conform beleid een onttrekking aan of storting in de Algemene Reserve plaatsvinden. Omdat de ratio nu in de klasse A valt is er voorgesteld om de risicoreserve te verlagen met € 5.237.809. Hierdoor komt de ratio op 1,2 te staan en valt deze weer binnen klasse C, voldoende.

Kengetallen

Op basis van aanpassing van artikel 11, lid 3 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten worden met ingang van 17 juli 2015 diverse kengetallen opgenomen in de begroting en het jaarverslag. Deze kengetallen zijn hieronder opgenomen en waar nodig toegelicht. Deze kengetallen staan ook in paragraaf 4.4. opgenomen inclusief de door de provincie gehanteerde normeringen.

Kengetallen	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Netto schuldquote	50%	59%	64%	65%	66%	64%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	52%	61%	66%	67%	67%	65%
Solvabiliteitsratio	40%	33%	29%	28%	27%	28%
Structurele exploitatieruimte	-0,50%	1,59%	-0.58%	-1.14%	-0,67%	0.18%

Grondexploitatie	3,3%	1,4%	0,67%			
Belastingcapaciteit	89,83%	84,69%	86,01%			

*Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%*

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

De netto schuldquote wordt berekend door het totaal van de vaste schulden (A) plus het totaal van de netto vlottende schulden (B) plus het totaal van de overlopende passiva (C) minus het totaal van uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer ('s Rijks schatkist, Nederlands schuld papier, overige uitzettingen)(D) minus totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar (E), minus totaal van alle liquide middelen (F), minus totaal overlopende activa (G) en dit alles gedeeld door het saldo van de baten exclusief de mutaties op de reserves (H). Bij de Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen wordt (D) het totaal van alle financiële activa met uitzondering van de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en de overige verbonden partijen.

*Solvabiliteitsratio: (A/B)*100%*

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio wordt berekend door het totale eigen vermogen (A) te delen door het totaal van de passiva (B).

*Grondexploitatie: (A/B)/C*100%*

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Het kengetal grondexploitatie wordt berekend door het totaal van de Niet In Exploitatie Genomen Bouwgronden en het totaal van de bouwgronden in exploitatie te delen door het totaal van de baten (artikel 17 onderdeel c BBV).

Structurele exploitatieruimte: ((B-A)+(D-C))/E

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele in incidentele lasten.

Het kengetal structurele exploitatieruimte wordt berekend door het totaal structurele baten minus (B) het totaal structurele lasten (A) plus het totaal van structurele onttrekkingen (D) minus het totaal van structurele toevoegingen (C) te delen door het totaal van de baten exclusief de mutaties op de reserves (E).

*Belastingcapaciteit (E/F)*100%*

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting.

Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (E) te delen door de woonlasten landelijk gemiddelde voor een gezin in het voorafgaande begrotingsjaar (F). Waarbij E een optelling is van OZB-lasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A), rioolheffing voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (B), afvalstoffenheffing voor een gezin (C), minus eventuele heffingskorting voor een gezin (D).
E=A+B+B-D

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte bestaat uit een aantal kapitaalgoederen (wegen, riolering, groen, openbare verlichting, speelvoorzieningen en gebouwen) welke dienen te worden onderhouden teneinde de continuïteit te kunnen waarborgen.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader en de financiële consequenties van het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het onderhouden van kapitaalgoederen legt een grote claim op de begroting. Transparantie ten aanzien van de uitvoering en risico's is derhalve van groot belang. Het onderhoud van de diverse disciplines zal de komende jaren zoveel mogelijk in samenhang met de diverse projecten worden uitgevoerd in integrale projecten.

Daarnaast zal aan assetmanagement verder vorm en inhoud worden gegeven.

Uw raad heeft op 28 maart 2013 de kadernota Openbare Ruimte vastgesteld. In deze kadernota zijn het ambitieniveau voor riolering, wegen en groen, de bijbehorende budgetten en de wettelijke kaders opgenomen. Op basis van deze Kadernota heeft het college eind 2017/begin 2018 de gemeentelijke beheerplannen voor riolering, wegen en groen 2018 t/m 2021 vastgesteld.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de bepalingen opgenomen waaraan de verslaglegging inzake het onderhoud kapitaalgoederen moet voldoen. In de 'financiële verordening gemeente Rheden' zijn eveneens bepalingen opgenomen. Ter informatie zijn hieronder de bepalingen van de BBV en de 'financiële verordening gemeente Rheden' opgenomen die de inhoud van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bepalen. In de uitwerking van deze paragraaf zijn deze bepalingen als uitgangspunt gehanteerd.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Artikel 12

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat tenminste de volgende kapitaalgoederen:

- Riolering en Water;
- Wegen;
- Openbare Verlichting;
- Gebouwen;
- Groen.

Van de kapitaalgoederen, bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:

- Het beleidskader;
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Financiële verordening gemeente Rheden

Artikel 18, lid 4

Bij de begroting en het jaarverslag doet het college in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag over:

- de beschikbare nota's en de beleidsuitgangspunten betreffende het onderhoud van de kapitaalgoederen;
- de hieruit voortvloeiende financiële consequenties;
- de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Lid 1, 2 en 3 van artikel 18 hebben betrekking op de diverse beleidsnota's voor het onderhoud van de openbare ruimte. In deze paragraaf zal inzicht worden verschaft in de planning van het verschijnen van de geactualiseerde beleidsnota's inzake het onderhoud van de kapitaalgoederen.

Openbare ruimte

Het is noodzakelijk om in een vroegtijdig stadium inzicht te hebben in de uit te voeren gemeentelijke projecten in de openbare ruimte. Vroegtijdig houdt in een periode van minimaal vijf jaar. Met een dergelijke periode is het mogelijk de afzonderlijke planningen van de diverse disciplines op elkaar af te stemmen en prioriteiten hierin te stellen. Een dergelijke afstemming maakt uitvoering van integrale projecten mogelijk. In de Kadernota Openbare Ruimte is deze planning opgenomen.

Disciplines die binnen een integrale planning op elkaar afgestemd worden zijn: rioleringswerkzaamheden, weg- en groenonderhoud, openbare verlichting, verkeersveiligheid, woningbouwplannen en het aanbrengen van voorzieningen voor mindervaliden en slechtzienden. Via regulier nutsoverleg (twee keer per jaar) kan de gemeentelijke meerjarenplanning met de nutswerkzaamheden worden afgestemd.

Gesteld wordt dat werkzaamheden voortkomend uit het GRP en woningbouwplannen leidend zijn. Het betreft hier werken waar een wettelijke termijn aan gesteld is, waar politiek een duidelijke prioriteit ligt of waar veiligheidsaspecten mee gemoeid zijn.

Op basis van inspecties (NEN 3399) is de kwaliteit van de riolen ouder dan zestig jaar in beeld gebracht. Deze inspecties hebben geresulteerd in een lijst van riolen die onder andere uit veiligheidsoverwegingen binnen vijf tot zes jaar vervangen dienen te worden. De uitvoering van bouwplannen kan betekenen dat riolen vroegtijdig vervangen moeten worden.

Gelet op de plaatselijke (geografische) situatie zijn/worden logische clusters samengesteld uit de lijst van rioolvervangingen/verruiming. Uitgangspunt is dat de rioolwerkzaamheden in clusters in de komende vijf jaar uitgevoerd gaan worden.

Prioritering binnen deze periode vindt plaats in eerste instantie aan de hand van het wegonderhoud (forse financiële inspanning) en vervolgens aan de hand van de overige genoemde disciplines. Dit betekent dat binnen een cluster vervroegd (opgelegd) wegonderhoud kan plaatsvinden. Aan de andere kant is een groot gedeelte van de kosten van wegonderhoud, als een project integraal wordt uitgevoerd, reeds opgenomen in het GRP.

Integrale uitvoering betekent per definitie dat bepaalde werkzaamheden vervroegd of vertraagd worden uitgevoerd ten opzichte van de optimale technische en financiële planning van de afzonderlijke disciplines. Op termijn (cyclische onderhoudsperiode) nivelleert echter dit verschil. Een integrale planning ("werk met werk maken") heeft uit financieel en maatschappelijk oogpunt de voorkeur.

In 2017 zijn de beheerplannen geactualiseerd. De plannen zijn op basis van o.a. risico gestuurd beheer opgesteld. Hierna zal de kadernota Openbare Ruimte worden geactualiseerd waarbij nadrukkelijk verbinding zal worden gezocht met het traject invoering Omgevingswet.

Hieronder wordt per onderwerp ingegaan op kerncijfers, het beleidskader en ontwikkelingen. Indien van toepassing worden ook eventuele risico's genoemd.

Riolering en water

Kerncijfers Riolering:

Vrijverval:	244.000 m ¹
Infiltratieriool:	18.681 m ¹
Persleiding:	35.278 m ¹
Oppervlakte binnenwater:	266 hectare

Kaders:

De gemeente heeft een verplichting tot het vaststellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), op grond van de Wet milieubeheer. Hierin dient verwoord te zijn hoe de gemeente aan haar (wettelijke) zorgplicht, voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, invulling geeft.

Uw raad heeft in maart 2013 de Kadernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de kadernota maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast. De kadernota vormt de basis om het beleid uit te werken tot concreet beheer in het gemeentelijk beheerplan riolering (GRP). Het afvalwaterketenplan (voorheen het GRP) 2018 t/m 2021 is samen met de partners gemeente Bronckhorst, gemeente Doesburg en het waterschap Rijn en IJssel opgesteld en is door het college eind 2017/begin 2018 vastgesteld. Dit plan zal in het eerste kwartaal 2018 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden.

Daarnaast is in 2015 een Waterplan opgesteld. Het Waterplan geeft de kaders aan om te komen tot een gezond watersysteem in Rheden. Het Waterplan bestaat uit een Visiedocument en een Maatregelenplan. De wateractiviteiten, waar de gemeente en het waterschap invloed op kunnen uitoefenen zijn ondergebracht onder één van de thema's waaruit het waterplan is opgebouwd. Zo vormt ook het Waterplan de overkoepelende visie en het programma voor de maatregelen die in het GRP worden uitgevoerd. Het GRP vormt een beleidsmodule van het waterplan.

Planning uit te voeren (integrale) investeringsprojecten in 2018:

- *Riolvervanging Daalhuizerweg, Nordlaan, Arnhemsestraatweg (incl. aanleg rotonde) Velp;*
- *Riolvervanging Zuiderparallelweg Velp;*
- *Riolvervanging Jeruzalem Velp;*
- *Riolvervanging Veerstraat Dieren.*

Planning start voorbereiding (integrale) investeringsprojecten in 2018:

- *Riolvervanging Thorbeckestraat e.o. Dieren;*
- *Riolvervanging Oranjebuurt Dieren;*
- *Riolvervanging Kerkallee Velp;*
- *Riolverbeteringsmaatregel Kennedylaan gericht op optimale doorstroming;*

Risico's:

De werkzaamheden in het kader van het GRP zijn met name in de komende jaren toegespitst op de uitvoering van riolvervangingsprojecten en verbetermaatregelen aan het rioolstelsel. Gelet op recente inspecties zijn de Schonenbergsingel, Frederikstraat en Parkstraat allen in Velp doorgeschoven naar 2019 en later. De verschuivingen passen binnen de beschikbare jaarbudgetten zoals genoemd in de kadernota. Daarentegen zijn de Zuiderparallelweg en de Jeruzalem in Velp, gelet op de inspecties, naar voren gehaald. De uitvoering van de Zuiderparallelweg staat nu in 2018 gepland. De riolvervanging wordt gecombineerd met de aanleg van een snelfietsroute over de Zuiderparallelweg. Besluitvorming over deze snelfietsroute heeft plaatsgevonden en kan van invloed zijn op de planning. De normale projectrisico's zijn hierop van toepassing. Door middel van beheersmaatregelen zullen deze risico's tot een minimum worden beperkt. Daarnaast dient er duidelijkheid te komen over het daadwerkelijk functioneren van het rioolstelsel door te meten en te monitoren.

Ontwikkelingen:

In april 2013 hebben de gemeenten Rheden, Arnhem, Overbetuwe en Lingewaard en de waterschappen Rijn en IJssel (Doetinchem) en Rivierenland (Tiel) de samenwerkingsagenda Afvalwaterketen cluster Rijn6 ondertekend. Deze samenwerkingsagenda heeft als doel om concreet te beschrijven op welke onderdelen samengewerkt kan worden in de afvalwaterketen. De kern van deze samenwerkingsagenda is de uitwerking van een zestiental activiteiten waarop samengewerkt kan worden. In de periode 2013 t/m 2017 zullen deze activiteiten concreet worden uitgewerkt. Deze samenwerking dient een bijdrage te leveren om in 2020 13% minder meerkosten te hebben in de afvalwaterketen t.o.v. het peiljaar 2010.

De extreme watersituaties, ten gevolge van de klimaatverandering, krijgen steeds meer (media)aandacht. In het huidige GRP 2013-2017, is hier al op ingespeeld. Zo zijn al veel maatregelen uitgevoerd denk aan afkoppelen van verharde oppervlakten, infiltratie voorzieningen en de aanleg van diverse bergbezinkbassins, maar zal er in de komende jaren de nodige extra aandacht voor zijn.

In 2017 is het GRP geactualiseerd in samenspraak met de overige beheerplannen.

Wegen

Kerncijfers:

Asfalt:	1.144.760 m ²
Elementen:	1.223.256 m ²
Beton:	68.123 m ²
Overig:	40.680 m ²

Kaders:

De gemeenteraad heeft in maart 2013 de Kadernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de kadernota maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast. De kadernota vormt de basis om het beleid uit te werken tot concreet beheer in het gemeentelijk beheerplan wegen (voorheen SBO-wegen). Het beheerplan Wegen 2018 t/m 2021 heeft het college eind 2017/begin 2018 vastgesteld.

Planning uit te voeren in 2018:

- Groot onderhoud conform jaarplanning;
- Klein onderhoud conform jaarplanning (klachtenonderhoud maakt hier deel van uit, uitvoering deels door Buurtbeheer deels door aannemer);
- Uitvoering geven aan de integrale investeringsprojecten zoals aangeven bij riolering en water.

Risico's:

Door de bezuinigingen in het kader van Minderen met beleid in 2012 is gekozen om het kwaliteitsniveau voor de wegen bij te stellen van basis naar laag. Hierdoor wordt het risico op aansprakelijkheden/schadeclaims groter. Op basis van het amendement Onderhoud Openbare ruimte op niveau (raad 8 november 2016) zal een deel van de trottoirs, pleinen en fietspaden op kwaliteitsniveau basis worden onderhouden. Er wordt ingezet op risicobeheersing door de komende jaren te monitoren voor de overige verharding.

Ontwikkelingen:

We proberen zoveel als mogelijk de werkzaamheden aan het riool en de weg vroegtijdig met/op elkaar af te stemmen. Het kwaliteitsniveau van de wegen is vastgelegd in de kadernota Openbare ruimte en wordt jaarlijks geschouwd. In de jaarlijkse rapportage, zoals in de kadernota is aangegeven, worden de resultaten hiervan vermeld. In 2017 is het beheerplan Wegen

geactualiseerd in samenspraak met de overige beheerplannen. Vanaf 2016 is het gebruik van chemische middelen voor het bestrijden van onkruid op verharding wettelijk niet meer toegestaan. De gevolgen van deze wetgeving zijn in de onderhoudsbestekken verwerkt. Deze ontwikkeling, i.c.m. het lagere afgesproken verzorgingsniveau (bezuinigingen 2012), kan er toe leiden dat wij meer klachten krijgen over de verzorging van de openbare ruimte t.o.v. voorgaande jaren. Wij zullen er scherp op sturen dat het afgesproken kwaliteitsniveau gehaald wordt.

Openbare Verlichting

Kerncijfers:

Lantaarnpalen	6.800 stuks

Kaders:

In oktober 2009 is het geactualiseerde SBO-Openbare verlichting door de Raad vastgesteld. Op 21 september 2011 heeft het College het geactualiseerde rekenblad, waarin rekening is gehouden met de vervanging van 3100 lichtmasten en led verlichting, vastgesteld.

Planning uit te voeren in 2018:

- Klein en groot onderhoud conform jaarplanning (klachtenonderhoud maakt hier deel van uit, uitvoering door aannemer);
- Uitvoering, zover van toepassing, geven aan de integrale investeringsprojecten zoals aangeven bij riolering en water.

Risico's:

Door het uitvoeren van de grootschalige vervanging zijn de risico's teruggebracht naar het geringe niveau van een defecte lamp. Wel zien we meer en meer dat het (verouderde) net van Liander storings veroorzaakt waardoor het lijkt als of de verlichting stuk is maar de oorzaak in het net moet worden gezocht.

Ontwikkelingen:

De openbare verlichting is voor ruim 55% vervangen. Het overige deel is op dit moment kwalitatief in orde. De komende jaren zal er, daar waar nog geen nieuwe masten geplaatst zijn, meegelift gaan worden met de integrale projecten. In 2017 is het beheerplan Openbare verlichting geactualiseerd in samenspraak met de overige beheerplannen.

Groen en spelen

Kerncijfers:

Openbaar groen	150 ha
Bomen (in de openbare ruimte)	16.765 st
Speelplaatsen	90 st
Speeltoestellen	362 st

Kaders:

De gemeenteraad heeft in maart 2013 de Kadernota Openbare Ruimte vastgesteld. Op basis van de kadernota maakt de gemeenteraad een onderbouwde keuze voor integraal beleid en beheer van de openbare ruimte. De gemeenteraad legt hiermee het beleid, de kwaliteit en bijbehorende budgetten vast. De kadernota vormt de basis om het beleid uit te werken tot concreet beheer in het gemeentelijk beheerplan Groen/Spelen (voorheen SBO-groen) Het beheerplan Groen/Spelen 2018 t/m 2021 heeft het college eind 2017/begin 2018 vastgesteld.

Uit te voeren in 2018:

- Uitvoering geven aan de integrale investeringsprojecten zoals aangeven bij riolering en water.
- Op basis van inspecties en meerjaren-onderhoudsplanning wordt per jaar een jaarprogramma groen en spelen uitgevoerd.

Ontwikkelingen:

Het kwaliteitsniveau van het groen is vastgelegd in de kadernota Openbare Ruimte. Omdat groen gedurende een jaar sterk kwaliteitsgevoelig is, is bepaald hoe vaak per jaar een kwaliteitsmeting moet plaatsvinden. Op basis van deze metingen wordt sturing gegeven om het kwaliteitsniveau te houden op het niveau zoals afgesproken in de kadernota Openbare Ruimte. In 2017 is het beheerplan Groen en Spelen geactualiseerd in samenspraak met de overige beheerplannen.

Gebouwen

Kerngegevens:

Gebouw t.b.v. Bestuursdienst	
Gemeentehuis	Kantoor
10 Gebouwen Overige bezittingen	
Koepel De Kaap	Rietendak
Stationsplein 32	Fair toys
Spoorstraat 46	Woning/winkel
Spankerenseweg 58a	Switch
De Pinkenberg	Woning werkplaats
Tellegenlaan 2	School
Emma pyramide	Toren
Clubhuis IJsselsingel 97 Rh	Clubhuis
Woonwagen standpl. Van AldenburgIn 38	Woonwagen standpl
Woonwagen standpl. Van AldenburgIn 40	Woonwagen standpl
Aan 't Veer 1	Veerhuis
Beekhuizenseweg 73a Velp	Scouting clubhuis
2 Gebouwen Brandweer	
Brandweer Velp	Brandweerkazerne
Brandweer Rheden	Brandweerkazerne
18 Bruggen	
Villapark Velp 1	Brug
Villapark Velp 2	Brug
Villapark Velp 3	Brug
Waterstraat Velp	Brug
Broekstraat Velp	Brug
De Beemd Velp	Brug
Fietsbrug waterstraat Velp	Brug
Holleweg Rheden	Brug
Lathumse Veerweg Rheden 1 fietsbrug	Brug
IJsselsingel Rheden	Brug
Spankerenseweg Dieren	Brug
Geitenbergweg Dieren	Brug
Imboslaan Dieren	Brug
Vijver Dieren Noord Oost Dieren	Brug
Kappersweg Dieren	Brug
Ruiterbeekpad Dieren	Brug
Broekdijk Laag-Soeren	Brug
Badhuislaan Laag-Soeren	Brug
2 Zwembaden	
De Dumpel	Binnenzwembad
Openluchtbad Rheden	Buitenzwembad
3 Gymlokalen	
Gymzaal J. Luijkenlaan	Gymzaal

Gymzaal Bloemershof	Gymzaal
Gymzaal Huijgenslaan	Gymzaal
3 Sporthallen	
De Hangmat	Sporthal
Theotorne	Sporthal
De Dumpel	Sporthal
8 Monumenten	
Kerk De Oude Jan	Toren
Hervormde kerk Rheden	Toren
Hervormde kerk Ellecom	Toren
Hervormde kerk Spankeren	Toren
Priessnitzmonument	Monument
Poort Overbeek	Monument
Dorpspomp Velp	Pomp
Dorpspomp Rheden	Pomp
10 Gebouwen en 35 kunstwerken Welzijn	
Kunstwerken	Beeldende kunst
vml. van Voorthuissenschool	Multifunctioneel gebouw
Den Heuvel Velp	service centrum
De Bundel	Bibliotheek
Muziektent Velp	Muziektent
Muziektent Rheden	Muziektent
Muziektent Ellecom	Muziektent
MFA Het Kasteel	Multifunctioneel gebouw
MFA de Oase	Multifunctioneel gebouw
MFA Nieuw Bergstein	Multifunctioneel gebouw
1 Gebouw riolering zijnde een monument	
Gemaal de Volharding	Gemaal
4 Begraafplaatsen met diverse bijgebouwen	
Begraafplaats Heiderust	Woning werkplaats etc.
Begraafplaats Harderwijkerweg	Berging
Begraafplaats Imboslaan	Aula en kantoor
Israëlische Begraafplaats	Hekwerk
2 Werkplaatsen met diverse bijgebouwen	
Werkplaats Biljoen	Werkplaats
Werkplaatscomplex Dieren	Werkplaats

Kaders:

SBO Gebouwen 2016-2025

Het SBO gebouwen dient als basis voor het onderhoud. Het onderhoud vindt in zijn algemeenheid plaats op basis van 10-jarenplanningen onderhoud. De afwikkeling vindt plaats d.m.v. de daarvoor bestemde onderhoudsreserve. De in de begroting voorziene jaarlijkse stortingen zijn gebaseerd op het gemiddelde van een periode van 10 jaar.

Beleidsplan "Rheden CO2 neutraal 2024"

Project 1 uit het uitvoeringsplan 2012-2015 betreft o.a. het opnemen van energiebesparende maatregelen in gemeentelijke gebouwen en maatschappelijk vastgoed in het SBO-Gebouwen. Dit is opgenomen in de actualisatie van het SBO-Gebouwen in 2016. De uitvoering zal plaats vinden op projectbasis en daar waar mogelijk op natuurlijke momenten. Denk hierbij aan groot onderhoud of renovaties.

Beheeractiviteiten:

De beheeractiviteiten met betrekking tot vastgoed laten zich als volgt categoriseren:

- Algemene advisering aan de diverse functionele beheerders;
- Technisch beheer en onderhoud van de gebouwen, waarvan "eigendom" bij de functioneel beheerder ligt (klachtenonderhoud maakt hier deel van uit);
- Actualiseren Meerjaren Onderhoud Planningen;

- Projectbegeleiding nieuwbouw, renovatie en sloop;
- Arbo-advisering, ondersteuning en uitvoering t.a.v. vastgoed;
- Uitvoering geven aan (gewijzigde) wet- en regelgeving;
- Verhuur en beheer van gemeentelijk vastgoed.

Voor de verrichte dienstverlening worden loonkosten in rekening gebracht bij de diverse functioneel beheerders.

Uit te voeren in 2018:

- Groot en klein onderhoud conform jaarplanning (klachtenonderhoud maakt hier deel van uit, uitvoering door storingsdienst leefomgeving en aannemer);
- Uitvoering geven aan kadernotitie Vastgoed
- Uitvoering geven aan Project 1 (energiebesparende maatregelen opgenomen in het SBO-Gebouwen)
- Het, in samenwerking met de oranjevereniging, de dorpsvereniging en de muziekvereniging in Ellecom, realiseren van een nieuwe muziektent omdat de oude is afgebrand.

Ontwikkelingen:

In 2024 is de Wet op Verbod van asbest daken van kracht. Diverse gemeentelijke gebouwen hebben asbestdaken (m.n. Gemeentehuis, Sporthal Theotorne, werkplaats Dieren). Er zal worden bekeken of wij in aanmerking kunnen komen voor de subsidieregeling voor het saneren van asbest daken. De sanering van de daken zal, daar waar mogelijk, in de lijn van het onderhoudsregiem van het SBO worden uitgevoerd en anders versneld worden uitgevoerd om gereed te zijn in 2024.

Inzicht in vastgoedexploitatie:

Per pand willen we een exploitatie overzicht hebben om vervolgens het totaalinzicht te kunnen krijgen in de exploitatie van ons vastgoed is. In 2017 is hiervoor de eerste opzet gemaakt en in 2018 zal dit ook financieel vertaald moeten worden in het financiële systeem.

Professionalisering vastgoedbeheer:

In de door het college vastgestelde Nota Vastgoed welke op 29 januari 2013 door de raad is vastgesteld is geconstateerd dat de gemeente over vastgoed beschikt dat niet allemaal nodig is voor de realisatie van gemeentelijke taken. Naar aanleiding hiervan is een inventarisatie uitgevoerd van onze gemeentelijke gebouwen wat heeft geresulteerd in een door de raad vastgestelde categorisering en daarmee een visie op ons vastgoed. In 2016 is het SBO afgestemd op deze categorisering en zal de ingeslagen weg om het vastgoed dat niet meer behouden dient te worden, op "natuurlijke momenten" verkocht gaan worden.

Financiering

Inleiding

In de paragraaf financiering wordt de financieringsfunctie uiteengezet. In de financiële verordening is opgenomen dat het college zorg draagt voor de uitoefening van de financieringsfunctie. De kaders daarvoor zijn vastgelegd in het treasurystatuut, vastgesteld in 2014.

Deze paragraaf bevat o.a. de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente wordt toegerekend. Daarnaast geeft het inzicht in de financieringsbehoefte van de gemeente.

In deze paragraaf zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- Algemene ontwikkelingen
- Doelstelling van de treasuryfunctie
- Risicobeheer treasuryfunctie
- Beleid inzake financiering en financieringspositie
- Rentemethodiek

Algemene ontwikkelingen

Rente ontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de centrale banken. Om deflatie tegen te gaan en de inflatie aan te jagen en is de De Europese Centrale Bank in 2015 een obligatie-inkoop programma gestart. Omdat de inflatie inmiddels licht is gestegen heeft de ECB in 2017 de omvang van het obligatie-opkoop programma verlaagd van €80 naar €60 miljard. De verwachting is dat de rente die zeer laag is, voorlopig ook laag blijft.

Doelstelling treasuryfunctie

Aantrekken van middelen

Bij het aantrekken van middelen wordt gestreefd naar het optimaliseren van de renteresultaten en het beperken van renterisico's. De looptijd van nieuw aan te trekken leningen worden afgestemd op de actuele rente ontwikkeling en de verwachte liquiditeitsbehoefte.

Verstrekking van leningen en garantstellingen

Ingevolge de Wet FIDO kan de gemeente slechts leningen en garanties verstrekken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. De gemeente Rheden hanteert bij het verstrekken van leningen uit hoofde van de publieke taak de volgende uitgangspunten:

- a) de activiteit waarvoor een lening of garantie wordt gevraagd dient bij te dragen aan de realisering van één of meerdere voor de gemeente Rheden maatschappelijk relevant geachte doelstellingen, bijkomende uit beleidsplannen en/of de begroting.
- b) de kredietrisico's dienen aanvaardbaar te zijn. Het college zal hiervoor een schriftelijk advies vragen van een intern- en/of extern financieel deskundige over de kredietwaardigheid van de aanvrager;
- c) de aanvrager heeft schriftelijk verklaard dat de benodigde financiering niet kon worden verkregen bij derden in de vorm van subsidies etc.;
- d) de aanvrager heeft schriftelijk aangetoond in het bezit te zijn van alle eventueel voor de activiteit noodzakelijke (publiekrechtelijke en onherroepelijke geworden) vergunningen en eventueel benodigde privaatrechtelijke toestemmingen;

- e) de aanvrager verleent medewerking aan de door de gemeente geëiste voorwaarden, waaronder de lening c.q. garantstelling tot stand zal komen. Deze voorwaarden betreffen onder meer de beperking van de financiële risico's voor de gemeente, onder meer door het –zo mogelijk- vestigen van een zakelijk zekerheidsrecht (b.v. hypotheekrecht), een looptijd van de lening of garantstelling van maximaal 10 jaar na ondertekening van de overeenkomst, een vooraf bepaald aflossingschema en de informatieplicht bij het niet nakomen van de betalingsplicht;
- f) het college verleent geen medewerking aan een aanvraag voor een lening of garantie van een winstbeogende (commerciële) instelling', als bedoeld in artikel 2 van de Wet op de Vennootschapsbelasting. In bijzondere omstandigheden, dan wel onbillijkheden van overwegende aard, kan het college van deze voorwaarde afwijken.
- g) Voor het begrotingsjaar 2015 wordt uitgegaan van een maximale hoofdsom van leningen en garanties van € 1.000.000 welke door het college mag worden aangegaan. Het is het college niet toegestaan om dit budget te overschrijden, zonder instemming van de raad.

Wij nemen, gelet op bovengenoemde voorwaarden, een beslissing of we zullen meewerken aan het verstrekken van een lening of een garantie. We stellen de aanvrager van de lening of garantstelling schriftelijk in kennis van (de argumenten van) het genomen besluit. Uw raad zal vooraf in kennis worden gesteld bij het verstrekken van leningen of garantstellingen voor een bedrag hoger dan € 250.000 per aanvraag. Wij zullen in deze gevallen in onze besluitvorming de zienswijze van de raad meenemen.

Risicobeheer treasuryfunctie

Hieronder wordt een analyse gegeven van de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente Rheden. Wij gaan daarbij in op de renterisico's, kredietrisico's, en debiteurenrisico.

Renterisico's

Voor het renterisicobeheer worden de normen gehanteerd conform de Wet FIDO. Het gaat hierbij om de kasgeldlimiet, waarbij een beperking wordt opgelegd aan de omvang van de netto vlottende schuld én de renterisiconorm. De renterisiconorm bepaalt het maximum aan leningen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer die geherfinancierd moeten worden of waarvan de rente herzien moet worden. Deze normen zijn ingesteld om de invloed van rentewijzigingen op het resultaat te beperken. Hieronder wordt een berekening gegeven van de *kasgeldlimiet* en de *renterisiconorm*.

Berekening kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	2018
Begrotingstotaal (bedrag)	109.916
Toegestane kasgeldlimiet (percentage)	8,5%
Kasgeldlimiet (bedrag)	9343

De kasgeldlimiet geeft de maximale omvang van de netto vlottende schuld aan. De netto vlottende schuld is het saldo van rekening courant kredieten en tegoeden, het kasgeld en de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van korter dan één jaar. Indien 3 kwartalen achtereen de kasgeldlimiet wordt overschreden moet de toezichthouder (de provincie) geïnformeerd worden en een plan worden ingediend. Wanneer de netto vlottende schuld boven de kasgeldlimiet uitkomt, wordt door omzetting naar een langlopende lening ruimte gecreëerd. Door middel van een goede planning en monitoring wordt de kasgeldlimiet bewaakt.

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
1. Renteherzieningen	0	0	0	0
2. Aflossingen	10.091	10.000	0	15.000
3. Renterisico (=1+2)	10.091	10.000	0	15.000
4a. Begrotingstotaal	109.916	108.984	108.690	107.939
4b. Percentage cf. ministeriële regeling	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm (=4a x 4b)	21.983	21.797	21.738	21.588
5. Ruimte binnen de norm (=4 -3)	11.892	11.797	21.738	6.588

De renterisiconorm geeft de som aan van het bedrag aan vaste schuld waarvan de rente mag worden herzien of het bedrag dat in aanmerking komt voor herfinanciering. Hiermee wordt nagestreefd dat de vaste leningenportefeuille zodanig gespreid is dat de renterisico's gelijkmatig over de jaren zijn verdeeld. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.

Het renterisico wordt berekend door te bepalen welk deel van de portefeuille aan vaste schuld in enig jaar geherfinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen én voor welk deel van de vaste schuld op basis van de leningsvoorwaarden de rente wordt herzien. Het aldus berekende bedrag geeft dan het bedrag aan waarover renterisico's worden gelopen.

In 2018 zal de gemeente Rheden een aangetrokken lening van € 10 miljoen dienen te herfinancieren. Bij deze herfinanciering zal een (spreiding van) rentetypische looptijd worden gehanteerd al naar gelang de actuele renteontwikkelingen gedurende 2018. Hierbij zullen ook de andere ontwikkelingen op onze verwachte financieringsbehoefte worden betrokken.

Kredietrisico's

Kredietrisico's worden gelopen bij het uitzetten van overtollige middelen en het verstrekken van leningen en garantstellingen. Kredietrisico's worden beperkt door de eisen die de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) stelt aan tegenpartijen en producten op de geld- en kapitaalmarkten en door de specifieke eisen die de gemeente stelt aan de partij waaraan middelen worden verstrekt.

De verwachting is dat er in 2018 geen overtollige middelen worden uitgezet. Eventuele tijdelijke overtollige kasmiddelen zullen worden uitgezet conform de wettelijke kaders inzake het schatkistbankieren.

Op de reeds verstrekte leningen is het risico minimaal gezien de geldnemers en de looptijd. Het gaat hier om een achtergestelde lening aan Alliander, Starterslening VROM, lening RIQQ en personeelsleningen. Begin 2018 bedraagt het saldo ca. € 3,0 miljoen.

Daarnaast neemt de gemeente Rheden deel in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Middels een achtervangovereenkomst staat de gemeente garant voor ca. € 115 miljoen aan leningen die zijn verstrekt aan woningcorporaties. Gezien de vermogenspositie van het WSW, de goede controle en toetsing door dit fonds en de spreiding van de risico's over de deelnemende gemeenten is dit als een laag risico te kwalificeren.

Debiteurenrisico's

De debiteuren worden in de balans gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor dubieuze debiteuren. Periodiek worden de posten beoordeeld op inbaarheid. Eventuele oninbare vorderingen worden afgeboekt ten laste van de voorziening. De hoogte van deze voorziening wordt jaarlijks bij de jaarrekening opnieuw vastgesteld.

Beleid inzake financiering en financieringspositie

De financieringskosten worden in de begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij wordt de financieringspositie van de gemeente berekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculeerd. In de begroting 2018 ev. wordt voor het financieringstekort voor zover deze de kasgeldlimiet overschrijdt een rentekostenvoet gehanteerd van 1,0%. Voor kortlopende financiering (onder de kasgeldlimiet) wordt een rentepercentage gehanteerd van 0,5%. Het financiële effect zal verwerkt worden in de meerjarenraming 2019-2021.

De structurele rentekosten zijn daarmee volledig in de begroting en meerjarenraming verwerkt. In het volgende overzicht wordt de verwachte financieringsbehoefte weergegeven.

Berekening financieringstekort (Bedragen x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2018
MVA	107.066	108.200
IVA	228	215
FVA	3.415	3.395
Erfpachtgronden	690	690
Totaal vaste activa	111.399	112.500
Algemene reserve	28.970	29.215
Bestemmingsreserve	15.651	14.898
Voorzieningen	3.048	2.874
Vreemd vermogen lang	55.091	55.000
Financieringstekort	8.730	10.514

Het verwachte financieringstekort is goter dan de kasgeldlimiet. Conform het beleid bedragen de begrote rentelasten 0.5% van het gemiddelde geraamde tekort. Onderstaand is een overzicht opgenomen van de financieringsportefeuille voor langlopende leningen.

Jaar (Bedragen x € 1)	Looptijd	Rente	Soort	Jaar laatste aflossing	Stand 1-1	Aflossing	Stand 31- 12	Rente
1998	20	5,61%	LIN	2018	90.756	90.756	0	209
2013	5	1,52%	FIX	2018	10.000.000	10.000.000	10.000.000	24.000
2018	(nieuw)	1%			10.000.000		10.000.000	88.000
2013	10	2,62%	FIX	2023	10.000.000		10.000.000	262.000
2014	5	1,435%	FIX	2019	10.000.000		10.000.000	143.500
2017	5	0,5%	FIX	2022	10.000.000		10.000.000	50.000
2016	5	0,29%	FIX	2021	15.000.000		10.000.000	43.500
					55.090.756	10.090.756	55.000.000	611.209

Rentemethodiek

Met ingang van het begrotingsjaar 2017 worden de rentelasten toegerekend aan de taakvelden. Bij de toerekening van de rentelasten is de rente-omslag-methode voorgeschreven. Het totaal van de rentelasten wordt omgeslagen over het geheel van de investeringen. Als rentelasten worden beschouwd:

- Voor de externe financiering: het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen.
- Voor de interne financiering: de bespaarde rente over de reserves en voorzieningen.

Door toepassing van de rente-omslag-methode worden de rentelasten op basis van de stand van de investeringen toegerekend aan de taakvelden in de programmabegroting. De gedachte achter het toerekenen van bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is dat het voor de kostprijsberekening niet uitmaakt of hiervoor externe financiering is aangetrokken of dat dit uit eigen middelen gefinancierd is.

Voor 2018 bedraagt het voorgerecalculeerde omslagpercentage 1.13 %.

Berekening omslag rente (Bedragen x € 1.000)	
Externe rentelasten	720
Externe rentebaten	0
Totaal door te rekenen externe rente	720
minus:	
Rente doorbrekend aan de grondexploitatie	17
Saldo door te rekenen rente	703
plus:	
Rente over eigen vermogen per 1-1	491
Rente over voorzieningen	31
Saldo aan taakvelden toe te rekenen rente *)	1.225
Rente omslag (= toe te rekenen rente/waarde vaste activa per 1-1)	1,13%

*) Inclusief taakveld Overhead

Bedrijfsvoering

Inleiding

Om aansluiting te behouden bij behoeftes en wensen uit de lokale samenleving en om landelijk beleid te volgen, ontwikkelt de gemeentelijke organisatie zich continu. Het vorige inrichtingsplan met de titel 'Goed, Beter, Best!' dateert uit 2014 en beschrijft de weg naar de netwerkorganisatie voor de periode 2015-2017. Het voorliggende ontwikkelplan is een logisch vervolg op 'Goed, Beter, Best' en heeft de titel 'Van Beter Naar Best' meegekregen. We zetten daarmee de laatste stap in de doorontwikkeling naar de netwerkorganisatie. We doen dat in de wetenschap dat verandering altijd blijft bestaan en dat organisatieverandering nooit af is zolang de samenleving in beweging is.

Wat willen we met de doorontwikkeling bereiken?

- Het ontwikkelplan is geschreven om de stap 'Van Beter Naar Best' te zetten op weg naar de netwerkorganisatie:
- Teams werken gebiedsgericht: integraal en dichtbij de inwoner.
- De professional heeft meer ruimte om samen met de inwoner en de buurt maatwerk te leveren.
- We oefenen met zelfverantwoordelijke teams met als gevolg: minder lijnmanagers en een tweehoofdige directie.
- We werken projectmatig en resultaatgericht. Waar het kan werken we met prestatieafspraken.
- We werken met integrale doelen, die in programma's en projecten worden opgepakt.
- Eigenaarschap krijgt een nieuwe dimensie. Accountoverleg is gericht op prestaties, doelen en p-matig werken.
- We sluiten aan bij de talenten van medewerkers. Hiervoor treffen we slimme maatregelen.
- Ontwikkeling & Strategie krijgt een steviger plek in de netwerkorganisatie. Met de focus op: strategisch advies voor college en directie, lange termijn doelen, innovatie en organisatieontwikkeling, procesborging, integraal handelen en planning.

Wat gaan wij ervoor doen?

- Om de netwerkorganisatie te voltooien, voeren we aanpassingen door op de onderdelen cultuur, werkwijze en structuur. Niet alles kan tegelijk. Sommige veranderingen vragen veel tijd, zoals aanpassingen in werkprocessen, ontwikkelen van competenties en cultuurverandering.
- We betrekken medewerkers bij de plannen en uitvoering, doen een beroep op hun expertise en ideeën.

Samenwerking met Arnhem, Renkum en De Connectie

Per 1 juli 2017 is De Connectie van start gegaan. Het komende jaar zal vooral in het teken staan van het harmoniseren van de ondersteunende bedrijfsprocessen inclusief de bijbehorende systemen en applicaties. Een belangrijk onderdeel hiervan is de inrichting van de (digitale) werkplek en de kantoorautomatisering.

Het onderbrengen van alle ondersteunende werkzaamheden in de Connectie betekent dat de formatieomvang van de gemeente Rheden met ongeveer 60 FTE is afgenomen. Daarnaast zijn een aantal materiële budgetten aan De Connectie overgedragen. De financiële consequenties hiervan zijn in de begroting (met name in het hoofdstuk Overhead) budgettair neutraal verwerkt.

Personeel & Organisatie

Voor de oprichting van De Connectie is samenwerking tot stand gekomen in de afstemming van personeelsbeleid en arbeidsvoorwaarden. Nu De Connectie is gestart blijft de wens om gezamenlijk op te trekken en te harmoniseren waar het kan.

In 2017 is een start gemaakt met een gezamenlijke interne arbeidsmarkt, om met elkaar de mobiliteit van medewerkers te stimuleren en hen kansen te bieden in hun loopbaan. Met het wegnemen van drempels streven we ook naar meer uitwisseling van medewerkers (en dus kennis en ervaring) waardoor de organisaties op die manier naar elkaar toe groeien.

In 2018 willen we onder de paraplu van Duurzame inzetbaarheid gezamenlijke afspraken maken over de instroom van jongeren en leeftijdsbewust personeelsbeleid.

Personeelsbestand

De organisatie is de afgelopen jaren sterk gewijzigd. Door de decentrale taken binnen het Sociaal domein hebben we te maken met nieuwe functies. De eerste periode hebben we gekozen voor een grote flexibele schil, om slagvaardig te kunnen zijn in de dienstverlening en kwaliteit te bieden. Komend jaar zetten we in op instroom van jongeren en stagiaires. Dit brengt nieuwe kennis, vaardigheden en impulsen in de organisatie.

Formatie

Afgelopen jaren hebben we de formatie-overzichten steeds meer op hoofdlijnen begroot en gerapporteerd. De organisatie-ontwikkeling naar een netwerkorganisatie brengt dat automatisch met zich mee.

Tot 2018 werken we nog met 14 teams binnen 3 domeinen. Vanaf 2018 werken medewerkers in vaste (basis)teams, in flexibele teams aan projectopdrachten en integrale vraagstukken binnen de gebieden. Hoe zich dat vertaalt naar formatieafspraken werken we de komende tijd uit.

In onderstaand overzicht geven we de formatie aan op gemeentelijk niveau. Het verschil tussen 2017 en 2018 is te verklaren door de overdracht van +/- 60 formatieplaatsen naar De Connectie halverwege 2017. Daarnaast zijn er bij de voorjaarsnota 10 fte bijgekomen. In de begroting 2017 staat een gegeven van 373 fte. Dit is de structurele formatie. Voor begroting 2018 is de structurele formatie 326 fte.

Begroting 2017	Begroting 2018
373 fte	326 fte

Ziekteverzuim

Zowel landelijk als lokaal stijgt het ziekteverzuim. Een van de oorzaken is de verhoging van de pensioendatum. Maar ook werkdruk, dubbele belasting werk-privé en onzekerheid over werk (De Connectie, doorontwikkeling) kunnen oorzaak zijn. Niet al het ziekteverzuim is te beïnvloeden. Leidinggevenden en medewerkers zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het tijdig signaleren van

arbeidsgerelateerde klachten die op den duur kunnen leiden tot verzuim. Bijvoorbeeld een te hoge werkdruk/werkstress, geen goede match met de functie,

Door het in gebruik nemen van een E-verzuimmodule verwachten we in 2018 het ziekteverzuim nog beter te kunnen volgen. Zo kunnen tijdig passende maatregelen worden genomen.

Het streven is, evenals in voorgaande jaren, het ziekteverzuimcijfer van het A&O-fonds te bereiken.

Communicatie

De organisatie ontwikkelt zich verder in het omgevingsbewust werken, zodat belangen van de samenleving, bestuur en medewerkers van meet af aan meegewogen worden. Keuzes moeten bij voorkeur rekenen op draagvlak vanuit de samenleving. De vakgroep Communicatie begeleidt medewerkers hierbij door te ondersteunen in de ontwikkeling van medewerkers naar ambtenaar 3.0. Dit is de ambtenaar als verbindingspersoon tussen de verwachtingen vanuit de bestuurder en de organisatie enerzijds en die vanuit de samenleving anderzijds. Zij zijn het die namens de participerende en netwerkende overheid het contact met de samenleving invulling geven.

We versterken de relatie met de samenleving (inwoners, ondernemers, stakeholders, partners) en bouwen aan vertrouwen, met als doel tot betere samenwerking te komen.

In de communicatie zetten we in op participatie waar het kan en meer dialoog, persoonlijk contact, frequenter contact, (het creëren van) netwerken, participatie en beter toegankelijk zijn voor onze omgeving.

Informatiemanagement & automatisering

In 2018 zal gewerkt worden aan de implementatie van het nieuwe informatiebeleidsplan dat eind 2017/begin 2018 aan de raad wordt voorgelegd.

Regionale samenwerking heeft veel gevolgen voor de informatievoorziening in Rheden. Er worden regionale projecten uitgevoerd op het gebied van telefonie, mobiele werkplekken en kantoorautomatisering.

In 2018 zullen we de in 2017 geïmplementeerd oplossing voor managementinformatie verder doorontwikkelen en daarbij aansluiten bij programma Samen meer Service.

De informatiebeveiliging en privacy zullen met de toenemende digitalisering van werkprocessen en dienstverlening steeds belangrijker worden. Speerpunten voor 2018 zijn:

- Actualiseren van het informatiebeveiligingsbeleid en privacy beleid
- Afronden van de in 2017 gestarte invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (nieuwe Europese privacywetgeving)
- Realisatie van verbetervoorstellen uit het in 2016 vastgestelde privacy handvest.
- Het uitvoeren van verbetermaatregelen als gevolg van de nieuwe verantwoordingsystematiek informatiebeveiliging (ENSIA)
- Het continueren van de bewustwordingscampagne informatieveiligheid en uitvoeren van overige verbetermaatregelen op het gebied van informatieveiligheid.

Basisregistraties en Geo-informatie

Het implementeren van het stelsel van basisregistraties gaat onder het bestaande programma door om het wettelijke verplichte gebruik van basisregistraties in de organisatie te realiseren. Dit programma loopt nog minimaal t/m 2020. Dit heeft alles te maken met het feit, dat de wetgever invoeringsdata naar achteren bijstelt. Invoering is verplicht voor gemeenten als een onderdeel van

het stelsel gereed wordt verklaard. Vanaf 2017 wordt hard gewerkt aan de zogenaamde stelselkoppelingen en het onderlinge berichtenverkeer, zodat de verschillende basisregistraties optimaal kunnen worden ingezet in de diverse gemeentelijke werkprocessen. Het resultaat is dat in de werkprocessen actuele en betrouwbare gegevens worden gebruikt, denk hierbij aan persoonsgegevens, adresgegevens, locatiegegevens, kadastrale gegevens, bedrijfsgegevens enzovoort.

De eerste fase van de BGT (Basiskaart Grootschalige Topografie) is een feit en de BGT is landelijk beschikbaar. Per 1 juli 2017 geldt het verplicht gebruik van deze basisregistratie en treedt ook de verplichting tot terugmelding op deze basisregistratie in werking. Tot 2020 volgt nu fase 2 van de BGT (o.a. het verder actueel maken en het uniformeren van het gebruik van de BGT).

Vanaf het derde kwartaal van 2017 vindt de vernieuwing van de gemeentelijke viewer 2017 plaats, die in 2018 wordt ingezet bij de gemeentelijke werkprocessen die gebruik maken van Geo-Informatie. Ook vanaf 2018 wordt een extra impuls gegeven aan het beschikbaar stellen van deze (geo) informatie d.m.v. zogenaamde web-apps aan de burger, bedrijfsleven en andere overheden (Open-Data).

Planning & Control

Doorontwikkeling P&C - cyclus

In het kader van de herijking van de P&C-cyclus hebben we, mede op uw advies, in deze begroting de formulering van de streefwaarden en de prestaties geconcretiseerd. Hierdoor kan achteraf beter worden gemeten of datgene wat we ons hebben voorgenomen ook daadwerkelijk is gerealiseerd. De andere verbetering is dat, ten tijde van de begrotingsbehandeling in uw raad, er ook een digitale begroting voor de inwoners beschikbaar zal zijn.

Voor 2018 willen we in samenwerking met de nieuwe raad ons gaan bezinnen op de verdere doorontwikkeling van de P&C-cyclus. Daarbij kunnen we denken aan:

- de inrichting van de P&C-cyclus (uit welke documenten bestaat deze en met welke frequentie gaan we de voortgang monitoren);
- de programma-indeling in relatie tot de realisatie van de global goals;
- de opbouw van een individueel programma;
- de wijze van communicatie met de inwoners (zoals de doorontwikkeling van de digitale begroting).

Dit alles met als doel uw raad (beter) te kunnen laten sturen op het realiseren van de doelen in relatie tot de inzet van de schaarse financiële middelen. Daarbij dient de in de P&C-documenten opgenomen informatie relevant te zijn voor deze sturing op hoofdlijnen. Het gevolg daarvan is dat de omvang van de documenten verder kan worden beperkt. Al deze verbeteringen zullen ertoe moeten leiden dat we teruggaan naar de essentie van planning en control en overbodige elementen zoveel als mogelijk weglaten.

Ontwikkeling van bedrijfsvoering

De wens van de klant is om vanuit Bedrijfsvoering beter aan te sluiten bij hun behoefte, hun leefwereld. Bedrijfsvoering wil daarbij eerder en meer projectmatig in contact komen met ontwikkelingen binnen de primaire processen. De ontwikkeling is om nog meer aan te sluiten bij de vragen in het primaire proces en de bestuurlijke opgaven, en deze te vertalen naar slimme werkwijzen en afspraken voor de organisatie.

Kortom: We geven vanuit bedrijfsvoering mede vorm aan de veranderende verhouding tussen samenleving en gemeentelijke overheid. Bedrijfsvoering is daarmee niet alleen gericht op de interne dienstverlening, maar speelt ook een belangrijke faciliterende rol in het creëren van maatschappelijke toegevoegde waarde.

Dit betekent dat ook voor medewerkers van bedrijfsvoering nieuwe rollen worden toegevoegd. De rechtmatige en presterende overheid blijft bestaan, maar wordt aangevuld met een netwerkende en participerende rol.

Verbonden Partijen

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is de Raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente Rheden in private en publiekrechtelijke organisaties. In de Financiële verordening gemeente Rheden 2016 (artikel 21) is vastgelegd dat in de programmabegroting van elk van de verbonden partijen wordt weergegeven: het openbaar belang, het eigen vermogen, de solvabiliteit, het financieel resultaat en het financieel belang alsmede de aanwezige financiële risico's en de zeggenschap van de gemeente. Verder dient in elk geval te worden ingegaan op nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen en eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 15) definieert een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Gerelateerd aan de definitie van verbonden partijen in het BBV kent de gemeente Rheden de volgende verbonden partijen in 2018:

Rechtsvorm	Verbonden partij	Verbonden programma
Gemeenschappelijke regelingen	Werkvoorziening Midden-Gelderland	1. Sociaal Domein
	Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland	1. Sociaal Domein
	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden	1. Sociaal Domein
	Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen	1. Sociaal Domein
	Omgevingsdienst Regio Arnhem	2. Ruimtelijk Domein
	GO Arnhem Nijmegen City Region	2. Ruimtelijk Domein
	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden	3. Bestuur en Veiligheid
	Gelders Archief	6. Overhead
	De Connectie	6. Overhead
Overige verbonden partijen	Euregio Rijn-Waal	2. Ruimtelijk Domein
Vennootschappen en coöperaties	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	5. Financiën
	Alliander N.V.	5. Financiën
	We Helpen Coöperatie UA	1. Sociaal Domein

De stichtingen Economic Board regio Arnhem Nijmegen en samenwerkingsverband glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA) komen in tegenstelling tot voorgaande jaren niet meer terug in deze paragraaf. Dit zijn geen verbonden partijen meer. De belangen met deze verbonden partijen wordt nu namens gemeente Rheden behartigd door andere verbonden partijen. Voor de stichting Economic Board regio Arnhem Nijmegen is dit de GO Arnhem Nijmegen City Region en voor de SSGA is dit de Connectie.

Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven). Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Werkvoorziening Midden-Gelderland (WMG) is een Gemeenschappelijke Regeling voor 11 gemeenten, waaronder Rheden, die uitvoering geeft aan de Wet sociale werkvoorziening. De missie van Presikhaaf Bedrijven is mensen ondersteunen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt om door middel van een sluitende aanpak, een zo regulier mogelijke arbeidsplaats te verwerven.

Zeggenschap

De portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur. Het aantal stemmen wordt bepaald naar aantal inwoners van de gemeente. De mate van zeggenschap is regulier. In het Dagelijkse Bestuur zit één lid namens Rheden en Rozendaal.

Programmadoelstelling

Focuspunt Samen Onderweg, Doel H: Passend Werk en (arbeidsmatige) dagbesteding zijn beschikbaar.

De beleidsvoornemens

Op 27 juni 2017 heeft de gemeenteraad besloten om de uitvoering van de Wsw met ingang van 1 januari 2018 middels een dienstverleningsovereenkomst (DVO) in te kopen bij Scalabor i.o. (voorheen Werkbedrijf Arnhem i.o.). Het werkgeverschap en de verloning van alle SW-ers blijft ondergebracht bij de huidige GR Werkvoorziening Midden-Gelderland (WMG) of wordt ondergebracht bij een nieuw op te richten verloningsbureau wat als module onder de MGR wordt gehangen. Dit betekent voor de WMG dat er in 2018 of een forse transitie wordt gemaakt naar alleen nog het uitvoeren van werkgeverschap en verloning of dat er wordt ontbonden. Op moment van schrijven is dit niet duidelijk. Besluitvorming wordt na de zomer verwacht.

Omdat sinds 1 januari 2017 de gemeente een verplichting heeft om Beschut Werk (BW) aan te bieden voor mensen met een BW indicatie heeft de gemeenteraad op 27 juni 2017 het college opdracht gegeven onderzoek te doen naar de beste mogelijkheid om vorm en uitvoering te geven aan de realisatie van beschutte werkplekken conform de opgave van het ministerie. Daarvoor onderzoeken we een aantal scenario's: beschutte werkplekken inkopen bij Scalabor, beschutte werkplekken inkopen bij een derde partij of als gemeente zelf zorg dragen voor voldoende beschutte werkplekken. Daarnaast onderzoeken we waar de dienstverbanden worden belegd. Voor eind 2018 presenteren we een voorstel aan het college.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	851	21.995	851	8.855	0
2017	2.800	16.700	0	7.623	0
2018	3.500	15.300	0	7.198	0
2019	g.n.b.	g.n.b.	0	6.943	0

Het bovenstaande financiële overzicht is opgesteld op basis van het huidige bestaande beleid binnen de gemeente Rheden en PHB.

Risico's

Nagenoeg alle gemeenten hebben op moment van schrijven aangegeven te willen inkopen bij Scalabor. Daarmee is het risico met betrekking tot moeizame onderhandelingen en eventuele spanningen in de regio voorkomen. De gemeenteraad heeft in haar besluit ook bepaald dat de totale frictiekosten voor de gemeente Rheden niet meer mogen bedragen dan 1,2 mio. Het risico bestaat echter dat dit bedrag hoger uitvalt omdat de hoogte van de frictiekosten door gemeenten/Scalabor zijn bepaald aan de hand van een rekenkundige sessie gebaseerd op de begroting van Presikhaaf Bedrijven. Pas wanneer een uitvoerig boekenonderzoek is uitgevoerd als basis voor een ontmantelings- of transformatieplan is duidelijk of de frictiekosten hoger, lager of zoals verwacht uitvallen. Wanneer het bedrag hoger uitvalt vindt opnieuw besluitvorming plaats omdat in dat geval afgeweken wordt van de door de raad meegegeven kaders.

Het financiële perspectief voor de inkoop bij Scalabor is duidelijk en wordt vastgelegd voor de komende jaren. De kosten betreffen vooral de inkoop van de zogenaamde module 8. Dit zijn de mensen met zeer lage loonwaarde (onder de 25%). Voor de overige mensen is de gemeente

Rheden geen extra geld kwijt aan de uitvoering van de Wsw, behoudens het verschil tussen de werkgeverslasten en de te ontvangen rijkssubsidie.

Vooralsnog heeft WMG een begroting 2018 opgesteld op basis van ongewijzigd beleid (geen transitie of ontmanteling). Na de zomer van 2017 verwachten we besluitvorming van het Algemeen Bestuur over de toekomst van WMG. Zeer waarschijnlijk leidt dit besluit tot een aangepaste begroting voor WMG in 2018. Hoe deze er uit zal zien valt in dit stadium niet aan te geven.

Gemeenschappelijke regeling Gelders Archief, Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het beheer van archiefbescheiden vindt normaliter plaats door de verschillende overheden zelf op grond van de Archiefwet 1995. De hoofdtaak van het Gelders Archief is het beheren van de archiefstukken en collecties van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland. Het Gelders Archief draagt zorg voor het behoud van archieven van overheden en particulieren die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Dit is een wettelijke taak op basis van de Archiefwet. Daarnaast maakt het Gelders Archief archieven toegankelijker, draagt zorg voor excursies en ontwikkelt onderwijsprogramma's.

Zeggenschap

Het Algemeen Bestuur bestaat uit 6 leden. De gemeenten Renkum, Rozendaal en Rheden hebben één gezamenlijk lid aangewezen, de burgemeester van Renkum, mevrouw A.M.J. Schaap.

Programmadoelstelling

Diverse: geen eenduidig raakvlak met een individuele subdoelstelling. Het Gelders Archief beheert ons blijvend te bewaren archief; draagt hiermee bij aan een toegankelijke en transparante overheid en aan kennisverspreiding over het verleden van onze gemeente.

De beleidsvoornemens

Gelet op de wijze waarop het Gelders Archief het openbaar belang behartigt, is er voor de gemeente, op dit moment, geen directe aanleiding om het beleid te wijzigen.

Wel volgen wij de beleidsontwikkelingen bij het Gelders Archief op de voet. In 2013 is er een initiatief gestart om met de deelnemers van de Gemeenschappelijke Regeling te onderzoeken hoe wij aankijken tegen de beleidsontwikkelingen (i.c. inrichting e-depot) bij het Gelders Archief. Dit vanuit de gedachte dat de dienstverlening van het Gelders Archief (ook) op de lange termijn aan moeten kunnen blijven sluiten op onze vraag c.q. behoefte.

In juli 2017 is het programmaplan en de begroting 2018 door het bestuur van het Gelders Archief vastgesteld. In het programmaplan wordt uitvoerig ingegaan op de doelstellingen en activiteiten voor het begrotingsjaar 2018.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage
2016	157	20.692	-82	202	
2017	150	20.400	70	203	
2018	150	20.050	0	206	
2019	G.N.B.*	G.N.B.*	0	208	

G.N.B. = Gegevens niet beschikbaar*

Risico's

1. Ten aanzien van exploitatie:

Het Gelders Archief verwacht voor 2018 een exploitatieresultaat van € 0.

De economische situatie heeft invloed op de organisatie door vermindering van prijscompensatie. Daarnaast hebben mogelijke bezuinigingen van de overheid een negatieve

invloed op het resultaat, zeker indien onvoldoende rekening wordt gehouden met frictiekosten.

2. Ten aanzien van digitalisering en e-depot:

Het Gelders Archief is innovatief in diverse pilots. Er zal nog veel geïnvesteerd moeten worden in digitalisering. Hiervoor blijven extra gelden en nieuwe geldstromen noodzakelijk.

Bij de herhuisvesting wordt uitgegaan van verregaande digitalisering. Om de klant hier zo optimaal mogelijk in te bedienen, zijn extra investeringen noodzakelijk. Er is aanvullende financiering nodig voor de inrichting van een e-depot.

Bovenvermelde risico's kunnen mogelijk van invloed zijn op het resultaat. Een frequente afstemming met het bestuur door onze vertegenwoordiger zorgt ervoor dat wij geïnformeerd blijven over de bedrijfsvoering van het Gelders Archief. Tevens is de verwachting uitgesproken dat de ontwikkeling van het E-depot en het hiervoor op te stellen dienstverleningsmodel in goede afstemming met de deelnemers van de regeling plaatsvindt, waarbij ook gekeken wordt naar de regionale ontwikkelingen op het gebied van intergemeentelijke samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering. En dat de invoering van het E-depot binnen de gestelde begrotingskaders plaatsvindt en niet mag leiden tot een verhoging van de lumpsum en/of andere bijdragen vanuit Rheden.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De uitvoering op basis van de wet veiligheidsregio's en de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. De wet gemeenschappelijke regelingen is per 1 januari 2015 in werking getreden. Naar aanleiding van de invoering van deze wet is de gemeenschappelijke regeling aangepast.

Vanaf 1 januari 2014 is er één brandweerorganisatie in Gelderland-Midden. Deze is ontstaan uit de huidige brandweerkorpsen en de sector brandweer van de VGGM. Aan de VGGM is ook de uitvoering opgedragen van de gemeentelijke taak op basis van de Wet ambulancevoorziening en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen als bedoeld in de Wet op de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. Daarnaast is aan de VGGM de uitvoering opgedragen van de gemeentelijke taken op basis van de Wet publieke gezondheidszorg.

Zeggenschap gemeente

Burgemeester Van Wingerden-Boers maakt deel uit van het Dagelijks Bestuur van de VGGM. Wethouder Vugts en de burgemeester nemen deel aan het Algemeen Bestuur VGGM.

Programmadoelstelling

Diverse: geen eenduidig raakvlak met een individuele subdoelstelling.

De beleidsvoornemens

Gelet op de wijze waarop Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden het openbaar belang behartigt, is er voor de gemeente geen reden om het beleid te wijzigen.

De VGGM gaat in de ontwerpbegroting 2018 uit van een verhoging van de inwonersbijdrage van in totaal € 0,48 per inwoner tot € 13,32. Hiermee komt de geraamde bijdrage voor Rheden uit op een bedrag van € 583.716. De stijging komt voort uit:

- Loon- en prijsstijging 2018:	€ 0,16
- Loon-/prijscompensatie inhaaleffect 2016:	€ 0,08
- Schrappen omslagrente GGD-aandeel :	€ -0,03
- Doorontwikkeling 4 pijlers van de publieke gezondheid:	€ 0,27

De bijdrage van Rheden voor de uit te voeren brandweertaken bedraagt voor 2018 € 2.567.316.

Stichting Veilig Thuis Gelderland Midden (VTGM) is sinds april 2017 ondergebracht bij de VGGM. De begroting 2018 is door deze nieuwe ontwikkeling nog niet gereed. De verwachting is dat de begroting niet veel afwijkt van 2017 (zijnde € 214.587,- voor de gemeente Rheden). Echter zijn er gemeenten in de regio die de financieringssystematiek willen aanpassen van inwoneraantal naar

PxQ. Mocht deze verandering er doorheen komen zal de bijdrage van de gemeente Rheden sterk omhoog gaan, omdat wij een grote afnemer zijn van de diensten van VTGM.

Het werkveld van VGGM is dusdanig veelomvattend dat voor een specificatie van de ontwikkelingen op diverse beleidsvelden wordt verwezen naar de begroting van VGGM.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	7.319	43.316	3.549	3.067	0
2017	7.844	43.070	0	3.115	0
2018	n.t.b.	n.t.b.	0	3.151	0
2019	n.t.b.	n.t.b.	0	n.t.b.	0

Exploitatiebijdrage 2018: voor de GGD en GHOR 1 taken € 13,32 per inwoner

Risico's

Het financiële risico bestaat daaruit, dat eventuele negatieve financiële resultaten kunnen leiden tot een hogere bijdrage indien niet voldoende bezuinigingen kunnen worden gerealiseerd.

Gemeentelijke Regeling Onderwijs (GRO)

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Deze gemeenschappelijke regeling is ontstaan uit de oude gemeenschappelijke regelingen Volwasseneneducatie en Onderwijsverzorging. De gemeenschappelijke regeling behartigde de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volwasseneneducatie, de uitvoering van de leerplichtwet en de wettelijke taken van de RMC-functie (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt).

Daarnaast werd deze regeling gebruikt voor andere onderwijszaken die afstemming behoeven in de regio.

Deze gemeenschappelijke regeling wordt per 2018 opgeheven en onderwijszaken worden als module onder de Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR) gebracht.

Het openbaar lichaam Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR) behartigt binnen de samenwerkingsmodule Onderwijszaken de belangen van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van de Leerplichtwet 1969, en de RMC-functie.

Zeggenschap

Alle tien gemeenten vaardigden een lid af in het Algemeen Bestuur. De mate van zeggenschap is regulier. In het Dagelijks Bestuur zitten vier leden waaronder één lid namens Renkum, Rheden en Rozendaal.

De colleges van de deelnemende gemeenten hebben een besluit genomen over het continueren van het RBL en een intentiebesluit (m.u.v. Renkum, zij nemen geen intentiebesluit) over het onderbrengen van de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken (GRO) als module Onderwijszaken bij de Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR). De MGR is een passende werkgever voor het RBL (Regionaal Bureau Leerlingzaken).

Programmadoelstelling

Programma 1, Sociaal Domein, Focuspunt 3: Meedoen makkelijker helpen maken, doel: Regionale samenwerking vanuit lokaal perspectief.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	135	0
2017	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	130	0
2018	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.	n.t.b.
2019	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.	n.t.b.

De GRO heeft geen rechtspersoonlijkheid en kan daarom geen eigen vermogen of vreemd vermogen aanhouden. Om dezelfde reden kan de GRO ook geen resultaat behalen en vloeien eventuele tekorten of overschotten direct door naar de deelnemende gemeenten. Per 1 januari 2018 houdt de GRO op te bestaan en gaan de taken over naar de MGR SDCG.

Risico's

De begroting van de MGR SDCG voor 2018 is inclusief de nieuwe samenwerkingsmodule Onderwijszaken. Bij de toedeling c.q. verrekening van de overheadkosten/basistaken kunnen frictiekosten ontstaan. Dit houdt een beperkt financieel risico in.

Personeel dat de taken van de nieuwe samenwerkingsmodule uitvoert treedt uiterlijk per 1 januari 2018 in dienst van de MGR SDCG. De hele formatie leerplicht van de gemeente Rheden is in dienst bij de gemeente en gedetacheerd bij het RBL. De personele consequenties van deze beweging worden in de tijd van het opzetten van de begroting 2018 (juli 2017) onderzocht.

Leerplicht heeft in Rheden een belangrijke preventieve functie in het brede jeugdbeleid. De mate van preventieve ondersteuning die leerplicht vanuit de samenwerkingsmodule Onderwijszaken aan de Rhedense scholen en leerlingen biedt, vormt een beleidsmatig risico.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem ODRA is per 14 november 2012 in werking getreden. Per 1 april 2013 is vervolgens de Omgevingsdienst van start gegaan. Gemeente Rheden heeft de uitvoering van de VTH-taken op het gebied van de Wet milieubeheer ondergebracht in ODRA. Doel van de samenwerking in deze regeling is kwaliteitsverbetering, het verhogen van de robuustheid en het efficiënter kunnen uitvoeren van deze taken.

Zeggenschap gemeente

De portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur dat bestaat uit 12 personen. Van de 100 stemmen heeft Rheden 8 stemmen. De mate van zeggenschap is regulier. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 5 leden. Één lid vertegenwoordigt de gemeenten Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal.

Programmadoelstelling

Programma 2, Doelstelling 3.1: *Rheden heeft een gezonde, duurzame, schone en veilige leefomgeving.*

De beleidsvoornemens

Uitvoering geven aan de VTH-taken op het gebied van milieu door middel van een dienstverleningsovereenkomst en een jaarlijks uitvoeringsprogramma.

De begroting van ODRA is de eerste vier jaren gebaseerd op inputfinanciering. Vanaf 2017 zal (stapsgewijs) worden overgegaan op een outputfinanciering.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	854	3.396	60	483	0
2017	562	2.316	0	493	0
2018	562	970	0	477	0
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

Risico's

Het financiële risico bestaat daaruit, dat eventuele negatieve financiële resultaten kunnen leiden tot een hogere bijdrage. Om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen, is afgelopen jaren een Algemene Reserve opgebouwd tot het maximaal toegestane bedrag van € 500.000.

De begroting van ODRA kent een aantal risico's waarvan de belangrijkste zijn:

- Risico's taakuitvoering. Hieronder verstaan we het risico van aansprakelijkstelling bij de reguliere taakuitvoering. Een groot deel van dit risico is door ODRA verzekerd.
- Afspraken dienstverleningsovereenkomsten. Met de deelnemers worden afspraken gemaakt over de dienstverlening en de informatievoorziening over en weer voor de taakuitoefening. De begroting is gebaseerd op een uniforme VTH-procesgang en de daardoor te behalen efficiencywinst. Afwijkende situaties per deelnemer kunnen de efficiencydoelstellingen onder druk zetten.
- In outputfinanciering zit een aantal risico's en kansen. De risico's zitten onder meer in afwijkingen tussen gevraagde output en de daarvoor zowel kwalitatief als kwantitatief beschikbare mensen en instrumentarium. Om deze schommelingen op te vangen heeft ODRA een (kleine) flexibele schil van personeel via inhuur derden.
- Gevolg van de outputfinanciering zal ook een door de jaren heen variabele eindafrekening van ODRA betekenen. Daarbij is het werk van ODRA deels vraaggestuurd: meer economische voorspoed, meer milieumeldingen, -aanvragen en meer toezicht.

De genoemde risico's kunnen wellicht deels binnen de begroting worden opgevangen, maar het kan zijn dat een beroep op de partners moet worden gedaan.

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen is een Gemeenschappelijke Regeling voor 19 gemeenten, waaronder Rheden, die uitvoering geeft aan aanvullend openbaar vervoer en het gemeentelijk doelgroepenvervoer voor de aangesloten gemeenten. Met de provincie Gelderland is een samenwerkingsovereenkomst gesloten.

De Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer. Het gemeentelijk doelgroepenvervoer betreft: Leerlingenvervoer, Jeugdwetvervoer, Gehandicaptenvervoer, Vervoer naar dagopvang en het sociaalvervoer Wmo (voorheen de regiotaxi) .

Zeggenschap

Namens de gemeente Rheden is één wethouder lid van het Algemeen Bestuur. De leden van het Bestuur van de Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen hebben ieder één stem. Bij stemming wordt besloten op basis van gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Daarnaast is voorzien in een stemming volgens een procedure, waarbij het aantal stemmen wordt bepaald naar inwoneraantal. Een gemeente kan hiervoor voorafgaande aan de vergadering een schriftelijk verzoek indienen.

Programmadoelstelling

Programma 1, onderdeel 1.2 Maatschappelijke Ondersteuning 1.2: Het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie zoveel mogelijk in de eigen omgeving.

De beleidsvoornemens

In 2014 hebben de gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen besloten samen tot samenwerking op het terrein van doelgroepenvervoer. Aanleiding vormde de opheffing van de stadsregio Arnhem Nijmegen per 1 januari 2016.

Ontwikkelingen

De vervoersorganisatie is in april 2016 opgericht. Elke gemeente bepaalt afzonderlijk wanneer en in welke omvang vervoer wordt overgedragen aan de Vervoersorganisatie (Avan). In september 2016 is gestart met het sociaal vervoer Wmo (regiotaxi). Alle gemeenten nemen vanaf het begin hieraan deel. In de tweede helft van 2017 hebben wij de uitvoering van het leerlingenvervoer, het jeugdwetvervoer, het gehandicaptenvervoer en het vervoer naar dagopvang overgedragen naar de vervoersorganisatie.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	n.t.b.	n.t.b.	0	185	0
2017	n.t.b.	n.t.b.	76	1.284	0
2018	n.t.b.	n.t.b.	0	1.364	0
2019	n.t.b.	n.t.b.	0	1.364	0

Risico's

Prognoses vervoersinbreng kwetsbaar

Elke gemeente bepaalt afzonderlijk en zelfstandig wanneer en in welke omvang het vervoer wordt overgedragen aan de BVO (Avan). Dit maakt dat de prognoses van de vervoersomvang en de hierop gebaseerde meerjarenbegroting kwetsbaar.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Den Haag

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat alsmede het door de statuten beperkte werkkterrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De gemeente Rheden heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op aandelen die de gemeente bezit.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de BNG (in 2013 en navolgende jaren) geformuleerd. De omvang van het stemrecht in de BNG biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap

Wethouder Haverkamp vertegenwoordigt de gemeente Rheden in de aandeelhoudersvergadering. Het percentage aandelen van de gemeente Rheden is 0,336%. De zeggenschap is dus uiterst minimaal.

Programmadoelstelling

Programma 5, subdoelstelling 1.1: *Er is sprake van een solide en reële financiële huishouding, waarbij scherp geraamd wordt teneinde beïnvloedbare overschotten en tekorten te voorkomen.*

Deze doelstelling wordt niet expliciet met de BNG gecommuniceerd, gezien het feit dat de bank een randvoorwaarde realiseert om dit doel te bereiken.

De beleidsvoornemens

Behoud van het aandelenbezit BNG, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om gezamenlijk de financiering van de publieke taak zo efficiënt mogelijk te organiseren. Expertise op dit vlak ligt bij de BNG. Daarnaast ontvangt de gemeente Rheden dividend uit het aandelenbezit.

Financieel overzicht

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente *)
2016	4.486.000	149.483.000	369.000	0	191
2017	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	306
2018	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden

Risico's

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico's opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit BNG door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.

Alliander N.V.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Netwerkbedrijf Alliander beheert regionale energienetwerken en levert netwerkgerelateerde diensten op het gebied van complexe energie-infrastructuren en de openbare ruimte.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de Alliander geformuleerd; er is sprake van participatie op basis van een historisch gegroeide situatie. De omvang van het stemrecht in de Alliander biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap

De gemeente heeft stemrecht via het platform Nuval namens de deelnemende gemeenten. Het percentage aandelen dat de gemeente Rheden heeft is 0,043%. Zeggenschap is uiterst minimaal.

Programmadoelstelling

Programma 5, subdoelstelling 1.1: Er is sprake van een solide en reële financiële huishouding, waarbij scherp geraamd wordt teneinde beïnvloedbare overschotten en tekorten te voorkomen.

Deze doelstelling wordt niet expliciet met Alliander gecommuniceerd, gezien het feit dat de organisatie een randvoorwaarde realiseert om dit doel te bereiken.

De beleidsvoornemens

Het beleidsvoornemen is behoud van het aandelenbezit, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om invloed te houden op de wijze waarop Alliander haar diensten levert. Daarnaast ontvangt de gemeente Rheden dividend uit het aandelenbezit. De aandelen Alliander zijn voor € 184.560 op de balans gewaardeerd (verrijingswaarde).

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	3.864.000	3.871.000	207.000	0	38
2017	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	45
2018	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden

Risico's

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico's opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit Alliander door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering (184.560) op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.

WeHelpen Coöperatie UA

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het implementeren van een gemeenschappelijke online marktplaats voor informele en gratis wederzijdse hulp is één van de instrumenten die ons ter beschikking staan om ons beleidsdoel, zoals in de programmadoelstelling verwoord, te verwezenlijken. Het lidmaatschap van deze private rechtspersoon is daartoe op dit moment de meest passende maatregel vanwege het feit dat onze lokale organisaties en inwoners zich hiervoor hebben uitgesproken. Het besluit om deel te nemen in de WeHelpen Coöperatie UA, is mede ingegeven door gevolg te geven aan onze gemeentelijke visie, het werken en handelen vanuit het perspectief van onze inwoners.

Zeggenschap

Door het lidmaatschap heeft de gemeente Rheden een stem in de Algemene Ledenvergadering (ALV). Het lidmaatschap is losgekoppeld van het zitting nemen in het bestuur. Daarmee wordt onnodige belangenverstrengeling vermeden.

Programmadoelstelling

Programma 1 Sociaal Domein, subprogramma 1.2 Maatschappelijke ondersteuning, subdoelstelling 1.1 "Het bevorderen van sociale samenhang, mantelzorg en vrijwilligerswerk".

De beleidsvoornemens

Wij willen bereiken dat onze thuiswonende burgers, ook als het lichamelijk en/of psychosociaal wat minder goed gaat, volwaardig kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Zo maken wij het mogelijk dat er steeds meer samenredzaamheid ervaren wordt in onze wijken en buurten.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	575	239	129	14	0
2017	n.t.b.	n.t.b.	79	14	0
2018	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	14	0
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	14	0

Risico's

Als lid van de WeHelpen Coöperatie UA dienen we twee maal per jaar aan de ALV deel te nemen. Verder is iedere verplichting van leden of oud-leden van de coöperatie om in een tekort bij te dragen uitgesloten. We hebben ons verplicht tot een initieel lidmaatschap van tweeënehalf jaar, daarna kunnen we de overeenkomst jaarlijks ontbinden.

Euregio Rijn-Waal

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Euregio werkt sinds 1958 aan de opbouw en versterking van grensoverschrijdende structuren. De Euregio is een openbaar lichaam naar buitenlands (Duits) recht.

Zeggenschap

De Euregioraad bestaat uit 137 vertegenwoordigers. Rheden heeft 2 vertegenwoordigers in de Euregioraad. De mate van zeggenschap is gering. Het dagelijks bestuur bestaat uit 7 leden. Op dit moment is de burgemeester van Rheden lid van het dagelijks bestuur. Uit de Euregioraad wordt een financiële commissie benoemd die bestaat uit 4 leden. Twee leden daarvan vertegenwoordigen de Nederlandse lidorganen. De financiële controlecommissie controleert de jaarrekening.

Programmadoelstelling

Diverse: geen eenduidig raakvlak met een individuele subdoelstelling.

De beleidsvoornemens

Gelet op de wijze waarop de Euregio Rijn/Waal het openbaar belang behartigt, is er voor de gemeente geen reden om het beleid te wijzigen.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	1.315	2.425	1	11	0
2017	1.328	2.392	0	11	0
2018	1.331	2.392	0	11	0
2019	1.333	2.392	0	11	0

De exploitatiebijdrage bedraagt in 2018 € 11.000 (2017 € 11.000).

Risico's

Er zijn geen risico's verbonden aan deze samenwerking.

Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

In 2017 is een flexibele regionale samenwerkingsconstructie voor het sociaal domein opgezet in de vorm van een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR SDCG), die voldoende is toegerust de taken waarin gemeenten willen samenwerken effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

De eerste en tot nu toe de enige samenwerkingsmodule betrof de inkoop van zorg en ondersteuning. Vanaf 2018 wordt de MGR SDCG uitgebreid met de samenwerkingsmodules Onderwijszaken en Werkgeversservicepunt.

Het openbaar lichaam Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR) behartigt binnen de samenwerkingsmodule Onderwijszaken de belangen van de aan de

samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de leerplichtwet en de wettelijke taken van de RMC-functie (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt).

De samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt bevat de volgende taken:

1. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden die behoren tot de volgende doelgroepen:
 - Kwetsbare werkzoekenden (Participatiewet, Wet banenafpraak)
 - WW-intensieve dienstverlening (50+ers, jongeren (actieplan jeugdwerkloosheid) en de WW-ers die vallen onder de wet Passend Werkaanbod (PAWA)).
2. Opbouwen en onderhouden van kennis over onder a genoemde werkzoekenden en de eisen die door werkgevers aan deze werkzoekenden worden gesteld.
3. Onderzoeken van de vraag van de werkgever en –waar mogelijk- ombuigen van die vraag ten behoeve van de doelgroepen.

Zeggenschap

De hoofdstructuur van de MGR bestaat uit een algemeen bestuur (AB) en een dagelijks bestuur (DB). Alle deelnemende gemeenten vaardigen 1 vertegenwoordiger namens het college af in het AB dat daarmee uit 12 leden bestaat.

Bij de bepaling van de zeggenschap wordt voorsnog uitgegaan van een stemverhouding waarin inwonertallen, op basis van een vastgestelde staffel, een rol spelen. Uitgaande van in totaal 22 stemmen heeft de gemeente Rheden hier 2 stemmen.

Programmadoelstelling

Programma 1 Sociaal Domein

Beleidsvoornemens

Met deze samenwerking beogen we een flexibele regionale samenwerkingsconstructie voor het sociaal domein, die voldoende is toegerust de taken waarin gemeenten willen samenwerken effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2017	n.t.b.	n.t.b.	0	88	0
2018	n.t.b.	n.t.b.	0	77	0
2019	n.t.b.	n.t.b.	0	77	0

Risico's

De MGR als openbaar lichaam is een samenwerkingsvorm met rechtspersoonlijkheid. Gemeenten dragen (uitvoerende) verantwoordelijkheden over aan de MGR en hebben daarmee minder lokale autonomie. Het betreft hier uitvoeringstaken, waarbij de beleidsverantwoordelijkheid blijft liggen bij de gemeente (raad en college).

De Connectie

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

In de bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie werken Arnhem, Renkum en Rheden samen op het gebied van bedrijfsvoeringstaken.

Zeggenschap

De gemeente Rheden wordt in het bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder bedrijfsvoering.

Programmadoelstelling

De Connectie draagt bij aan de algehele doelstellingen van de gemeente, specifiek aan de doelstellingen van programma 6 Overhead.

Beleidsvoornemens

Met de samenwerking beogen we de kwaliteit van de (digitale) dienstverlening op niveau te houden, kosten te reduceren (leveren van meer kwaliteit en/of, op termijn, lagere kosten), kwetsbaarheid te verkleinen (bieden van continuïteit) en kansen te bieden aan medewerkers (vergroten van de aantrekkelijkheid voor medewerkers op een op termijn schaarse arbeidsmarkt). Op 21 februari 2017 heeft de raad besloten mee te doen aan de Connectie.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.v.t.
2017	n.t.b.	n.t.b.	0	6.094	n.v.t.
2018	n.t.b.	n.t.b.	0	6.160	n.v.t.
2019	n.t.b.	n.t.b.	0	6.140	n.v.t.

In dit P&C-document is ervan uitgegaan dat de oorspronkelijke gemeentelijke organisatie nog bestaat en er nog geen taken en medewerkers zijn overgegaan naar De Connectie.

Risico's

Er zijn in het kader van de opbouwen van een robuuste uitvoeringsorganisatie een aantal risico's en daarbij passende beheersmaatregelen in kaart gebracht. Daarbij is een onderscheid gemaakt in bedrijfsrisico's (zoals te hoge ambitie), transformatierisico's (zoals onvoldoende bestuurlijke en ambtelijke daadkracht) en inhoudelijke risico's (zoals onjuist inschattingen van efficiency- en schaalvoordelen).

De belangrijkste financiële risico's die zijn onderkend zijn de inrichting van het loongebouw, de wendbaarheid van de formatie en de onvoorspelbaarheid van ICT.

Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen City Region

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het gemeenschappelijk orgaan, (GO) is een regionaal afstemmingsoverleg en richt zich op verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven. Binnen het GO vindt afstemming plaats op de schaalgrootte van de voormalige Stadsregio Arnhem Nijmegen.

Artikel 4 van de regeling benoemt vier taken:

1. Het voeren van afstemming van beleid op de domeinen wonen, mobiliteit, economie en milieu en duurzaamheid;
2. Het op strategisch niveau aansturen van Bureau Brussel;
3. Het voeren van overleg op andere domeinen, (optioneel);
4. Het adviseren op de domeinen waarop het overleg plaats vindt.

Zeggenschap gemeente

Binnen het GO worden in eerste instantie een 4-tal portefeuillehouders overlegvormen ingesteld, te weten;

- Economie;
- Mobiliteit;

- Wonen;
- Milieu en Duurzaamheid.

In het portefeuillehouders overleg wordt deelgenomen door de betrokken portefeuillehouder van elk deelnemend college.

Het GO bestaat uit een bestuur waarvan het voorzitterschap bij toerbeurt wordt vervuld door de burgemeester van Arnhem en de burgemeester van Nijmegen. Zij hebben geen stem. Het college van elk der deelnemende gemeente wijst uit zijn midden een lid aan voor het GO. Besluiten binnen het GO worden bij meerderheid van stemmen genomen, daarbij geldt dat iedere gemeente één stem heeft.

Programmadoelstelling

Het GO draagt bij aan de programmadoelstelling van het Ruimtelijk Domein, te weten het verbeteren van het woon- en vestigingsklimaat voor mensen en bedrijven.

De beleidsvoornemens omtrent de verbonden partij.

Het GO is een regionaal afstemmingsoverleg. Taken en bevoegdheden van de deelnemende gemeenten kunnen en worden niet overgedragen.

Financiële informatie

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)					
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2016	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	65	0
2017	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	66	0
2018	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	65	0
2019	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.	0

Voor 2018 wordt een financiële bijdrage gevraagd van € 1,50 per inwoner. Dit is inclusief de taken zoals die zijn ondergebracht in de Triple Helix samenwerking.

Risico's

Het gemeenschappelijke orgaan heeft geen rechtspersoonlijkheid. De deelnemende gemeenten zijn derhalve direct aansprakelijk voor ontstane schulden.

Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf grondbeleid geeft inzicht in het grondbeleid en de doelstellingen die worden nagestreefd. Tevens wordt in deze paragraaf de financiële positie van de grondexploitatie uiteengezet. Deze paragraaf kent de volgende indeling:

- Wettelijke eisen en informatievoorziening;
- Uitgangspunten grondbeleid;
- Financiële uitgangspunten grondexploitatie;
- Resultaten grondexploitatie;
- Ontwikkeling bufferreserve
- Winstneming grondexploitatie;
- Risico's.

In de paragraaf grondbeleid wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2018 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de laatste jaarrekening.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

De verslagleggingsvoorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording: BBV) vragen om transparantie in het grondbeleid voor de raad. In eerste plaats vanwege de grote financiële belangen en risico's die inherent zijn aan de grondexploitatie. In de tweede plaats zal de relatie van de doelstellingen van het grondbeleid met de doelen in het programmaplan dienen te worden gelegd. In de financiële verordening gemeente Rheden zijn bepalingen opgenomen inzake het grondbeleid. De verordening voorziet in een vierjaarlijkse actualisatie van het grondbeleid in de vorm van een nota grondbeleid. In de raadsvergadering van februari 2015 heeft de raad ingestemd met de beleidsnota grondbeleid 2015. In deze beleidsnota zijn de uitgangspunten voor begroting en realisatie van het grondbeleid en de grondexploitatie uitgewerkt.

Uitgangspunten grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is geen doel op zich, maar dient primair om andere beleidsdoelen te realiseren. Via het strategisch grondbeleid kan worden gestuurd op gewenste ontwikkelingen en kan regie worden behouden over nieuwe ontwikkelingen en zaken die niet door de markt worden opgepakt. De instrumenten van de Wet ruimtelijke ordening en het grondexploitatieplan zijn hierbij een hulpmiddel. De structuurvisie bepaalt primair waar grondbeleid zal worden ingezet om gewenste ontwikkelingen te initiëren. De doelstellingen c.q. uitgangspunten van de woonvisie zijn eveneens leidend voor het te voeren grondbeleid en ook bij het actualiseren van de bestemmingsplannen worden keuzen mede bepaald door het te voeren grondbeleid. De volgende uitgangspunten vormen in de gemeente Rheden de basis voor het strategisch grondbeleid:

1. De structuurvisie dient als input voor het strategisch grondbeleid;
2. Daar waar marktontwikkelingen aansluiten bij het gemeentelijke beleid is geen gemeentelijke interventie in de vorm van actief grondbeleid nodig;
3. Het grondbeleid ondersteunt het ruimtelijk beleid en daarmee een aantal maatregelen die ruimtelijk, functioneel en financieel met elkaar samenhangen;
4. Voor een goede regievoering is een zekere mate van grondbezit noodzakelijk;
5. Het grondbeleid wordt uitgevoerd via een zelfvoorzienende grondexploitatie.

Op basis van deze uitgangspunten wordt een keuze gemaakt voor een actief dan wel passief grondbeleid of een vorm van publiekrechtelijke samenwerking. Het grondbeleid zal op basis van de nieuw te maken structuurvisies nader geconcretiseerd worden in een uitvoeringsprogramma. Voor

de kern Rheden is dit uitvoeringsprogramma inmiddels vastgesteld door de raad. In de nota grondbeleid is een programmatische vertaling opgenomen.

Financiële uitgangspunten grondexploitatie

Financiële kaders

In de Nota Grondbeleid 2015 zijn de financiële uitgangspunten van de grondexploitatie opgenomen. Naast de uitgangspunten betreffende de raming van de inkomsten en uitgaven zijn hierbij tevens de financiële kaders in beeld gebracht.

Een belangrijk uitgangspunt is dat de grondexploitatie zelfvoorzienend moet zijn. Verliesgevende complexen dienen hierbij te worden gedekt door winstgevende complexen, zodanig dat de grondexploitatie zich zelf kan bedruipen (zelfvoorzienendheid) en geen beslag op de algemene middelen behoeft te worden gelegd.

Voor het geval de grondexploitatie verliesgevend is, dat wil zeggen op het moment dat toekomstige verliezen niet meer gedekt kunnen worden uit de exploitatieoverschotten worden de plannen versoerd of het programma (ambitieniveau) neerwaarts bijgesteld.

Voor het opvangen van macro-economische ontwikkelingen voor het bestaande beleid, alsmede voor de ontwikkelingen van toekomstige plannen komen de verwachte winsten met ingang van 2010 ten gunste of ten laste van de bestemmingsreserve Risicobuffer Grondexploitaties.

Als gevolg van de economische situatie zitten de huidige plannen aan de rand van zelfvoorzienendheid, dat wil zeggen dat er geen nieuwe plannen in exploitatie kunnen worden genomen, tenzij deze kostendekkend tot ontwikkeling kunnen worden gebracht, dan wel dat een bijdrage uit de algemene middelen ter grootte van het tekort op het plan, aan de Risicobuffer Grondexploitaties wordt toegevoegd. Op termijn dient de Risicobuffer Grondexploitaties zodanig te zijn dat nieuwe verliesgevende plannen hieruit, op basis van een zelfvoorzienende grondexploitatie gedekt kunnen worden.

Financiële uitgangspunten prognoses

Naast de bovengenoemde financiële kaders zijn in de beleidsnota grondbeleid Rheden 2015 de volgende financiële uitgangspunten opgenomen, die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2018 en meerjarenraming 2019-2022:

- Twee keer per jaar wordt per complex een actualisatie opgesteld van de te verwachten inkomsten en uitgaven (exploitatie opzet). Hierbij worden voor de bepaling van de hoeveelheden en prijzen de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze zijn vastgelegd in de beleidsnota grondbeleid;
- Overeenkomstig de beleidsnota grondbeleid en de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling worden de volgende uitgangspunten gekozen inzake de verantwoording van de toekomstige resultaten:
 - Voor de verliesgevende deelcomplexen wordt een voorziening gevormd ter hoogte van het verwachte verlies, op het moment dat het verlies zichtbaar wordt (voorzichtigheidsprincipe). De voorziening wordt gevormd op het moment dat een (deel)complex in exploitatie wordt genomen. Met het bestuurlijk vaststellen van het te realiseren plan wordt ook het financieel kader vastgesteld. Met dit uitgangspunt voor het in exploitatie nemen van een complex wordt een reëel beeld gegeven van het te verwachten exploitatieresultaat en de noodzakelijke hoogte van de voorziening voor verliesgevende complexen;
 - Voor de winstgevende deelcomplexen wordt de winst in principe verantwoord bij de afwikkeling van het deelcomplex (realisatieprincipe), waarbij als uitgangspunt wordt

gekozen dat nagenoeg alle kosten en opbrengsten (bijvoorbeeld 95 %) gerealiseerd zijn. Een tussentijdse winstneming is alleen mogelijk onder de volgende randvoorwaarden:

- 50 % van de gronduitgifte en minimaal 75 % van de kosten moeten feitelijk zijn gerealiseerd;
- het saldo van de resterende exploitatie moet positief zijn, dan wel dat er bij een negatief saldo een voorziening ten laste van de te nemen winst is gevormd.

Overigens kunnen zich situaties voordoen waarbij bij de winstneming wordt afgeweken van de hier genoemde randvoorwaarden, bijvoorbeeld in situaties dat de verslagleggingsvoorschriften afwijkende bepalingen bevat inzake de winstneming. De genomen winst wordt gestort in de Risicobuffer Grondexploitaties.

- Vanuit de grondexploitatie worden de kosten van het gemeentelijk personeel gedekt, waarbij de bijdrage vanuit de grondexploitatie aan het concern is gebaseerd op de omvang van de ontwikkelingen in de grondexploitatie. Uitgangspunt hierbij is dat alle personele kosten gedekt worden voor zover deze zijn toe te rekenen aan de grondexploitatie.

Resultaten grondexploitatie

In dit onderdeel wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de begroting 2018 in vergelijking met de financiële situatie zoals vastgelegd in de laatste jaarrekening. De belangrijkste verschillen worden hierbij nader verklaard.

Resultaatverwachting grondexploitatie

De grondexploitatie is opgebouwd uit een aantal complexen. Voor deze complexen wordt 2 keer per jaar op basis van de uitgangspunten van de vastgestelde bestemmingsplannen een prognose gemaakt van de te verwachten resultaten. De frequente actualisatie van de exploitatieopzetten waarborgt een continu inzicht in de financiële positie van de grondexploitatie. In het onderstaande overzicht blijkt welke resultaten worden verwacht van de 'lopende' complexen, volgens de meest recente prognose. Deze resultaten zijn op basis van de contante waarde. Dit op grond van het uitgangspunt in de beleidsnota grondbeleid Rheden.

- Saldo contante waarde: saldo eindwaarde uitgedrukt in de geldwaarde van vandaag (of een ander nader aan te geven datum);
- Saldo eindwaarde: saldo van kosten en opbrengsten op einddatum van de exploitatie, rekening houdend met alle rentekosten en -opbrengsten en kosten- en opbrengstenstijgingen gedurende de looptijd van het project.

Op grond van de gewijzigde BBV mogen de NIEGG met ingang van 1 januari 2016 geen deel meer uitmaken van de grondexploitatie. Deze worden verantwoord onder de materiële vaste activa op de balans.

Prognose resultaten grondexploitatie op contante waarde (in €; + = winst; - = verlies) voor begroting 2018, en jaarrekening 2016 en eindwaarde voor begroting 2018.

Complex	Prognose Begroting 2018 Eindw	Prognose Begroting 2018 CW	Prognose Jaarrekening CW	Resultaatontwikkeling Contante Waarde
De Beemd	1.474.016	1.456.486	1.456.486	0
Meidoornlaan	73.328	72.891	72.891	0
Totaal winstgev.	1.547.344	1.529.377	1.529.377	0
Da Costa	-365.684	-363.503	-363.503	0
Dr Visserstraat	-42.778	-42.269	-42.269	0
Vitatron	-197.336	-193.826	-193.826	0
Nimmer Dor	-1.038.517	-1.032.323	-1.032.323	0
Beekhuizen	0	0	0	0
Totaal verliesgev.	-1.644.315	-1.631.921	-1.631.921	0
Totaal	-96.971	-102.544	-102.544	0
Voorziening verliesgevende complexen 1)	1.644.315			

1) Saldo verliesgevende complexen op eindwaarde wordt afgedekt door een voorziening.

Algemene toelichting

De toelichting op de resultaatontwikkeling vindt zoals hierboven aangegeven plaats op de contante waarde.

Uit het bovengenoemd overzicht op contante waarde blijkt dat volgens de begroting een totaal negatief resultaat op de lopende complexen wordt verwacht van € 102.544. Dit resultaat is gelijk aan de raming volgens de jaarrekening 2016. Het totaalsaldo op eindwaarde blijft € 96.971 negatief, waarbij opgemerkt dat het totaalbedrag voor verliesgevende complexen (€ 1.644.315) wordt afgedekt door de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie.

De resultaatontwikkeling per complex wordt hieronder nader toegelicht.

Resultaatontwikkeling per complex gesplitst in voordelen en nadelen op contante waarde

Complex	Positief	Negatief
De Beemd		
Da Costa		
Dr Visserstraat		
Meidoornlaan		
Nimmer Dor		
Vitatron		
Beekhuizen		
Totaal	0	0
Saldo		0

Er zijn geen wijzigingen ten opzichte van de jaarrekening 2016.

Ontwikkeling reserve risicobuffer grondexploitaties

De bufferreserve is in 2010 ingesteld en heeft per 1-1-2017 een positief saldo van € 337.714. De prognose voor 31-12-2017 is dat de risicobuffer gelijk blijft.

Saldo 1-1-2016	337.714
Prognose Saldo per 31-12-2016	337.714

Winstneming grondexploitatie

De verwachte resultaten zijn in zijn geheel en per complex uiteengezet. Hierbij is sprake van zowel winstgevende als verliesgevende complexen. Dit op basis van de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling.

Voor alle verliesgevende deelcomplexen die in exploitatie zijn genomen zijn voorzieningen gevormd. In het onderstaande overzicht blijkt in chronologische volgorde wanneer de winsten volgens de begroting 2018 gerealiseerd zullen worden. Hierbij zijn de winsten op eindwaarde verwerkt, omdat bij de afwikkeling van het complex het resultaat op eindwaarde zal worden gerealiseerd.

Jaar	Deelcomplex	Verwacht resultaat
	Winstgevende complexen	
2018	Meidoornlaan	73.328
2019	De Beemd	1.474.016
	Sub-totaal	1.547.344
	Verliesgevende complexen in exploitatie	1.644.315

Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat voor de komende jaren in totaal € 1,55 miljoen aan winstneming kan worden verwacht. Deze winstverwachting is gelijk als die van de jaarrekening 2016.

Uit het overzicht blijkt eveneens dat voor de verliesgevende complexen in exploitatie een totaal verlies wordt verwacht van ongeveer € 1,64 miljoen. Voor dit bedrag is een voorziening gevormd conform de voorschriften uit de BBV.

Risico's grondexploitatie

Exploitatie van bouwgrond gaat per definitie gepaard met risico's. De volgende risico's kunnen worden genoemd:

- nationale en regionale marktomstandigheden betreffende woningbouw en bedrijventerreinen;
- (verwachte) overheidsmaatregelen (zoals milieuvoorschriften, ruimtelijke ordening, subsidiemogelijkheden);
- prijsontwikkeling in onder andere de bouwsector;
- procedures die moeten worden doorlopen en de resulterende (mogelijk lange) doorlooptijd;
- claimgevoeligheid (onder andere planschade);
- algemene economische ontwikkeling;
- invloed van provincie en rijksoverheid op gewenste woningbouwprogramma's en uitgifte van bedrijventerreinen.

Binnen bepaalde marges zijn de risico's beheersbaar. Inherent aan een bouwgrondexploitatie is altijd het meerjarig karakter. Om dit proces goed te kunnen beheersen is het noodzakelijk voortdurend inzicht te hebben in de ontwikkeling van baten en lasten.

Op grond van een analyse van de risico's zijn de volgende verhoogde risico's te benoemen:

- Als algemeen risico kan worden vermeld dat er tussentijds als gevolg van (inspraak) procedures, wetswijzigingen e.d. plannen inhoudelijk aangepast zullen moeten worden. De financiële effecten hiervan kunnen een negatieve invloed hebben op de zelfvoorzienendheid van de grondexploitatie.
- Wanneer de niet in exploitatie genomen gronden in exploitatie genomen worden kunnen deze verliesgevend zijn. Op dat moment zal een extra voorziening getroffen dienen te worden. Dit hangt af van de uiteindelijke plannen voor deze gronden.

Tenslotte is per 1 januari 2016 de VPB plicht voor overheidsbedrijven ingevoerd. Dit houdt in dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 voortaan belastingplichtig kunnen zijn. Hieronder vallen ook de grondexploitaties. In de loop van 2017 wordt getoetst of het totaal van de grondexploitaties van de gemeente Rheden als een (winstgevende) onderneming kan worden gezien. Als dat het geval is wordt een openingsbalans opgesteld en zal een inschatting worden gemaakt van de te betalen VPB. Verwacht wordt dat het effect op de resultaten van de lopende grondexploitaties klein is.

Bezuinigingen

Inleiding

De paragraaf bezuinigingen heeft als doel zicht te houden op de voortgang van bezuinigingsmaatregelen, zoals die door uw raad in de afgelopen jaren zijn besloten. Ontwikkelingen die effect hebben op de realisatie van de bezuinigingsmaatregel worden vermeld bij het betreffende besluit.

In deze paragraaf is een overzicht van de (nog) niet gerealiseerde bezuinigingen uit voorgaande jaren. Deze bezuinigingen komen voort uit:

- D-14: Dekkingsplan 2014-2017
- B-15: Begroting 2015
- T-15: Transformatieplan 2015

Voortgang bezuinigingen

Per bezuiniging is in deze paragraaf aangegeven wat de stand van de realisatie is en wordt hierop een toelichting gegeven. Over de status van de bezuiniging in 2017 (voor zover van toepassing) wordt gerapporteerd in de bestuursrapportage 2017.

Programma 1 - Sociaal Domein

Statusoverzicht

Product (Bedragen x € 1.000)		Bron	2018	2019	2020	2021	Formatie in fte x € .1000	
291	Theothorne	D-14		24	24	24	-	-
DIV	Transformatieplan	T-15	2.133	2.518	2.518	2.518	-	-
Totaal			2.133	2.542	2.542	2.542	-	-

Toelichting voortgang

291Theothorne

Op basis van een aangenomen motie van de gemeenteraad is de bezuiniging voor het jaar 2018 opgeschort.

DIVTransformatieplan

Het transformatieplan 2015 is door de raad vastgesteld op 30 juni 2015 en verwerkt in de begroting. De actualisatie is vastgesteld op 20 oktober 2015. In aansluiting op de Voorjaarsnota 2017 is de notitie "Twee jaar Transitie in Rheden" verstrekt aan de Raad. Hierin is aangegeven dat ten opzichte van de in het oorspronkelijk Transformatieplan opgenomen versoeringen op de afdeling Toegang naar verwachting € 300 k minder kan worden bespaard. Dit is in bovenstaande opstelling en in de Begroting 2018 en MJR 2019-2021 verwerkt.

Programma 2 - Ruimtelijk Domein

Statusoverzicht

Product		Bron	2018	2019	2020	2021	Formatie	
(Bedragen x € 1.000)							in fte	x € .1000
546	Gezamenlijk beheer VRI's met Arnhem	D-14	3	3	3	3	-	-
Totaal			3	3	3	3	-	-

Toelichting voortgang

546 Gezamenlijk beheer VRI's met Arnhem:

Bekeken wordt of in G-5 verband de verkeersinstallaties kunnen worden beheerd. De aanbesteding hiervoor wordt gedaan Arnhem en is door capaciteitsgebrek (wederom) uitgesteld. De verwachting is dat in de eerste helft van 2018 de aanbesteding wel zal plaatsvinden en duidelijk wordt of de bezuiniging gerealiseerd kan worden. Dit zal dan bij de Voorjaarsnota 2018 worden gemeld.

Programma 6 - Overhead

Statusoverzicht

Product (Bedragen x € 1.000)		Bron	2018	2019	2020	2021	Formatie in fte x €.1000	
42	Bedrijfsplan De Connectie	B-15	0	13	275	439		
43	Functie medewerker basisregistratie	B-15		11	11	11	0,2	11
Totaal			-	24	286	450	0,2	11

Toelichting voortgang

42 Bedrijfsplan De Connectie/ ICT samenwerking

In de voorjaarsnota 2017 zijn de financiële consequenties van het Bedrijfsplan de Connectie verwerkt en is de eerdere taakstelling als gevolg van de ICT Samenwerking afgeboekt. Op basis van het Bedrijfsplan en de Begroting 2018 van de Connectie zal vanaf 2019 geleidelijk sprake zijn van een voordelig resultaat.

43 Functie medewerker basisregistratie:

De bezuiniging is gepland voor 2019 en volgende jaren.

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

Naast de beleidsvoornemens en de hierbij behorende financiële middelen die opgenomen zijn in de programma's en paragrafen bevat deze begroting ook een financiële begroting. In dit hoofdstuk is de financiële begroting 2018 opgenomen conform de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten ((BBV) hiervoor stelt. In paragraaf 4.2 is het overzicht van baten en lasten van de begroting 2018 afgezet tegen de gewijzigde begroting 2017 (na na behandeling voorjaarsnota en verwerking meicirculaire 2017) en de jaarrekening 2016. In paragraaf 4.3 zijn de uitgangspunten en het overzicht van de meerjarenraming 2018-2021 opgenomen. Daarnaast wordt meerjarig inzicht gegeven in het geraamde incidentele baten en lasten en de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In paragraaf 4.4 wordt de financiële positie 2018 nader toegelicht.

4.2 Overzicht lasten en baten

De recapitulatiestaat, zoals hieronder weergegeven, geeft inzicht in de lasten en baten per programma voor de primitieve begroting 2018. Daarnaast geeft het inzicht in het saldo van de algemene dekkingsmiddelen, de raming van de post onvoorzien, de mutaties in de reserves en incidentele lasten en baten. Deze gegevens zijn afgezet tegen de jaarrekeningcijfers van 2016 en de gewijzigde begroting 2017 (na behandeling voorjaarsnota en verwerking meicirculaire 2017).

(Bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2016			Gewijzigde begroting 2017			Begroting 2018		
	Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten
1. Sociaal domein	65.503	18.689	-46.814	67.181	16.128	-51.053	65.193	17.339	-47.854
2. Ruimtelijk domein	24.774	13.748	-11.026	22.547	11.904	-10.643	22.200	11.552	-10.648
3. Bestuur en veiligheid	4.673	41	-4.632	4.951	23	-4.928	5.347	23	-5.324
4. Dienstverlening	2.681	62	-2.619	2.362	24	-2.338	2.192	24	-2.168
5. Financiën	3.121	3.421	300	1.816	3.057	1.241	1.326	1.215	-111
Overhead	12.843	368	-12.475	12.921	59	-12.862	13.259	101	-13.158
<i>(excl. alg. dekkingsmiddelen)</i>									
Programma's	113.595	36.329	-77.266	111.778	31.195	-80.583	109.517	30.254	-79.263
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
- Lokale heffingen	-	8.491	8.491	-	8.425	8.425	-	8.556	8.556
- Algemene uitkering gemeentefonds	-	67.598	67.598	-	66.335	66.335	-	67.641	67.641
- Dividenden	-	227	227	-	341	341	-	230	230
- Saldo financieringsfunctie	-	230	230	-	205	205	-	205	205
- Ov. alg. dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alg. dekkingsmiddelen	-	76.546	76.546	-	75.306	75.306	-	76.632	76.632
Post onvoorzien	19	-	-19	25	-	-25	25	-	-25
Saldo van lasten en baten	113.614	112.875	-739	111.803	106.501	-5.302	109.542	106.886	-2.656
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	2.699	4.936	2.237	537	2.789	2.252	380	166	-214
Totaal resultaat	116.313	117.811	1.498	112.340	109.290	-3.050	109.922	107.052	-2.870
Incidentele lasten en baten				2.005	450	-1.555	1.860	-	-1.860
Structureel resultaat	116.313	117.811	1.498	110.335	108.840	-1.495	108.062	107.052	-1.010

4.3 Meerjarenraming

4.3.1 Uitgangspunten meerjarenraming 2018-2021

In deze begroting zijn de financiële uitgangspunten gehanteerd zoals vastgesteld bij de Voorjaarsnota 2017. Daarin is al aangegeven om met ingang van de deze begroting en meerjarenraming er voor te kiezen meevallers in de integratie uitkering ten goede te laten komen aan de algemene middelen, en nadelen in de uitvoering ten laste van de algemene middelen te brengen.

Financieel beleid

De begroting 2018 is opgebouwd vanuit het bestaande, door de Raad geaccordeerde, beleid. Voor nieuw beleid geldt het uitgangspunt van de integrale afweging, waarbij de Raad, gegeven het haar toekomstige budgetrecht, de besluiten neemt en daarmee de nieuwe middelen beschikbaar stelt.

Lokale heffingen

De jaarlijkse vaststelling van de tarieven, zoals deze in de begroting worden verwerkt, is gebaseerd op het door de Raad vastgestelde tarievenbeleid en hieraan ten grondslag liggende consistente en objectieve uitgangspunten. Voor diverse lokale heffingen gelden wettelijke voorschriften, zoals ter zake van retributies waarvoor geldt dat de opbrengst maximaal 100% van de kosten mag bedragen.

Voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht worden kostendekkende tarieven gehanteerd. De overige belastingen zijn verhoogd met een inflatiepercentage van 1,4%.

Voor de opbrengst vanuit de onroerende zaakbelastingen (OZB) wordt uitgegaan van een stijging van 1,4%. De relatieve stijging van de tarieven wordt nader toegelicht in de paragraaf Lokale heffingen.

Leges

De leges worden in de begroting geraamd op basis van het verwacht aantal verstrekkingen en de tarieven overeenkomstig de geldende verordening. Op basis van de begrote lasten over 2018 worden in het najaar van 2017 de nieuwe kostendekkende tarieven berekend en in een wijziging van de legesverordening aan de raad ter vaststelling voorgelegd.

Algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering voor de begroting en meerjarenraming is gebaseerd op de meicirculaire 2017. In de verwerking van de algemene uitkering zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de jaren 2018 tot en met 2021 worden de accrespercentages van de meicirculaire 2017 verwerkt;
- Voor de raming van de algemene uitkering over het begrotingsjaar 2018 worden de verdeleenheden, van waaruit de algemene uitkering wordt berekend bij het opstellen van de begroting, geactualiseerd;
- De algemene uitkering is als bate opgenomen onder programma 7 Algemene dekkingsmiddelen.

Loon- en prijsontwikkelingen

In de begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 worden de loon- en prijsontwikkelingen aangehouden zoals deze door het Centraal Planbureau worden geraamd en zijn opgenomen in de meicirculaire 2017. In de begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 zijn stelposten gereserveerd om de verwachte loon en prijsstijgingen op te vangen.

Financieringskosten (rentekosten)

De financieringskosten worden in de begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij is de

financieringspositie van de gemeente herberekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculleerd.

In de begroting 2018 is voor het financieringstekort een rentekostenvoet gehanteerd van 1% voor zover deze de kasgeldlimiet overschrijdt. Tot de kasgeldlimiet geldt een rentepercentage van 0,5%.

Voor de rentelasten die bij derden in rekening worden gebracht en die onderdeel uitmaken van de kostprijsberekening van de in het verleden gedane investeringen - gelden de destijds vastgestelde rentepercentages.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten worden berekend naar gelang de economische levensduur van het betreffende activum. Hierbij worden de afschrijvingstermijnen gehanteerd, zoals opgenomen in bijlage 1 van de financiële verordening gemeente Rheden 2016. Met het vaststellen van de programmabegroting 2018 stelt de Raad overeenkomstig het bepaalde in de Financiële verordening gemeente Rheden de middelen beschikbaar voor de uitvoering van het investeringsprogramma (investeringslijst 2018-2021) door het college.

Personeelskosten (salariskosten)

De salariskosten zijn in de begroting 2018 geraamd op de toegestane formatieomvang en de hierbij behorende loonkosten van de personeelsleden op basis van de huidige cao afspraken. In de meerjarenraming 2019-2021 is jaarlijks een stelpost opgenomen in verband met een kostenstijging als gevolg van (extra) periodieke verhogingen, functiewaarderingen en eventuele CAO verhoging. Zie hiervoor onderdeel loon- en prijsontwikkelingen.

Rentebeleid reserves en voorzieningen

In de begroting 2018 zullen de 'rentekosten reserves en voorzieningen' worden verwerkt overeenkomstig het huidige rentebeleid, zoals dat is verwoord in de nota weerstandsvermogen.

Subsidieverstrekingen

De hoogte van de subsidieverstrekingen worden gebaseerd op de van toepassing zijnde subsidieverordeningen en, voor zover hier sprake van is, subsidiecontracten. Indien in deze een indexering is voorzien, geldt voor het jaar 2018 een stijging van maximaal het verwachte inflatiepercentage van 1,4%. Indien een indexering niet is voorzien geldt de nullijn.

Grondexploitatie

De uitgangspunten die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 zijn in de beleidsnota grondbeleid gemeente Rheden 2015 opgenomen.

Opbrengst huur en pacht

De opbrengsten van de huur en de pacht worden begroot op basis van de hieraan ten grondslag liggende contracten. Voor zover sprake is van leegstand bij de te verhuren objecten wordt toch rekening gehouden met een substantiële bezetting. Hiermee wordt bereikt dat in de begroting de te realiseren opbrengsten blijken en dat bij de jaarrekening inzicht ontstaat in het bezettingsresultaat.

Incidentele begrotingsruimte

In de begroting 2018 wordt een incidentele begrotingsruimte opgenomen van € 50.000. Deze post dient als dekkingsmiddel voor incidentele wensen van het college, alsmede incidentele tegenvallers die zich voordoen.

Ingevolge een genomen raadsbesluit zijn met ingang van 1 januari 2003 tussen het college en de raad afspraken gemaakt over het omgaan met de incidentele begrotingsruimte. Kort samengevat kan het college per geval besluiten tot het inzetten van de incidentele begrotingsruimte, voor zover het benodigde incidentele budget niet boven de € 50.000 uitkomt en de incidentele begrotingsruimte voldoende ruimte biedt. Indien een budget wordt gevraagd van boven de € 50.000 zal het college aan de Raad in een raadvorstel vooraf toestemming dienen te vragen. Een

verruiming van de incidentele begrotingsruimte behoeft eveneens expliciet de instemming van de Raad.

Autonome kostenontwikkeling en budgetaanpassingen op bestaand beleid

Ten aanzien van het opstellen van de begroting 2018 en de budgetaanpassingen ten opzichte van de begroting 2017 gelden de begrotingsrichtlijnen. Deze luiden voor het begrotingsjaar 2018 als volgt:

- Voor elke budgetverhoging geldt dat sprake moet zijn van uitvoering van bestaand beleid en dat in voldoende mate moet worden aangegeven welke oorzaken ten grondslag liggen aan de budgetverhoging;
- Het betreffende budget waarover de budgetverhoging wordt aangevraagd, dient in voldoende mate te zijn onderbouwd in aantallen en prijzen;
- Bij elke budgetverhoging dient te worden aangegeven in hoeverre een budgetverhoging noodzakelijk is en in hoeverre bijsturingmaatregelen een budgetverhoging kunnen voorkomen.

Kosten Regionale samenwerking

De kosten als gevolg van de regionale samenwerking worden in de begroting opgenomen.

Overzicht meerjarenraming 2018-2021

(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Sociaal domein	65.193	17.339	-47.854	64.991	16.221	-48.770	65.054	16.221	-48.833	64.748	16.221	-48.527
2. Ruimtelijk domein	22.200	11.552	-10.648	21.935	11.558	-10.377	21.735	11.558	-10.177	21.435	11.558	-9.877
3. Bestuur en veiligheid	5.347	23	-5.324	5.367	23	-5.344	5.275	23	-5.252	5.275	23	-5.252
4. Dienstverlening	2.192	24	-2.168	2.192	24	-2.168	2.192	24	-2.168	2.192	24	-2.168
5. Financiën	1.351	1.215	-136	1.631	941	-690	1.995	941	-1.054	2.388	941	-1.447
Overhead	13.259	101	-13.158	12.738	315	-12.423	12.309	438	-11.871	11.770	39	-11.731
Algemene dekkingsmiddelen	-	76.632	76.632	-	77.488	77.488	-	78.156	78.156	-	79.023	79.023
Tot. Saldo van lasten en baten	109.542	106.886	-2.656	108.854	106.570	-2.284	108.560	107.361	-1.199	107.809	107.829	20
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	380	166	-214	136	121	-15	136	121	-15	136	121	-15
Totaal resultaat (incidenteel en structureel)	109.922	107.052	-2.870	108.990	106.691	-2.299	108.696	107.482	-1.214	107.945	107.950	6
Incidentele lasten en baten	1.860	-	-1.860	892	-	-892	300	-	-300	-	-	-
Structureel resultaat	108.062	107.052	-1.010	108.098	106.691	-1.407	108.396	107.482	-914	107.945	107.950	6

Het totaal resultaat loopt af van een negatief resultaat van € 2.870,000 in 2018 naar een positief resultaat van € 6.000 in 2021. In dit resultaat zijn de incidentele lasten en baten meegenomen. Het structurele resultaat in 2018 is € 1.010.000 negatief. In 2021 bedraagt het structurele resultaat € 6.000 positief.

(Bedragen x € 1.000) Incidentele lasten en baten	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2018	2019	2020	2021
<i>Incidentele lasten</i>				
1. Sociaal Domein	357	100	0	0
2. Ruimtelijk domein	710	500	300	0
3. Bestuur en veiligheid	30	92	0	0
4. Dienstverlening	0	0	0	0
5. Financiën	0	0	0	0
Overhead	763	200	0	0
Totaal incidentele lasten	1.860	892	300	0
<i>Incidentele baten</i>				
1. Sociaal Domein	0	0	0	0
2. Ruimtelijk domein	0	0	0	0
3. Bestuur en veiligheid	0	0	0	0
4. Dienstverlening	0	0	0	0
5. Financiën	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0
Totaal incidentele baten	0	0	0	0
Saldo incidentele lasten en baten	1.860	892	300	0

Hieronder worden de incidentele lasten en baten > € 50.000 per programma toegelicht.

Programma 1. Sociaal Domein

Samenvattend ziet het overzicht voor programma 1 er als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2018	2019	2020	2021
Mtuatie reserve Transformatieplan 3D's	243	0	0	0
VJN 2017/BI Naar overheidsparticipatie	100	100	0	0
Overige <= € 50.000	13	0	0	0
Totaal incidentele lasten / baten	356	100	0	0

In het transformatieplan sociaal domein is besloten tot het instellen van een reserve transformatie sociaal domein ten laste van de algemene reserve. Deze moet gedekt worden door besparing in de komende jaren. In 2018 wordt een storting in de algemene reserve geraamd vanwege een verwacht overschot. In de Voorjaarsnota 2017 is voor 2018 en 2019 incidenteel € 100.000 beschikbaar gesteld voor het ondersteunen en faciliteren van inwonersinitiatieven.

Programma 2. Ruimtelijk Domein

Samenvattend ziet het overzicht voor programma 2 er als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2018	2019	2020	2021
VJN 2016/BI Rhedense klimaataanpak	300	250	250	0
VJ 2017/beleidsnota "Van en Voor Rheden"	75	75	0	0
VJN 2017/BI Onderste. erfgoedvrijwilligers	75	0	0	0
VJN 2017/BI Gebiedsatlas Rheden	75	0	0	0
VJN 2016-17/BI Omgevingswet	120	110	0	0
VJN 2017/BI Gevelfonds	50	50	50	0
Overige <= € 50.000	15	15	0	0
Totaal incidentele lasten / baten	710	500	300	0

Voor de Rhedense klimaataanpak zijn bij de Voorjaarsnota 2016 middelen beschikbaar gesteld om uitvoering te geven aan klimaatbeleidsplan. In de voorjaarsnota 2017 zijn voor 2018 en 2019 middelen beschikbaar gesteld voor activiteiten die voortkomen uit de beleidsnota "Van en Voor de gemeente Rheden en "Kiezen voor eigen kwaliteit". Daarnaast zijn in de Voorjaarsnota 2017 voor diverse beleidsinitiatieven middelen beschikbaar gesteld. Voor een toelichting wordt verwezen naar de Voorjaarsnota 2017.

Programma 3. Bestuur en veiligheid

Samenvattend ziet het overzicht voor programma 3 er als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2018	2019	2020	2021
Verkiezingen	0	92	0	0
Overige <= € 50.000	30	0	0	0
Totaal incidentele lasten / baten	30	92	0	0

Voor 2019 is € 92.000 opgenomen voor verkiezingen. De overige incidentele middelen hebben betrekking op de procedure rondom de benoeming van de nieuwe burgemeester.

Programma 4. Dienstverlening

Voor programma 4 zijn geen incidentele budgetten geraamd.

Programma 5. Financiën en heffingen

Voor programma 5 zijn geen incidentele budgetten geraamd.

Overzicht Overhead

Samenvattend ziet het overzicht voor de Overhead er als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000) Omschrijving	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2018	2019	2020	2021
VJN 2016/Transformatiekosten De Connectie	125	0	0	0
Doorontwikkeling organisatie	530	200	0	0
Implementatie Office	108	0	0	0
Overige <= € 50.000	0	0	0	0
Totaal incidentele lasten / baten	763	200	0	0

In de VJN 2016 zijn transformatiekosten voor de bedrijfsvoeringsorganisatie "De Connectie" opgenomen conform business case van Ernst & Young. Voor 2018 is dit budget verhoogd met € 30K. Voor de doorontwikkeling van de organisatie naar een netwerkorganisatie zijn voor 2018 en 2019 incidentele middelen opgenomen.

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 2018-2021

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de structurele mutaties op de reserves.

(Bedragen x € 1.000) Structurele mutaties reserves	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2018	2019	2020	2021
<i>Structurele stortingen reserves</i>				
Reserve woongebieden	35	35	35	35
Totaal structurele stortingen	35	35	35	35
<i>Structurele onttrekkingen</i>				
Reserve onderhoud gebouwen	13	13	13	13
Reserve woongebieden	100	100	100	100
Totaal structurele onttrekkingen	113	113	113	113
Saldo structurele mutaties reserves	-78	-78	-78	-78

Reserve onderhoud gebouwen

Uit deze reserve worden de afschrijvingslasten gedekt van de investeringen zoals die in het SBO gebouwen zijn opgenomen (jaarlijks € 13.000).

Reserve woongebieden

In de Nota heroverweging 2010 is de vorming van de reserve herstructurering woongebieden opgenomen. Uit deze reserve worden diverse uitgaven voor wijkvernieuwing gedekt (jaarlijks € 100.000).

4.4 Financiële positie

Uiteenzetting financiële positie

In de vernieuwde BBV is opgenomen dat in de begroting en meerjarenraming een geprognosticeerde begin- en eindbalans moet worden opgenomen. Deze dient ten minste de posten te bevatten om het EMU-saldo te kunnen berekenen. De geprognosticeerde balans wordt hieronder weergegeven.

(Bedragen x € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vaste activa	110.945	111.924	114.525	113.576	112.801	111.109
Vlottende activa						
Vorraden	2.003	1.249	525	-	-	-
Uitzettingen < 1 jaar	14.587	14.587	14.587	14.587	14.587	14.587
Totaal activa	127.535	127.760	129.637	128.163	127.388	125.696
Vaste passiva	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Alg.reserve	28.727	28.970	26.165	23.395	21.197	20.083
Bestemmingsreserve	21.037	15.651	14.723	14.636	14.554	14.471
Gerealiseerd resultaat	1.498	3.050-	2.770-	2.198-	1.114-	105
Saldo Eigenvermogen	51.262	41.571	38.118	35.833	34.637	34.659
Vaste schulden	55.182	55.091	55.000	55.000	55.000	55.000
Voorzieningen	3.573	2.808	2.677	2.541	2.406	2.270
Vlottende passiva						
Netto vlottende schuld < 1 jaar	14.714	25.487	31.039	31.986	32.542	30.964
Overlopende passiva	2.803	2.803	2.803	2.803	2.803	2.803
Totaal passiva	127.534	127.760	129.637	128.163	127.388	125.696

Investerings

In onderstaande tabel zijn onze vaste activa opgenomen. Onder activa verstaan we investeringen die in het verleden zijn gedaan en nu nog tegen een bepaalde waarde op onze balans staan. In de tabel gaan wij er van uit dat de geplande investeringen voor 2017 per 1 januari zijn afgerond, m.u.v. de investeringsprojecten. Deze projecten hebben vaak een langere looptijd die over de jaargrens heen loopt. Voor deze projecten gaan wij ervan uit dat 50% van het investeringsbedrag wordt gerealiseerd in het jaar waarin het project wordt gestart.

(Bedragen x € 1.000) Mutaties vaste activa	Aanvang	Mutaties	Ultimo	Mutaties	Ultimo
	2018	2018	2018	2019-2021	2021
Materiële vaste activa	108.281	2.633	110.914	-3.320	107.594
Immateriële vaste activa	228	-12	216	-36	180
Financiële vaste activa	3.415	-20	3.395	-60	3.335
Totaal mutaties	111.924	2.601	114.525	-3.416	111.109

De investeringen en de afschrijvingslasten zijn in dit overzicht opgenomen en in meerjaren perspectief doorgetrokken. Het gaat bij investering om investeringsprojecten wegen en riolering volgens de kadernota openbare ruimte en geplande vervangingsinvesteringen.

Financiering

Onderstaande tabel bevat geeft een overzicht van de ontwikkeling van opgenomen geldleningen.

(Bedragen x € 1.000) Mutaties geldleningen	Restant lening	Opname	Aflossing	Restant lening
2018	1-jan			31-dec
Opgenomen geldleningen	55.091	10.000	-10.091	55.000
Totaal mutaties	55.091	10.000	-10.091	55.000

Door uitvoering te geven aan de geplande projecten uit de kadernota openbare ruimte en de investeringen in het stationsgebied zal de financieringsbehoefte nog toenemen in 2018. Op basis van de huidige inzichten zal de financieringsbehoefte na 2018 licht dalen.

Reserves en voorzieningen

In de onderstaande tabel hebben we de totalen van de algemene reserve, de bestemmingsreserves en de voorzieningen opgenomen. Voor de stand per 1-1-2017 is uitgegaan van de gegevens conform de voorjaarsnota 2016.

(Bedragen x € 1.000) Mutaties geldleningen	Stand	Dotaties	Onttrekkingen	Stand
2018	1-jan			31-dec
Algemene reserve	28.970	245	-3.050	26.165
Bestemmingsreserves	15.651	3.444	-4.372	14.723
Voorzieningen	2.808	191	-322	2.677
Totaal mutaties	47.429	3.880	-7.744	43.565

De onderhoudsvoorzieningen zijn bij de jaarrekening 2015 omgezet naar bestemmingsreserves. Voor de begroting 2018 zijn wij ervan uitgegaan dat de jaarlijkse onderhoudslasten gelijk zullen zijn aan de storting in de voorziening zoals die voorheen in de meerjarenbegroting was opgenomen.

Ontwikkeling financiële positie

De financiële positie van de gemeente is te beoordelen aan de hand van een aantal in het BBV voorgeschreven kengetallen. Daabij zijn ook de kengetallen bepaald voor de langere termijn, te weten tot en met 2021. Door de Provincie is in 2015 met betrekking tot deze kengetallen een indeling in drie categoriën opgegeven als richtinggevend voor de beoordeling. Aan de categoriën wordt in principe geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden. Wel kan er worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest. Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles, de kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. In onderstaande tabellen is een en ander weergegeven.

Handreiking beoordeling	Categorie A (minst risicovol)	Categorie B	Categorie C (meest risicovol)
Netto schuldquote	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 - 50 %	< 20 %
Structurele exploitatuieruimte	Begroting èn MJB > 0 %	Begroting of MJB > 0 %	Begroting èn MJB > 0 %
Grondexploitatie	< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
Belastingcapaciteit	< 95 %	95 - 105 %	> 105 %

Kengetallen:	Verloop van de kengetallen						Categorie
	Jaarreke- ning 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Meerjaren- raming 2019	Meerjaren- raming 2020	Meerjaren- raming 2021	
Netto schuldquote	50%	59%	64%	65%	66%	64%	A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	52%	61%	66%	67%	67%	65%	A
Solvabiliteitsratio	40%	33%	29%	28%	27%	28%	B
Structurele exploitatuieruimte	0.77%	1.59%	-0.58	-1.14%	-0.67%	0.18%	C
Grondexploitatie	3.3%	1.4%	0.67%				A
Belastingcapaciteit	89,83%	84,69%	86,01%				A

Over het algemeen vallen de kengetallen in de categorie minst risicovol ondanks dat de begroting en meerjarenraming tot en met 2020 een negatief saldo laat zien. Het beleid rondom grondexploitatie is passief en daarmee weinig risicovol. De netto schuldquote geeft aan dat de hoogte van de rentelasten en aflossingen niet zwaar op de exploitatie drukt. Het kengetal belastingcapaciteit geeft aan dat de belastingcapaciteit niet volledig is benut. De solvabiliteit valt in de middencategorie. Om de solvabiliteit naar de categorie minst risicovol te krijgen dient er een aanzienlijke toevoeging aan de algemene reserve te worden gedaan.

Bijlage 1 Taakvelden - Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht):	Waarde
Taakveld 0. Bestuur en ondersteuning	
1. Formatie (fte per 1.000 inwoners)	7,55
2. Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	7,42
3. Apparaatkosten (kosten per inwoner in €)	1136
4. Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	2,27%
5. Overhead (% van totale lasten)	12,19%
Taakveld 1. Veiligheid	
6. Verwijzingen Halt (aantal perr 10.000 jongeren)	90,3
7. Harde kern jongeren (aantal per 10.000 jongeren)	1,3
8. Winkeldiefstallen (aantal per 10.000 inwoners)	15
9. Gewelddsmisdrijven (aantal per 10.000 inwoners)	44
10. Diefstallen uit woning (aantal per 10.000 inwoners)	48
11. Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)(aantal per 10.000 inwoners)	54
Taakveld 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	
12. Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig (%)	7%
13. Overige verkeersongevallen met gewonde fietser (%)	9%
Taakveld 3. Economie	
14. Functiemenging (%)	42,4%
15. Bruto Gemeentelijk Product (Verhouding tussen verwacht en gemeten product)	140
16. Vestiging van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	131,5
Taakveld 4. Onderwijs	
17. Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	1,16
18. Relatief verzuim (aantap per 1.000 leerlingen)	23,92
19. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	2,3%
Taakveld 5. Sport, cultuur en recreatie	
20. Niet sporters (%)	G.N.B. *
20.a Niet sporters (%) - 0 - 12 jaar	G.N.B. *
20.b Niet sporters (%) - 13 - 19 jaar	G.N.B. *
20.c Niet sporters (%) - 19 - 65 jaar	G.N.B. *

Taakveld 6. Sociaal domein	
21. Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	581
22. Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	1,3%
23. Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	6,28%
24. Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van der beroepsbevolking)	63,3%
25. Achterstandsleerlingen (% 4 t/m 12 jarigen)	G.N.B. *
26. Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	1,2%
27. Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	359
28. Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	676
29. Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	11,4%
30. Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	1,2%
31. Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	0,4%
32. Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (aantal per 10.000 inwoners)	740
Taakveld 7. Volksgezondheid en milieu	
33. Omvang huishoudelijk afval (kg per inwoner)	185
34. Hernieuwbare elektriciteit (%)	1,2%
Taakveld 8. Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	
35. Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	199
36. Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	1,4
37. Demografische druk (%)	84,1%
38. Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	622
39. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	656

G.N.B. * = Gegevens niet beschikbaar

Bijlage 2 Taakvelden - Financiële begroting

		2018		2019		2020		2021	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1									
0.10	Mutaties reserves	244	-9	-	-9	-	-9	-	-9
4.2	Onderwijshuisvesting	2.392	-	2.392	-	2.392	-	2.392	-
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.086	-541	2.110	-541	2.133	-541	2.133	-541
5.1	Sportbeleid en activering	315	-10	315	-10	315	-10	268	-10
5.2	Sportaccommodaties	2.655	-909	2.642	-891	2.642	-891	2.642	-891
5.3	Cultuur	618	-	594	-	594	-	594	-
5.6	Media	957	-	957	-	957	-	957	-
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.428	-	3.428	-	3.398	-	3.398	-
6.2	Wijkteams	363	-	363	-	363	-	363	-
6.3	Inkomensregelingen	18.585	-15.115	18.580	-14.015	18.580	-14.015	18.580	-14.015
6.4	Begeleide participatie	9.822	-178	9.871	-178	9.941	-178	9.662	-178
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.721	-564	1.800	-564	1.800	-564	1.800	-564
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	11.137	-	11.039	-	11.039	-	11.039	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	5.169	-22	5.027	-22	5.027	-22	5.027	-22
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	4.527	-	4.527	-	4.527	-	4.527	-
7.1	Volksgezondheid	1.417	-	1.345	-	1.345	-	1.365	-
Totaal programma 1		65.438	-17.348	64.991	-16.230	65.054	-16.230	64.748	-16.230
Programma 2									
0.10	Mutaties reserves	136	-105	136	-105	136	-105	136	-105
0.2	Burgerzaken	27	-	27	-	27	-	27	-
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	666	-476	606	-476	606	-476	606	-476
1.2	Openbare orde en veiligheid	169	-	169	-	169	-	169	-
2.1	Verkeer en vervoer	5.192	-194	5.192	-194	5.192	-194	5.192	-194
2.2	Parkeren	111	-	111	-	111	-	111	-
2.5	Openbaar vervoer	128	-97	128	-97	128	-97	128	-97
3.1	Economische ontwikkeling	256	-	256	-	166	-	166	-

3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	50	-44	50	-44	50	-44	50	-44
3.4	Economische promotie	63	-	63	-	63	-	63	-
4.2	Onderwijshuisvesting	292	-383	292	-383	292	-383	292	-383
5.5	Cultureel erfgoed	52	-	52	-	52	-	52	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.296	-115	3.156	-115	3.156	-115	3.106	-115
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	164	-142	164	-142	164	-142	164	-142
7.2	Riolering	3.272	-4.347	3.272	-4.353	3.272	-4.353	3.272	-4.353
7.3	Afval	3.740	-4.285	3.740	-4.285	3.740	-4.285	3.740	-4.285
7.4	Milieubeheer	1.584	-8	1.534	-8	1.534	-8	1.284	-8
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	740	-806	735	-806	735	-806	735	-806
8.1	Ruimtelijke ordening	1.337	-10	1.327	-10	1.217	-10	1.217	-10
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	81	-129	81	-129	81	-129	81	-129
8.3	Wonen en bouwen	972	-607	972	-607	972	-607	972	-607
Totaal programma 2		22.328	-11.749	22.063	-11.755	21.863	-11.755	21.563	-11.755
Programma 3									
0.1	Bestuur	1.861	-	1.839	-	1.839	-	1.839	-
0.10	Mutaties reserves	-	-4	-	-4	-	-4	-	-4
0.2	Burgerzaken	79	-	171	-	79	-	79	-
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	126	-	126	-	126	-	126	-
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.568	-13	2.568	-13	2.568	-13	2.568	-13
1.2	Openbare orde en veiligheid	714	-11	664	-11	664	-11	664	-11
Totaal programma 3		5.347	-27	5.367	-27	5.275	-27	5.275	-27
Programma 4									
0.2	Burgerzaken	1.625	-	1.625	-	1.625	-	1.625	-
0.8	Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-	-
8.3	Wonen en bouwen	566	-24	566	-24	566	-24	566	-24
Totaal programma 4		2.192	-24	2.192	-24	2.192	-24	2.192	-24

Programma 5									
0.10	Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
0.2	Burgerzaken	310	-815	169	-541	169	-541	169	-541
0.5	Treasury	-830	-17	-828	-17	-828	-17	-828	-17
0.61	OZB woningen	444	-0	444	-0	444	-0	444	-0
0.62	OZB niet-woningen	72	-0	72	-0	72	-0	72	-0
0.63	Parkeerbelasting	-	-145	-	-145	-	-145	-	-145
0.8	Overige baten en lasten	709	-	1.128	-	1.492	-	1.885	-
6.3	Inkomensregelingen	373	-	373	-	373	-	373	-
7.2	Riolering	170	-147	170	-147	170	-147	170	-147
7.3	Afval	104	-90	104	-90	104	-90	104	-90
Totaal programma 5		1.351	-1.215	1.631	-941	1.995	-941	2.388	-941
alg.dekkingsmiddelen									
0.5	Treasury	-	-434	-	-434	-	-434	-	-434
0.61	OZB woningen	-	-5.723	-	-5.805	-	-5.888	-	-5.969
0.62	OZB niet-woningen	-	-2.325	-	-2.325	-	-2.325	-	-2.325
0.64	Belastingen overig	-	-221	-	-221	-	-221	-	-221
0.7	uitkeringen gemeentefonds 930	-	-67.640	-	-68.414	-	-68.999	-	-69.785
3.4	Economische promotie	-	-189	-	-189	-	-189	-	-189
Totaal alg.dekkingsmiddelen		-	-76.532	-	-77.388	-	-78.056	-	-78.923
Overhead									
0.10	Mutaties reserves	-	-48	-	-3	-	-3	-	-3
0.4	Overhead	13.259	-101	12.738	-315	12.309	-438	11.770	-39
Totaal Overhead		13.259	-149	12.738	-319	12.309	-441	11.770	-42

Saldo totaal

109.914 -107.044

108.982 -106.684

108.688 -107.474

107.937 -107.942

Bijlage 3 Kerngegevens

		Begroting 2017	Begroting 2018
Sociale structuur			
Inwoners per 01-01-2017	0-4 jaar	1.831	1.774
(ingevuld in kolom 2018)	5-19 jaar	7.009	6.978
	20-64 jaar	24.003	23.767
	> 65 jaar	<u>11.049</u>	<u>11.205</u>
	Totaal	<u>43.892</u>	<u>43.724</u>
Uitkeringsgerechtigden			
	WWB < 65 jaar	900	936
	IOAW	67	64
	IOAZ	5	5
	Bbz	8	12
Fysieke structuur			
Oppervlakte	Land (in ha)	8.173	8.173
	Binnenwater (in ha)	266	266
	Openbaar groen (in ha)	150	150
	Wegen: asfalt (in m)	1.216.758	1.144.760
	Elementen (in m)	1.240.263	1.332.059
Lengte	Riolering (in km)	244	244
Aantal	Woningen	20.626	20.705
	Lantaarnpalen	6.800	6.800
	Bomen	16.824	16.824
	Speelplaatsen	90	89
	Speeltoestellen	362	392
Voorzieningen: teldatum 1-10-2016			
Openbaar basisonderwijs	Aantal scholen	10	10
	Aantal leerlingen	1.459	1.465
Bijzonder basisonderwijs	Aantal scholen	10	10
	Aantal leerlingen	1.953	1.904
Voortgezet onderwijs	Aantal scholen	3	3
	Aantal leerlingen	2.153	2.247

Bijlage 4 EMU-saldo

Als gevolg van de invoering van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF) geldt per jaar een macroplafond voor het EMU-tekort van alle gemeenten samen. De hoogte van het macroplafond dat met de Wet HOF geldt, wordt jaarlijks op basis van bestuurlijk overleg vastgesteld. De EMU-tekortruimte voor decentrale overheden blijft gehandhaafd op 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP)

Om de afzonderlijke gemeenten een beeld te geven wat dit voor hen betekent, geeft het ministerie van BZK individuele EMU-referentiewaarden, deze zal voor Rheden rond de € 4 miljoen liggen. Dit betreft echter geen norm maar geeft een indicatie van het aandeel dat een gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

Hieronder de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Rheden In het overzicht is het EMU-saldo berekend voor de jaren 2016 tot en met 2021, zoals dat voortvloeit uit deze begroting.

Onderstaand format is voorgeschreven door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

EMU-saldo (X € 1.000)	Berekening EMU-saldo					
	Jaar-rekening 2016	Gewijzigde begroting 2017	Begroting 2018	Meerjaren-raming 2019	Meerjaren-raming 2020	Meerjaren-raming 2021
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-740	-5.302	-2.550	-2.178	-1.093	126
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.041	4.227	4.258	4.258	4.258	4.258
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	124	178	171	165	165	165
4. Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-2.853	-7.965	-6.353	-3.180	-3.611	-3.500
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0	0
6. Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0	0
7. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-251	-440	-74	-44	0	0
8. Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	1.401	1.867	1.673	569	0	0
9. Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-758	-942	-302	-302	-302	-302

10. Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	964	-8.377	-3.177	-712	-583	747